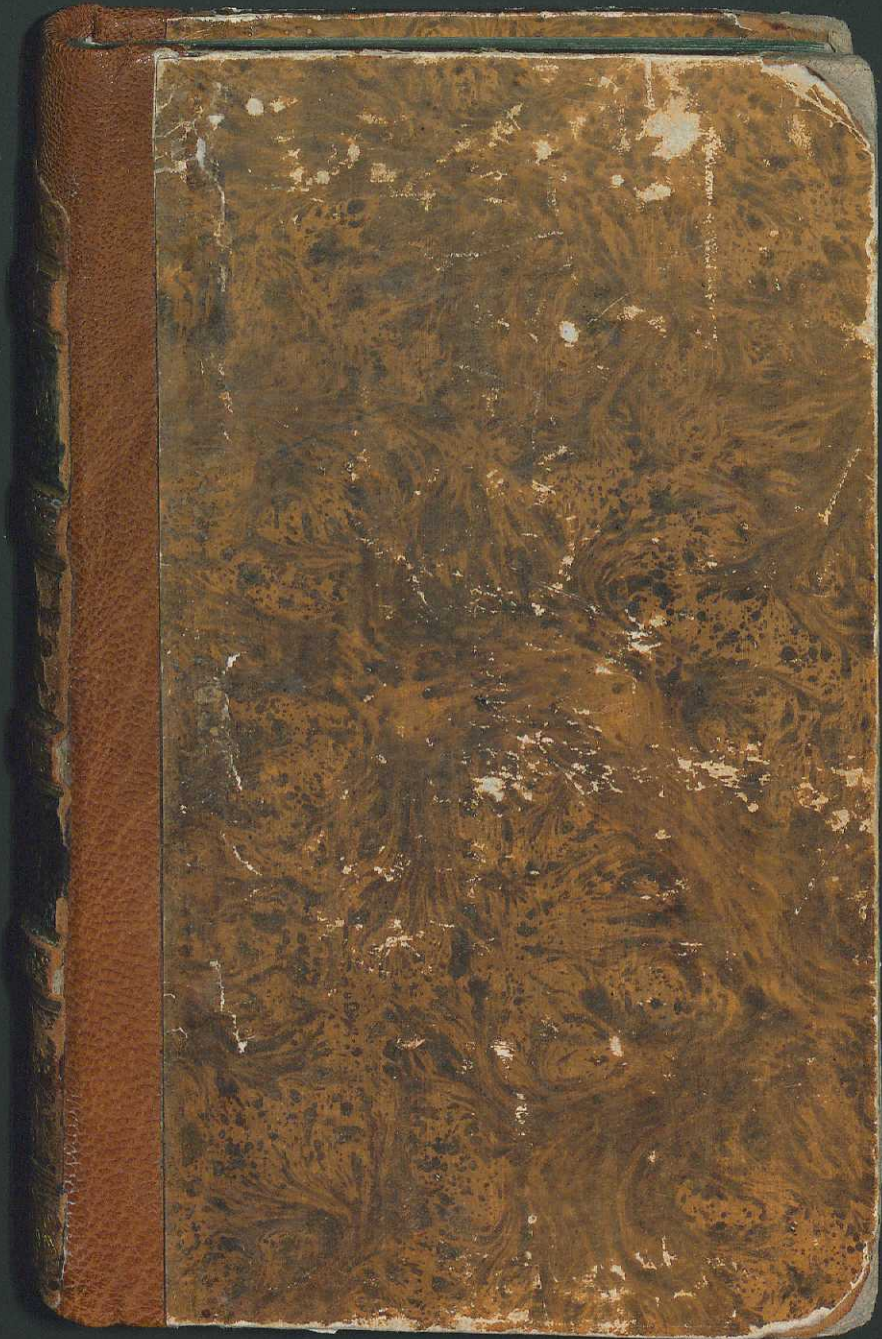

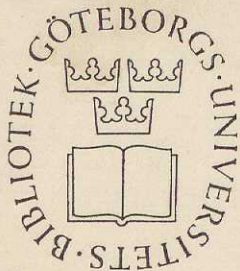

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

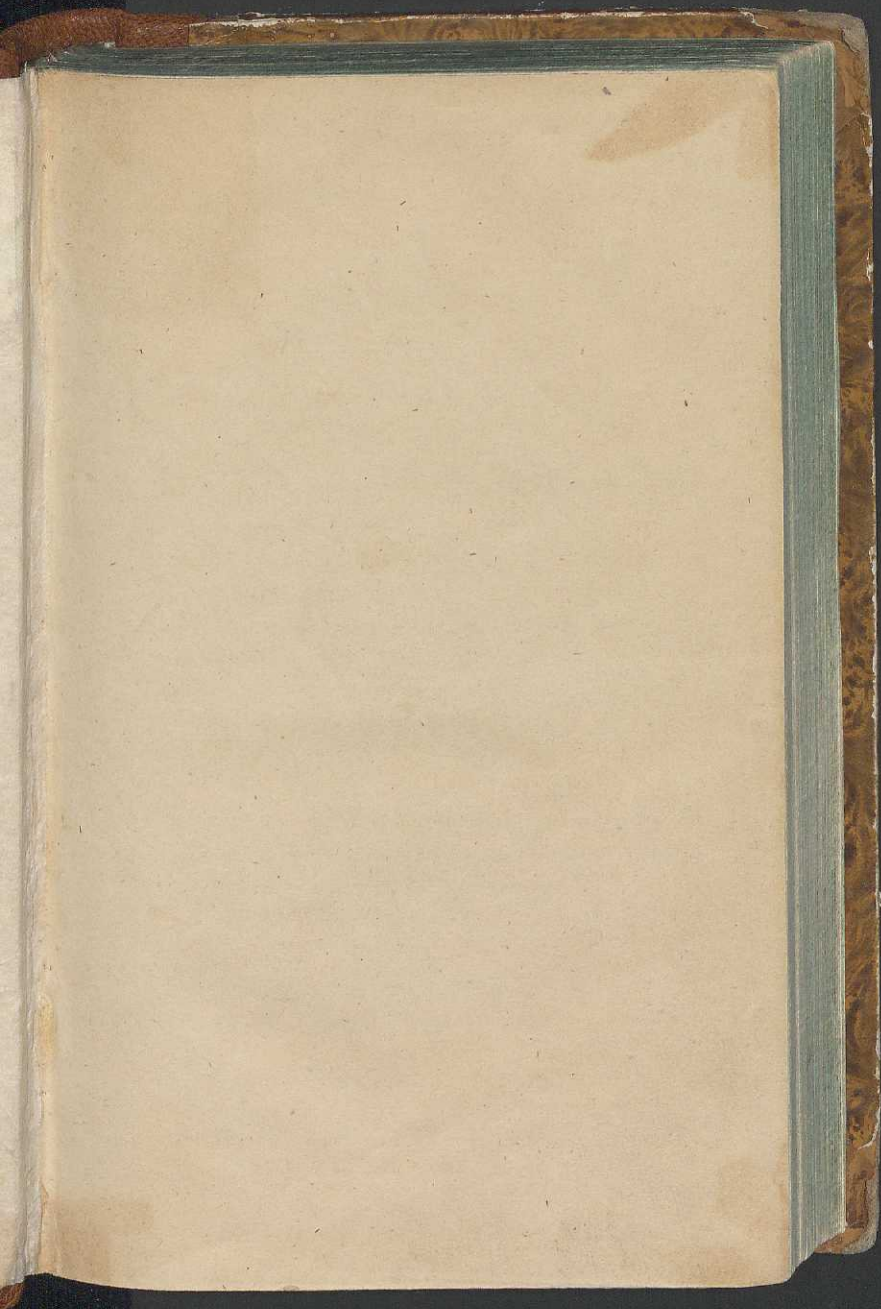
Allmänna Sektionen

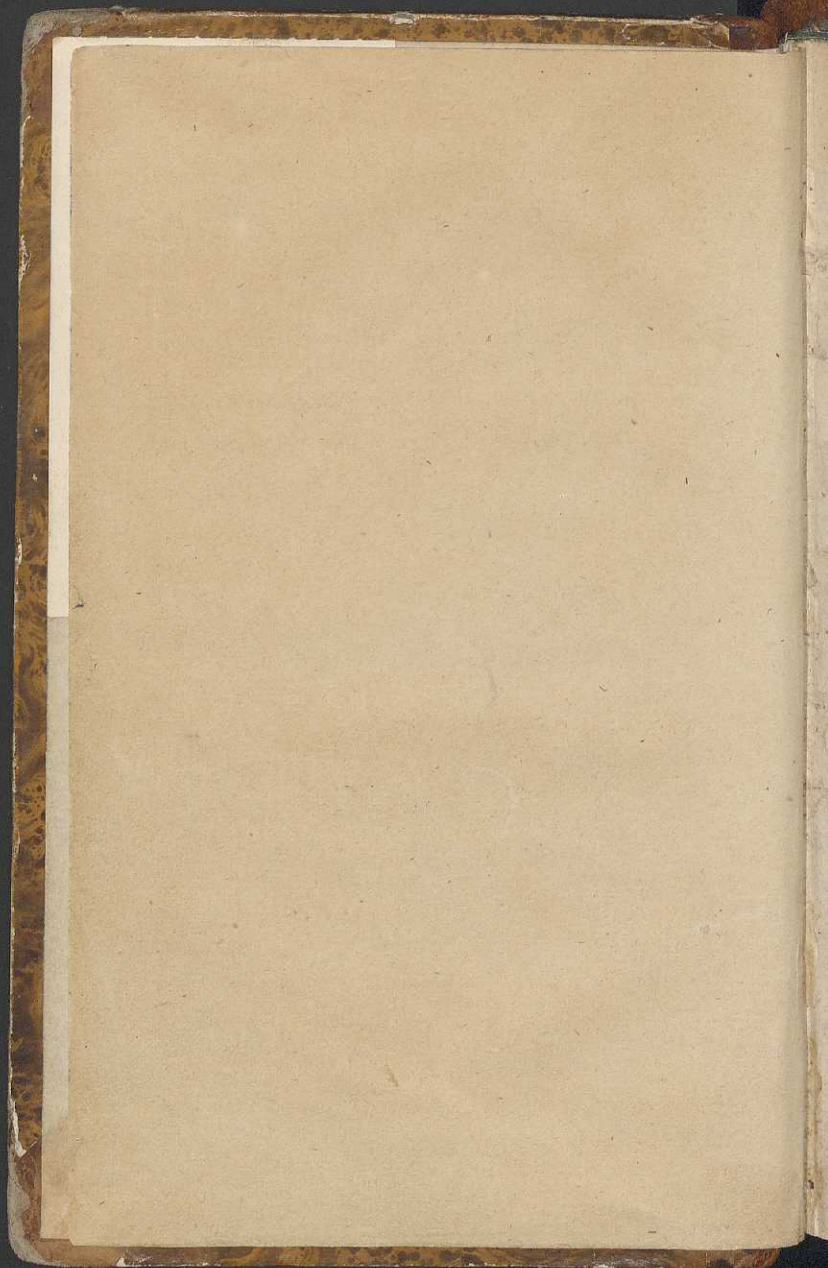
Tidskr.

Sv.

Ex. A

^{Ex. A}
I d u n a.

En Strift

för

den Nordiska Fornälderns Ålfkare.

Första Häftet.

SEDERHOLM,

Tryckt hos Henrik N. Nordström, 1811.

U n m å l a n.

Det war en tid, då studium af Nordens fornhäfder i Fäderneslandet begynte blifwa ifrigt idkadt och allmänt älskadt; och man kan ej komma ihog den utan att återkalla minnen, wid hvilka ännu hwarje Swenskt hjerta Klappar. Det war den samma tid, då Swenska namnet steg till sin högsta åra, och då tillika Wetenskap och Bitterhet först slog rötter bland ett herligt folk, som ditintill haft sin lust i wapenbragder, men snart med kärlek äfwen omfattade dessa mildare yrken, och om hwars första försök på denna bana, man kan säga: att det förde med sig samma mod i forskningen och i sängen, som i striden. Man kan ej mistaga sig om, att jag här menar Christinas tidehvarf. Med det då wäckta intereffet för all Wetenskap upplågade äfwen hos Nationen ett synnerligt nit för dess fornländers minnen, samt i allmänhet för Fäderneslandets häfder; och wi hafwa att tacka detta nit för bibehållandet af de dyrbaraste forntida minnesmärken, som eljest kanske alltid förblifwit sänkta i den glömska, hwarur de då uppdrogos, och hwartill de

nu å nyo synes wara ddmde. Denna nationens nitålstan för sin egen Historia — ett af de wackraste och måst talande drag hos ett Folk — bibehöll sig under de trenne store Carlars regeringar, och ännu längre fram; ty i sällhet för Samlare begynte wi en gång på att få Historiefriskware: och under hela tiden njöto forskningarna på detta fält ej blott skyldig uppmuntran, utan möttes äfwen af Konungarna och de Store med särskild bewågenhet, och omfattades med personligt interesse.

Frågar man efter orsaken till dessa tiders kärlek för våra häfder; så är swaret till en del redan gifwet. Den yttrade sig på samma gång, som det wäckta nitet för all Wetenskap och Bitterhet. Det war de samma tidet, då lärdom ansågs för det förträffligaste, som en menniska kunde förwärfwa sig, då den förde till heder och äreställen, då den räknades för en adelig dygd, och då rikets förnämste, åblaste Mån för sin tid woro grundligen lärde: under ett så ifrigt begär efter wetenskaplig odling, kunde kunskapen om Fäderneslandet så mycket mindre försummas, som den låg hwar och ens hjerta närmast. Ty i sjelfwa werket fick en kärlek, som är lika gammal som Nationen sjelf, genom den wetenskapliga odlingen blott fullkomligare medel att yttra sig. Swart och ett Folk lesfwer ej blott i det närvarande, utan äfwen i sina minnen: och det
lesfwer

lefwer genom dem. Hwarje generation fort-
 plantar sig ej blott phyfiskt utan åfwen mo-
 raliskt i en annan: den öfwerlemnar den fina
 feder, fina begrepp. Det är denna fortgåen-
 de tradition, som i olika tider likwål alltid
 gör Folket till ett, den utgör des oafbrutna
 medwetande af sig fjelf som Nation; den ut-
 gör, för att få fåga, des personlighet. Så
 snart ett Folk blir odladt, blir denna tradis-
 tion historia. De lefwande minnena fåstas
 i skrift, och Nationen befkädar tydligare sig
 fjelf i häfdernas spegel. Ju kraftigare och
 förträffligare den fjelf är, ju heldre uppehål-
 ler den sig wid fin bild. Den ser fin dunkla
 bbrjan, der Sagan står och wåfwer des åtte-
 ledning från Guda-ftågter; den hör från widt
 aflågsen forntid ett språk talas, hwars ljud
 det ånnu igenkänner; den skädar fin barndoms
 ofskuld, fin ungdoms wågslykten, fin manlig-
 hets bedrift; det ser det lefwande minnets
 tråd utveckla sig, af hwilket de fiska grenar
 fiska fram i luset af den dag, som ånnu
 är; den ser i de fordna tider samma drag,
 samma blick, under olika fden samma anda,
 och fåger åt fin bild med gladt medwetande:
 det är dock jag! Åt hwilket Folk har en Hi-
 storia, som det Swenska? Wå det aldrig ro-
 nande behfwa tråda tillbaka från des spegel!
 Wå det försumma den heldre af all annan
 orsak ån derföre att det der ej skulle känna
 sig igen!

Utari

Utan fornforskning kan aldrig någon Historia finnas. Det är dock en bedröflig sanning, att på de sista femtio åren det sör så lifliga interessen för vår forntid, och i allmänhet för Fäderneslandets häfder, så aftagit, att man väl ej gör vår närvarande Allmänhet någon orätt, om man säger, att det redan länge icke sunnits. Om man invänder deremot, att vi inom denna tiderymd likväl på detta fält kunna uppvisa betydliga namn, så är den anmärkningen både sann och lätt gjord, att dessa Författare likväl i själwa verket tillhöra den föregående, i hvilken deras bästa är framlesdes och hela deras bildning säll. Men hvarföre ha deras Arbeten blifwit lämnade ofullständade? Hvarföre ha de varit nästan utan efterföljare? Hvarföre ha dessa så så snart tröttnat, en och annan äfven efter försök, som woro merkwärdiga och läsvande? — Hvarföre? — om ej emedan de ej mera undersöddes af något allmänt interesse för saken? — Att så förhåller sig torde swärligen nekas; men väl torde man söka att bemantla den wårdsldshet i detta afseende, som man ej nekar. Den förra tiden, heter det, öfwerdres detta studium, och bragte det derigenom i misslag hos en efterwerld af upplösning och smak. Hwem känner ej de tider då det tillhörde en god Patriot att leda Swenska Konunga-längden i rätt nedsligande led åtminstone från Noach? Hwem

Swem känner ej, eller har hëtt omtalas och befrattas alla de orimligheter, hwari någre af våra åldre Fornforskare förfallit? — Det närmaste swaret på invändningen är, att, om blott saken är god, det hëfves en följande tid att göra wål, hwad den föregående gjort illa; men ej en gång af den anförda ursåkten kan vår tid betjena sig. Ty dessa widunderligheter hade genom en uppgående historisk kritik redan förut förswunnit ur våra häfder. Våra närmaste förfäder hëllo redan på att gifwa Swenska Folket en verklig Historia. Wi låto deras arbeten ligga. Och hwad ha wi upptagit i stället? — Man kan se sig omkring. Vår tid tycks bära sina förfäders ära som en decoration, hwilken, då den en gång är emottagen, man ej vidare bekymrar sig om, men gerna brukar på hëgtidsdagar. Våra talare beswärja våra hjeltars fluggor, och de komma upp — för att göra en figur i talet. — Smedlertid odla våra granar det sält, hwars rikaste skörd borde tillhöra Swensken. Samtiden känner och en tacksam efterwerld skall erkänna de stora förtjenster, som Danskarna ej upphört att förwårswa sig om Nordens Historia.

Sådana äro till en del de betraktelser som ej längesedan föranledt bildandet af ett sällskap af Mån, förbundne genom lika tänkesätt, ehuru ej alla Litteratörer, likwål upp-

lif-

lifwade af samma nit för Fosterlandets min-
 nen, och öfvertygade att Gudsord äro och
 kraft bäst läras i de fädrens skola, som
 på dessa egenskaper gifwit werlden så lysande
 exempel. De drogos i synnerhet till belants-
 skap med Nordens fornålder, emedan den som
 will lära känna flodens lopp gerna söker käl-
 lan; emedan fornåldern, som talar till oss i
 Nordiskt Sång och Saga (dessa Sångar och Sa-
 gor må innehålla lika mycken digt, som alla
 andra folkslags äldsta minnesmärken), samt
 i Nordiskt Gudalära, likwäl till karakteren kan
 anses såsom förebildande i afseende på all
 Nordiskt Historia, — ty i intet folkslags Sa-
 gor framträder hjelte-lifwet så skarpt och kraf-
 tigt som i Nordboens; emedan den mer än
 någon annan kan anses som en egen tid; och
 slutligen, emedan den af alla vårt folkslags
 åldrar är den mest glömda, den mest wärds-
 afsade och misskända. Det närmaste ändamå-
 let för deras förbund war ömsesidig uppmun-
 tran i sådana studier och det nöje, som ett
 fritt meddelande af tankar alltid ger. Snart
 hafwa de blifwit nog djerfwe för att söka in-
 gifwa Allmänheten samma interesse som de
 sjelf kände; och detta är anledningen till när-
 warande skrift, som framgent kommer att
 fortsättas; ehuru i fria häften, eller utan att
 man förbinder sig till bestämda tider för ut-
 gifningen. Från den kommer i des förtgång
 in

intet ånne, af hwad till fornforskning bör, att blifwa utestutet. Fåltet år nog stort för att låfwa Låfaren den första rikedom och ombytte af ånnen, och då wi ej inom oss sakna Mån, hvars studier från långre tid tillbaka syffelsatt sig med sårskilda delar deraf, så hoppas wi åfwen att i anseende till ånneåas behandling kunna tillfredsstålla wåra domare.

Detta första håste år af en enda Frsattares hand. Han tånkte en gång på att blifwa utgifsware fr ett arbete, som frnåmligast skulle syffelsåttas sig med Nordisk Poesi och Saga. Hans wånner, hwilka han meddelade sin affigt, låfwade sitt bitråde med det willkor, att sristens område ej instrånktes inom någon wiß del af fornforskningen. — Enligt denna första instrånkare affigt war detta första håste då redan frsattadt, och man bör således ej efter det dmma till sristens omfattning i sin fortgång.

Detta består till färre delen af Poesier; och då denna beståndsdel i arbetet ej heller framdeles torde komma att uteblifwa, så återstår blott att angifwa på hwad sått han anser detta ingå i des plan. I allmånhet taladt, så borde wål Ståbestyåden, ingifwa af kårlek till fornåldern, låmpligen finna rum i en srist, hvars föremål det fr det första år att wåcka en sådan kårlek. Men dertill kommer åfwen att ett af de intereffantaste ånnen

Ånner för fornforskningen, Nordens Mythologi, sjelf är Poesi, och en af de djerswaste och betydningfullaste gestalter, hwari Poesien någon sin uppenbarat sig. Att gbra den känd och förstådd skall blifwa ett bland de förnämsta föremålen för denna skrift. Det skall ske så wål genom undersökningar om dess wäsende, som igenom öfversättningar från de gamla Sångerna. Men lätteligen skall medgifwas, att det werksamaste medel att gbra den känd, wore att sjelf poetiskt använda den: derföre skall åfwen Poesien i dessa blad framdeles så allt mera mythologiskt halt. I fall detta lyckas, i fall det i allmänhet lyckades oss, att framställa den forntida Nordiska karakteren i sina särskilda uttryck med förnyerad kraft; då bure ej denna Skrift sitt namn förgåfwes, och Iduna hade ej förlorat de åplen, hwarom Sagan förtäljer.

M a n h e m.

Det war en tid det bodde uti Norden
En storsint ätt beredd för frid som frig.
Då, ingens slaf och ingens herre worden,
Hwar Odalbonde war en man för sig.
Med swärd han röjde wäld, med plogen jorden,
Med lugn för Gud och man han gick sin sig.
Sig sjelf sitt wärn han wiste andra skydda,
Och Kungasbner wärte i hans hydda.

Till honom ej från widt aflägsna stränder,
Med skeppen fido konstliga behof.
Ej främarn musten sög utur hans länder,
Ej slärdens yppighet hans winst begref.
Men återn plöjde han med egna händer,
Hans tillit war hans arm, hans skatt war hof.
Wår konst att njuta är, hans war umbära,
Och sjelf sig wara nog, war all hans lära.

Om han ej öfwad war att friligt tala,
Hans handslag gällde mer än ed och skrift.
Han drog ej ägg inunder minner hala,
Hans hand bar swärd, men ej hans tunga gift.
Han ej förstod med ord en skuld betala,
Och språka om sitt hjertas ömma drift.
Hans hat war eld, hans wännskap gick i öden,
Och med sin Fosterbror han delte öden.

Hans

Hans lärdom war ej stor — Han wisse lida
 Och leswa som en man. Hwad wet' wi mer?
 Wi weta huru sol och stjerner srida —
 De öfwer weklingar gå upp och ner.
 Wi ära äskan, kunna wapen smida,
 Men ej det mod, som emot faran ler.
 För lyckan kryppande wi slås om brödet.
 Han upprätt stod och brottades med ödet.

Och föll han öf — han aldrig hördes qwida,
 Han tåligt drog hwad lag som men'skan fått.
 Med fåfång suel' han bad ej plågan lida.
 Han tiggde ej om lifwets usla lott.
 Med färdigt mod att lyda och att srida,
 Han ödd ett stålsatt bröst mot lyckans stoft.
 Allt kan des nyel' förta och allt befkära,
 Ej magt att leswa fri, och ös med ära.

Se ibland alla Folk i alla Länder
 Att men'skoliswets konst en enda är!
 Att sig beherrska sielf ehwad som händer,
 Att ej bli slaf, och minst af sitt begär.
 Så widt som solen ljus åt werlden tänder,
 Dig all erfarenhet det wittne bär:
 Blott den är man, som wet att tåligt lida,
 Blott den är man, som djerfs med ödet srida.

Af dessa bygder fordom Manhem nämndes,
 Ly det war Fosterland för manlig dygd.
 Wid blotta namnet wekligheten skrämdes,
 Och tänkte rodnande sin egen blygd.

Här, där ur Klippans hållar jernet tändes,
 Hon grundades den ewigt fria bygd:
 Och när åt bojan folken tyckts sig lämna,
 Då kommo Nordens Söner att dem hämnna.

Så tänkte man i våra fäders dagar.
 Är hon förswunnen denna tid af magt?
 Hwad mer, om Tyflands lärdom och behagar,
 Och Gallien söder och med lust och pragt,
 Och Indien klar och, Cay vårt win och lagar,
 Om lika många band de på och lagt?
 Hwad mer om tusen skatter till och hwälfwa,
 Och wi då äga allt och ej och selswa!

Och Nordens son Europas skärd församlar
 Och känner allt, men ej att wara fri:
 Af ljus ej ser, af idel wisdom samlar,
 Till lust och maklighet des herrar bli;
 Och då des skära lycka slutligt ramlar
 Sin wekligt höjer hopplöshetens skri,
 Sin trotsigt will åt ddet wördnad lära,
 Och talar högt om sina fäders ära!

En staf är den, som usla lustar jaga,
 Om ledjan aldrig skramlat fring des fot.
 Blott det är dygd, att handla och fördraga
 Med ensald och med kraft och utan knot.
 Det blott en wisshet finns — att emottaga
 Med lugn sin lott oagadt ddes hot:
 Du fåfängt söker den fring wida jorden
 Om i ditt bröst den ej är nedslagd worden.

På segerrika marker Swensken tråder,
 Där berg och flögar tala forntids bragd.
 Väcks ej han af den sång, som stormen qwäder
 Om kämpens sioft, där han i hög är lagd?
 Kan han sörgåta sina stora fäder,
 Och ibland deras skuggor stå försagd?
 Steg då med deras ått och deras seder
 Då Nordens kraft i graswens stöte neder?

Nej! renom det de fordna bygders tempel
 För ewigheten rest på denna jord!
 Är ej den med naturens egen stämpel
 Till manlighetens starka boning gjord?
 Upplifwom dem de forntida exempel
 Af ära, kraft och tro uti vår Nord.
 Då skola i vårt fall wi äfwen hämnas,
 Och Manhems namn på jorden åter nämnas.

Gustaf Erikson.

Då jag Dig, Fader, tänker,
 En helig wördnad sig i bröstet sänker,
 Jag wille till Dig fara,
 Och ewig tro och kärlek Dig förklara;
 Ly Dig jag hörer till.

Af Jacob namnet ledde
 Det folk, som Gud i skenen wåg beredde,
 Och lärde sina bud.
 Det allt förlorat sedan,
 Blott namnet har det än uti sin lyckas nedan,
 Och sina faders Gud.

Så wi af Dig oss nämna,
 Med sista hoppet blott Ditt namn wi lämna.
 Och då oss stormar bjä,
 Till våra Faders Gud wår suk wi bjä
 För Gustaf Wasas Folk.

Wår är Du — ej på jorden
 Är bland des Furstar en, som än är worden
 Så älskad af sitt land.
 Du återgaf det lifwet,
 Ut i des söners bröst Ditt namn bles ewigt skrifwet
 Af Frihet's egen hand.

Då i min barndoms timma,
 Jag Scandiens Genius såg framför mig glimma,
 Då uti vinterqvällar
 Han syntes mig uppå sin thron af fjellar,
 Med stjernbekransadt hår:

Beskyddaren af Norden,
 Och tro och frihets fasta wårn på jorden
 Till tidens sista dag —
 Uti de starka händer
 Jag Rättens scepter såg upphöjd för alla länder —
 Då bar han dina drag.

Du bland ett eldfångdt slagte
 Bröt fjellswälld på en gång och bojan bråkte;
 Af Swensken Du war fruktad,
 Men, huru ofta än utaf Dig tuktad,
 Han kyste dock Din hand.

Då fördomar och ränker
 Upplifwa gammal trots, och folket tänker:
 Kong Gbsta är för hård,
 Och upp står Sweas Adel,
 Och menigheten tånd af Presters harm och tabel
 Drar ut från hwarje gård:

Så högt än stormen ljuder,
 Den lugnar wid den röst, hvarmed Du bjuder,
 De skåda Dig — och stanna.
 Se! Herrens stämpel blixtrar på Din panna,
 De hårda ej Din blick,

Din

Din slämma hjertan bryter,
 Vid talets magt, som klart och wäldigt flyter,
 Förswinna willans band.
 I ring omkring Dig stälde,
 De skaka sina skägg, med undran på Ditt wälde,
 Och råka Dig sin hand.

Och om Ditt fasta hjerta,
 Utaf upprepad otro fylldt med smärta,
 Ej will sig snart försöna,
 Och Du dem ber — och kastar bort Din krona —
 Att söka bättre Rung:

Då qwal uppå dem hwälska,
 De missa Dig — de äga ej sig selska.
 De willda männer be.
 I hopar de sig tränga
 Intill den dörr, som Du i wrede welat stänga,
 Med rop, att blott Dig se.

Jag skädar Dig den dagen,
 Då, för Din menighet af sorg betagen,
 Du sista gången träder,
 Och står bland samlingen af Sweas Fäder,
 En helig Patriark.

Jag ser de gråa håren,
 Och stämpeln utaf wissheten och ären.
 Tryckt uppå Din gestalt.
 Din starka slämma båsvar,

Men ännu på Din läpp den talets Gudom
 swärfwar,
 För hwilken hjertat smaltt.

Jag mördar, så Du talar,
 I mig Guds verk, som uti Kungasalar,
 Lik David ifrån bojan,
 Mig lyftat upp och hielpt mig bryta bojan,
 Som Swea Lejon häll.

Den lott jag mig ej tänkte,
 Då uti skogars djup min wäg sig sänkte,
 I flykt för owäns jern.
 Men Herrans hjelp i nöden
 Då Sveriges menighet, som med mig delat öden,
 De blefwo dock mitt wärn.

Jag tackar Eder, Wänner,
 Er nåst min Gud; ty jag er trohet känner,
 För allt hwad mig blef gifwet.
 Jag byter nu min krona uti lifwet
 Mot oförgånglig skrud.

Jag war i mångas sinne
 En Konung hård — men älskadt blir mitt minne
 Till efterwerlden bragt.
 Jag wet den tid skall blifwa,
 Då Sweas barn mig opp ur stoftet wille riswa:
 Stöd det i deras magt.

Af grafvens natt snart fången,
 Jag hållar Eder nu, för sista gången.
 Ej skjerner mig förklara
 De tecken att jag måste hädanfara;
 Jag bär dem i min kropp.

Då jag för dom skall svara,
 Låt Sweasöners bön mitt förspråk vara
 In för den Ewige.
 Och då mitt bga slädes,
 Så unnen mig i ro det slost hwaraf jag tåles!
 Och waren enige!

Så är Din bana slutad!
 Med tårfull blick, på Dina söner lutad,
 Du träder bort och wänder
 Ditt gråa hufwud om, och återsänder
 Ditt folk ett dmt farväl!

Till dem ej mer Du länder,
 Ej deras rop, ej deras sträckta händer
 Från bdden winna Dig.
 Men ljudet af de böner
 Som Dig wälsignade, af fäder lärbt åt söner,
 Till oss fortlantat sig.

Ty då Dig Swensken tänker
 Af helig wördnad han sitt hufwud sänker.
 Med Dig så wi ej vara.
 Men, Fader, ewig tro wi Dig förklara;
 Ty Dig wi höra till.

Wikingen.

Vid femton års ålder blef slagan mig trång,
 Där jag bodde med moder min.
 Att wakta på gettren blef dagen mig lång.
 Jag bytte om hog och finn.
 Jag drömde, jag tänkte jag wet icke hwad,
 Jag kunde, som förr, ej mer wara glad
 Uti flogen.

Med häftigt sinne på fjellet jag språng,
 Och såg i det wida haf.
 Mig tycktes så ljuslig bdljornas fång,
 Där de gå i det stummande haf.
 De komma från fjerran, fjerran land.
 Dem hålla ej bojor, de känna ej band
 Uti hafwet.

En morgon från stranden ett skepp jag såg,
 Som en pil in i wiken det stbt.
 Då swälde mig bröfset, då brände min hog,
 Då wiste jag hwad mig tröt.
 Jag lopp ifrån gettren och moder min,
 Och Wikingen tog mig i skeppet in
 Uppå hafwet.

Och vinden med magt in i seglena lopp;
 Wi flugo på bdljornas rygg.
 I blånande djup sönk fjellet's topp,
 Och jag war så glad och så trygg.
 Jag Faders rostiga swärd tog i hand,
 Och swor att erbsra mig rik och land
 Uppå hafwet.

Wid sexton års ålder jag Wifingen slog,
 Som skällde mig skågglds och wesk.
 Jag sidskonung blef — öfwer watten drog,
 Uti härnadsens blodiga lek.
 Jag landgång gjorde, wann borgar och flott,
 Och med mina kämpar om rofwet drog lott
 Uppå hafwet.

Uti hornen wi tömde då mjölets must
 Med magt på den stormande sids.
 Från wågen wi herrskade på hwar kust —
 I Balland jag tog mig en mö —
 I tre dagar gret hon, och så blef hon nöjd,
 Och så stod vårt bröllop, med lekande fröjd,
 Uppå hafwet.

En gång öfwen jag ägde länder och borg,
 Och drack under sotad äs *),
 Och drog för Rike och mentighet sorg,
 Och sof inom wäggar och lås.
 Det war en hel winter — den syntes mig lång,
 Och fast jag war kung war dock jorden mig trång
 Emot hafwet.

Jag ingen ting gjorde, men hade ej ro,
 För att hjälpa hwar hjälplöds gård.
 Till mur will man ha mig kring bondens bo
 Och till lås för tiggarens säck.
 På sakbren, edgång och tjuftwar och rån
 Jag hörde mig mått — Wor' jag långt derifrån
 Uppå hafwet!

Öå

*) Att aldrig dricka under sotad äs, det will säga:
 under taf å land, war eljest wifinga-sed.

Så bad jag — men hån gick och wintern lång,
 Och med sippor stränderna frids.
 Och bbljorna sjunga åter sin sång,
 Och klinga: till sjö, till sjö!
 Och wårwindar spela i dal och i höjd,
 Och strömmarne frie störta med fröjd
 Uti hafwet.

Då grep mig det fordna osynliga band,
 Mig låkade bbljornas ras.
 Jag frödde mitt gull öfwer skäder och land,
 Och slog min krona i fras.
 Och fattig, som förr, med ett skepp och ett swärd,
 Drog mot okända öden i Bifinga-färd
 Uppå hafwet.

Som winden frie wi lekte med lust
 På fjerran swallande sjö.
 Wi menniskan sågo, på främmande kust,
 På samma sätt lesna och dö.
 Bekymren med henne sås bblfatta sig;
 Men sorgen, hon känner ej Bifingens sig
 Uppå hafwet.

Och åter bland kämpar jag spejande stod
 Öfter skepp i det fjerran blå.
 Kom Bifinga-segel — då gällde det blod:
 Kom Bråmar — så fick han gå.
 Men blodig är segren den tappre wård,
 Och Bifinga-wånskap, den knytes med swärd
 Uppå hafwet.

Stod

Stod jag mig om dagen å gungande såf,
 I glans för mig framtiden låg.
 Så rolig, som swanen i gungande såf,
 Jag fördes på brusande wåg.
 Mitt war då hwart byte, som kom i mitt löpp,
 Och fritt, som omätliga rymden mitt hopp,
 Uppå hafwet.

Men stod jag om natten å gungande såf,
 Och den ensliga wågen röt,
 Då hörde jag Nornorna *) verka sin wåf,
 I den storm genom rymden stöt.
 Likt menn'skornas öden är bbljornas swall:
 Wäst är wara färdig för medgång som fall
 Uppå hafwet.

Jag tjugo år fult — då kom ofården snar
 Och sijn nu begärar mitt blod.
 Han känner det wäl, han det för druckit har
 Där hetaste striden stod.
 Det brinnande hjerta det klappar så fort:
 Det snart skall få swalka å kylig ort
 Uti hafwet.

Dot klagar jag ej mina dagars tal:
 Snar war, men god, deras fart.
 Det går ej en wåg blott till gudarnas sal:
 Och bättre är hinna den snart.
 Med ödsöfång de ljudande bbljor gå:
 På dem har jag lefwat — min graf skall jag få
 Uti hafwet. Gå

*) Ödets Gudinnor.

Så sjunger, på enfliga klippans hall,
Den skeppsbrutne Wiking bland bränningars
swall —

I djupet sjön honom rifwer —
Och bbljorna sjunga åter sin sång,
Och vinden werlar sin lekande gång:
Men den tappres minne — det blifwer.

Dalbonden.

I bergig ås, där står mitt hus,
Högt, öfwer skog och sjö.
Där såg jag första dagens ljus,
Och där will jag oft dö.

Må hwem som will gå fring werldens rund:
Bare herre och dräng den det kan!
Men jag står helst på min egen grund,
Och är helst min egen man.

Mig läckar icke årens namp.
Hon bor dock i mitt bröst.
Min skärd ej grov i ryktets famn.
Jag står den lugn hwar höst.

Den jorden beherrschar har tusende ben
Och wäl tusende armar dertill.
Men swårt är dem röra — min arm är ej sen
Att föra ut hwad jag will.

Jag

Jag tror ej bbljans falska lopp,
 Som far sbrutan ro.
 Den fasta jord, hon är mitt hopp,
 Hon wisar ewig tro.

Hon närer sin son ur sin hulda barm,
 Den tid honom ddet gaf.
 Hon fattar den säkert, hon håller den warm,
 Då han dör, uti djupan graf.

Ej buller älskar jag och bång.
 Hwad stort sker, det sker tyst.
 Snart märks ej spår af stormens gång,
 Af blixten, se'n den lyst.

Men tyst lägger tiden stund till stund;
 Och du tåljer dock icke dess dar.
 Och tyst flyter bbljan i hafwets grund;
 Fast regn-bäckten skrälände far.

Så går och jag en stilla stig:
 Man spör om mig ej stort.
 Och mina bröder likna mig,
 Svar' en uppå sin ort.

Wi reda för landet den närande sakt.
 Wi söda det — brödet är wårt.
 Af oss har det hälsa, af oss har det kraft,
 Och blöder det — blodet är wårt.

Hwar plåga har sitt skri för sig,
 Men hålsan tiger still;
 Derför man talar ej om mig,
 Som wore jag ej till.

De wålbige Herrar, med skri och med dån,
 Slå byar och riken omkull;
 Löst bygga dem Bonden och hans son,
 Som så uti blodbestänkt mull.

Mig mycken lärdom ej är tung;
 Jag wet bloitt hwad är mitt.
 Hwad rätt är ger jag Gud och Kung,
 Och njuter resten fritt.

De lärde, de rike de bråka sitt wett
 Att utredna hvars rätt som är god.
 Mig ren är den rätt, som man wårst med
 sin swett,
 Och som man förswart med sitt blod.

Jag går ej stadigt slugan kring;
 Ly blir mig hogen warm.
 Jag wandrar opp till Swea-Ling,
 Med skölden på min arm.

Med mång' ord talar vår Lagman ej
 För Kungen i allmän sak.
 Men kraftigt är Allmogens Ja eller Nej,
 Under Wapuens skallande brak.

Och om till frig Han uppåd ger,
 Så gå wi man ur gård.
 Där Kungen ställer sitt baner,
 Där drabbar striden hård.

För älskade panten i moders famn,
 För fäder, för hem wi slåß.
 Och känner ej ryktet vårt dunkla namn,
 Swea-Konungar känna oss.

Så sjunger gladt wid sprakande spis,
 I den kalla winter-qväll,
 Den gamle man uppå bonde-wis,
 Med söner sin i sitt tjäll.

Han sitter och täljer sin ålders staf.
 Må hans ått ej i Sverige se stut!
 Bondens minne det sänks uti graf;
 Men hans verk warar tiden ut.

Swegder *).

Satt Swegder, Drott, uti sin sal om Julen,
 I Upsala wid Gudars stora fest.
 Ei fanns en man mer sön och karlawulen,
 Bland kämpar alla syntes han dock bäst.
 Till honom händes mången blick förstulen
 Af mången söldmd, som där war hans gäst.
 Han satt å Konungssol af hårda malmen,
 Och Mdr och Swenner lekte uti halmen.

Då tog han Bragebågarn uti händer —
 En ofedd Gudamagt hans själ grep an.
 Då trår hans själ bort till de goda **) stränder,
 Där Mars stolta slägte först upprann.
 Det är en sed, sad' han, i våra länder,
 Att Drotten gör sitt löfte som en man.
 Den död ej rådes sig till ledung samle!
 Jag går att söka Dden upp den gamle.

De kämpar tolf från sina säten sprungo:
 Sin härkomst minnas de af Gadar's stam.
 Af wapenbrak de dystra hwalfwen klungo,
 Förstummadt är de glada lekars glam;
 Men, när som wärens första lärkor sjungo,
 Drog Drotten med de tolf mot skeppen fram.
 De wåna jungfrur stodo uppå stranden
 Och sågo seglen fly mot himlaranden.

Han

*) Ämnet är taget ur Ynglinga-Sagan.

**) Godhem, så kallade Swensarna Mars Asiatiska hemwis.

Han for, han for så snällt på österwägar,
 Och lade skeppen fäst i stilla wik.
 Ej efter wäg och slig han noga frågar,
 Där han i skogar går i Gardarif.
 Men utaf kämpar sbljd han framåt tågar —
 En färd på underbara öden rik.
 Och öfwer hed och mark sin kosa wänder
 Alltjemt åt Solens hem och Odens länder.

Sist efter är han slutligt en gång länder
 Till flodens stiltjegräns wid Tyrkialand.
 Han stod på Tanaquists höga stränder,
 Då aftenrådnan log från westerns rand.
 Hans kämpar tända eld och, wid des bränder,
 Sin qwällsward laga till med egen hand;
 Men Drotten ensam går i qwällens stunder,
 Uti den fogra nejd bland ros och lunder.

Han såg han nakfades till Gudars fåten:
 Så sällsam och så sön war denna mark —
 Ur skogen klungo underbara låten,
 Ur flodens fulla wäg steg sången stark.
 Det skymtar honom skepnader i fåten,
 In här, än där uppå den stumma park.
 I daggigt gräs stå blåa, klara ringar,
 Där Ålsvors dans i nattlig ro sig swingar.

Han går och går, hans wäg allimer sig
 tränger
 Emellan klippors hwalf och brutna berg.

En

En bergvägg honom stutligt stigen stänget:
 Där sitter silfvergrå en gammal dvärg.
 Till föttern ner det sida skägget hånaer,
 Rikt rimfrost glittrar det i månans färg.
 Han sjunger ljusligt genom lugna qvällen:
 Kom Swegder, Swegder! Dden är i
 hållen.

Tillbaka Drotten vill — det är förqväfves:
 En hemlig trollkraft återför hans fot.
 Han ropar vill — hans stämmas ljud förqväfves.
 Han hotar — dvärigen nickar åt hans hot.
 Men fullare beständigt sängen häfves,
 Och skallar honom öfverallt emot,
 Det klingar tusensfalligt genom fjällen:
 Kom Swegder, Swegder! Dden är i
 hållen.

Då öpnade sig bergets hårda sida:
 Och in såg Swegder — men hwad där han sett,
 Det kan ej menskligt öga se och lida,
 Det forskar såfångt något menskligt wett.
 Allt nog — han kunde icke längre bida,
 I hållens öpnade barm han lopp med ett.
 Den stöts — och är ej Sagans witsord jäfswigt,
 Så sitter Konung Swegder där för ewigt.

Frode och Utha *).

Kung Frods reder skeppen till,
Den tappre Dana-Kung.
Till Orknebjär hän han vill,
Att hämnas orått tung —
Men Utha står uppå stranden.

Att fästa Comala han gie
Förr öfwer fjerran haf.
Om brud han bad — men slag han stä:
Hon hwilar nu i graf
Men Utha står uppå stranden.

Deß lyfter honom i hans sinn'
Att bada sig i blod.
De kämpar gå i skeppen in,
Med sång och lustigt mod —
Men Utha står uppå stranden.

”Hwi gråter Konungs-dotter Du,
Så hennes Tärna spdr.

Sag

*) Anledningen till detta stycke är tagen ur Suhms
Dannemarks Historia, samt ur Ofsian. Frode, som
af Ofsian kallas Frothol, hade friat till Comala,
dotter till Cathulla, Konung å Orknebjärne, men
måst gifwa wika för en lyckligare medtäflare, som
tillfogade Frode den nesa, att låta lägga honom i
hand uri Cathullas fal. Han återwände sedermera
för att hämnas; då den händelse skall hafwa till-
dragit sig, som är ämne för Poemet.

Jag gråter Konung Frode nu;
 Ty för hans skull jag dör.

"Gör log du, Utha, wid din søm,
 "Uti din kammar grann.
 "Där riker satt, wid Duna stedm,
 "Din fader Handuan.

Med gråt jag sitter wid min søm
 Nu i min kammar grann;
 Ddd är den då war mitt berdm,
 Min fader Handuan.

Som wind, som wåg i flygtig stedm
 Är Tro hos hwarje man.
 Nu Frode för en ann är søm.
 Jag ålskar ingen ann.

Att fästa Comala han gick
 Vort öfwer fjerran haf;
 Om brud han bad — men får han få:
 Hon hwilar nu i graf.

Men, fast des fader hårdfint war,
 Fast hon bår gifte-stud,
 I lifwet henne får han bar,
 Och ddd är hon hans brud.

I stilla jungfrulofst då Utha träder,
 Och kastar sina smycken bort med harm.
 I pantsar hårdt det spåda lif hon kläder,
 Och snär i stål sin littehvita barm.
 Hon tar det svärd, som svängts af hennes fäder,
 Och hänger stöld uppå sin mjuka arm,
 Och båsivande, till segd i men'skoblode,
 Går okänd bort att följa med sin Frode.

Och vindar friskt i spända seglen falla.
 Med håren steppen fly i stummig fart.
 I dagar tolf de sågo vägen swalla,
 Den trettonde de sågo landet svart.
 Med waynebrak stå opp de kämpar alla:
 De se sin owäns borg wid stranden hardt.
 Men båsivande, till kamp i men'skoblode,
 Den samma Utha följer med sin Frode.

Och seiden tänds kring Garric-Thuras murar,
 Där Kung Cathulla satt uti sin pragt:
 Kring strand och klippor skalla gålla lurar,
 Och rasande till strids far kämpens magt.
 De hwassa pilar gå i beta sturar:
 Re'n mången krigare i mark de lagt.
 Men båsivande, till kamp i men'skoblode,
 Går Utha dock wid sidan af sin Frode.

Hvem kommer där, som hjorten *) ifrån
 bergen,
 Så snällt med härsmagt ner? — det Fingal är.
 E In

*) Like the stag of the mountain. Ossian

Innför hans blick ej hjeltar hålla färgen,
 Och swärdet i hans hand en ljungeld är.
 Sgenom hjälm och sköld det får till mårgen,
 Och dödd och fasa widt fring fältet bår.
 Då tändes striden rätt i men'skoblode;
 Men Utha wiker ej ifrån sin Frode.

Min styrka swiker, Fosterbroder, säger
 Du Thubar sin samrat, då Dana-Drott.
 Till Morvens Konung falska lyktan väger,
 Jag går att möta lugn min mörka lott.
 Men fjerran hän en älskad md jag äger.
 När hon förlåta mig min trohets brott!
 Säg Utha, fosterbror, i men'skoblode,
 Idrrån han föll, då mindes henne Frode.

Så talar han — i beta striden rusar,
 Och ränner emot Morvens Kung sitt spjut.
 Det blanka wapnet falskt på sidan susar,
 Och Fingals hugg han mågtar ej stå ut.
 Ur öpna såren bort hans styrka brusar,
 Hans dagar nära äro wid sitt slut.
 Och fallit hade han i men'skoblode,
 Om Utha icke varit när sin Frode.

Men då de bistra hjeltar werla slagen,
 Då löper dem en wäpnad yngling när.
 Han slaptar owand — faller, och i vagen
 Det blonda, rika håret witsord bår,
 Att ej till strid de blygsamma behagen
 Så slapta woro, men till ömt begår.

Den okände står upp ur men'skoblode,
 Och Utha slingrar armen om sin Frode.

Där stå de båda arm i arm,
 Fast midt bland dödens här:
 Med barmen tryckt mot trofast barm,
 Fast fienden är när.

Och Fingals skannar — tankan fälls
 På lifwets korta lån, —
 Och huru kärlek wedergålls,
 Och hämnden ofwanfrån.

Han sänker nedet swärdet tungt,
 Den Gudalike man.

"Synd wore döda par så ungt;
 "Men lefwen för hwar ann!"

Så säger han — och striden mer
 Sj hörs från samma stund.
 De kämpar falla spjutet ner
 I ro på blodig grund.

Och Frode går af Utha stödd,
 Igenom fluggrif dal,
 En väg af wilda rosor stödd
 Till Carrie-Thuras sal.

Där harpan rörs af Bardens hand,
 Där gammalt hat förgår,
 Där knytes nya wänstapsband,
 Där läses Frodes sår.

Och när han skeppen reder till,
 Den tappre Dana-Kung,
 Och till sitt rike hådan vill,
 Hans själ ej mer är tung.

Då ledes Ulha af den hand,
 Som henne återgafs,
 Och står ej sorgsen mer på strand,
 Då Frode far till haf.

Den sifte Kämpen *).

I natten tindra blixternas sten,
 På Klippans spets sitter Kämpen allen:
 Det väldiga swärd wid sin sida.

En

*) Detta och nästföljande stycke woro skrifna, innan ännu författaren hade någon annan kunskap om den gamla Nordiska Poesiens versbyggnad än den ungefärliga, som drat wid första läsningen ger. Denna versbyggnad har likwäl sina lagar och egenheter, som, mig wackerligen, likwäl ej en gång af någon öfversättare af de gamla sångerna blifwit iakttagna. Detta gäller också om de öfversättningar, som längre fram förefomma i detta häfte, för hwilka jag får utbedja mig kännares öfverseende. De äro gjorda af en, som ännu är långt ifrån att wara mästare i det gamla språket, och äga wissertigen många brister, ehuru man sökt gifwa originalen så troget som möjligt.

En ny tid kommer — Hans tider fbrgå,
 Hans styrka är bruten, hans bjessa är grå:
 Hwi skulle han längre förbida?

Från branta fjellet han trotsig ser
 I stupande forsens afgrund ner:
 Af längtan tänds honom blodet.
 I wägens damm tyttas wälnader stå,
 Ur djupet röster manande gå:
 Hell den som får wara hos Oden!

Ur klofret steg fjerran klofornas klang:
 Och Kämpen ryfste — Ur djupet det sang
 En sång, som mer honom glädde.
 Den talte om kämpa-bragd och hopp.
 Men åssan slog gällt, och sången stbt opp,
 Och upp stod Kämpen och qwädde:

Ännu dock lefwa
 de gamle Gudar,
 och Thor på wagnen
 dånande åker —
 Herstern i himlen
 ewigt; om också
 intet offer
 af jordrikets söner
 åt honom tändes.

Och Du Oden,
 Asa-höfdinge!
 Sängen är Du.

Ännu i lifwet
 ingen förmåtte
 Dig besegra;
 och, då Loden
 Dig wille twinga,
 drog Du manligt
 det goda swärdet,
 och ristade djupt
 opp lifwets källor,
 så att själen,
 troffig och glad,
 med forfarande blodet
 fleg åt höjden.

Dock, Du lefwer!
 och mång' tusende
 kämpar, dem Du,
 Balsfader *), walt
 å rykande slagfält,
 till Dig samlat,
 och i Dina
 gyldene salar
 glade gästa.

Där de kläda sig
 hwarje morgon
 i blixtrande stål:
 Att huggas och slå
 uppå Odens gård,

det

*) Odens tillnamn; emedan han forade eller walde
 åt sig de swärd-flagna.

det är deras ro.
 Se'n rida de hem
 till rågad't bord.
 Sköldmö skänker
 det brusande mjödd:
 Skalden tar opp
 den mågtiga fång.
 Om fordom timma
 och kämpa-idrott
 qvåder han — Hjeltarne
 lyfna med fröjd,
 och bifall få
 uppå skölden hårb,
 få att det dånar
 genom den ewiga
 nattens riken.

Se 3 Gudar!
 Jag är för gammal
 för nya läran
 om hwita Christus *) —
 Will ej till himlen,
 till andra Gudar
 och Sanct Peter,
 som jag ej känner.

Dypter är jag
 i röddan blod
 af fiender slagna,

och

*) Sådant war Hedningarnes uttryck.

och föraktar
att helgas af watten.

Gångne äro
Stallbröder mina
alle hådan.
Ensam är jag;
och den sifte,
ja, den sifte,
ende, lämnade
af mina wänner,
will ej mer
med mig plåga samqwäm,

Se I Gudar!
detta swärdet:
nu är det tungt
i den Gamles händer.
I weten jag har ej
mycket aftadt
Blod eller lifwet:
Dort det! — att Kämpen
skulle dö nekligt
på mjuka bädden;
dit de komma
de swarte män
uti munke-kåpor,
och med olät
nedläggä Froppen
i lågan mull:
där ingen hög,

ingen

ingen Bauta-sten
 skall stå upp på hans stoft,
 att de må se den,
 de kommande folk,
 och wandraren säga:
 Där hvilar Han
 af de gamle dagar.

Därför Walsader,
 tag mig till Dig! —
 I Balhalla
 ännu står
 ledigt ett rum
 för den sifte Kämpen — —

I natten tindrar blixternas sten.
 På klippans spets sitter Kämpen allen:
 Ett wäldiga swärd wid sin sida.
 En ny tid kommer — Hans tider förgå.
 Hans styrka är bruten, hans hår äro grå:
 Hwi skulle han längre förbida?

Från branta fjellet han trotsig ser
 I stupande forsens asgrund ner:
 Af längtan tänds honom blodet.
 Ur djupet tycks manande röster gå.
 Han störtar från klippan i djupet brå — —
 Gäll den som får wära hos Oden!

Den sifte Skalden.

Hans wäxt war kämpalik, men bñjd af åren,
 Med långsam gång han öfwer heben stred,
 Från hießan fladdrade de hwita håren,
 Det sida slagget flöt till gördeln ned.
 Han följde ingen wäg, han såg ej spåren,
 Men framåt öfbrjyckt tog han sin led.
 Wor klara himlen stadigt stod hans öga,
 Som om sitt mål han sökte i det högga.

"Swarthån, O Wandrare i nattens timma?"
 Han wänder sig ej om wid röstens skall.
 Hans steg ej willsefar i skog och dimma,
 En Gud bewarar wist hans fot för fall.
 I luften hères milda toner simma,
 Som suckande dö bort mot klippans hall.
 Så wandrar han med harpan uti händer,
 Så har han wandrat genom många länder.

En sällsam gäst från gråa forntids-dagar —
 Ej någon wiste talet på hans år —
 Han går sin sälla gång och icke klagar
 Att han på jorden ingen fristad når:
 Att andra tider infört andra lagar:
 Att längesen förswunnit Sångens wår,
 Hans läst gått ut — Han sina wänner misse.
 Han utaf skalderna är qwar den sifte.

I Rungaborgen lyfte ljusen klara,
 Widt hordes midnattsfestens wilda fröjd.
Kring

Kring borden satt de sagra Jungfurs skara,
 Och mången unger-sven till lefar bjöd.
 Låt bågarn, fylld till brädd, kring laget fara,
 Skrek Konungen — Jag är i qväll förnbjöd.
 Men tunga slog på porten sibra festen,
 Låt upp, sad' Kungen, för den nya gästen.

Ju trädde Skalden — dörren knappast rymde
 Den Gamles majestätiska gestalt.
 En ofänd fruktan lagets glädje skymde,
 Och tyft som grafwen blef i salen allt.
 Snällt mången mö bakom sin granne rymde,
 Af bågswan månet *Ehignar-hierta* *) smällt.
 Men tyft, en wälnad lik från andra werlden,
 Stod gästen där med ögat fast på wården.

Hvem är Du Främling, ändtlig Kungen
 frågar,

Och gbr ett kors utskwer bågarns rand,
 Om jagad uryr ur grafwens sftt du rågar,
 Wit hån i forsetis namn till fluggors land!
 Om i ditt bröst ån lishwets flamma lågar,
 Så tag den gyldne bågarn af min hand —
 Den Gamle bågarn tar och drycken tömmer,
 Hans öga tänds, han mjödetis kraft berömmar.

Hwad Du mig gjort, Dig Gud en gång
 betalar,

Och tröstens dryck Dig ej i nöden spar.
 En gammal man, o Konung! Du hugswalar,
 Hwars

*) *Ehignar-mån*: hofmån, gamla tidens adelsmån.

Svans lefnad en gång skadat bättre bar.
 I festens pragt, i gyllne Kungasalar,
 Ej Skalden fordomdags en främpling war.
 Nu är han tröt af hundra-åra skiften,
 Han öfverlefst sin tid, hans hopp är griften.

Alf Sångens barn, som tystnat uti Norden,
 Jag ensam blef — Jag tog min wandringsstaf.
 En flyktig främpling i min ålder worden,
 Min harpa mig mitt uppehålle gaf.
 Från dörr till dörr jag wandrade på jorden:
 Jag kom till fjerran land och Christi graf.
 Jag harpan slog till mången Pilgrims psalmer,
 Jag spelte under helga landets palmer.

Men giftig war i Öddern blomstrens ånga,
 Där synden frodas uti Solens brand,
 Och illslugt folket, deras hjertan tränga;
 Sjelf Sängen låg i vinningslystnans band.
 Jag Karlawagnen såg på käftet gånga:
 Jag trädde åter till mitt fälla land.
 Där ren står blåa himlen öfver tjellen,
 Och åran bor, owanskelig som fiellen.

Det drog mig bort — Jag kunde icke dröja.
 I mina ögon sällan kom en blund.
 Jag gick, då natten stjernbestrodt sin öbja,
 Jag gick, då solen gjorde dagens rund.
 En högre magt har tyckts min styrka öbja,
 Och jag har hårdat ut till denna stund.
 Så har jag wandrat öfver berg och dalar,
 Så har jag kommit i min Konungs salar.

Af Dig, o Prins! Jag intet will begära,
 Ei kostlig gåsma, icke bröd och lön;
 Men will Du Skalden någon nåd beståra,
 Så tillstånd honom blott en enda bön:
 Att än en gång få höja festens åra.
 Wålan! utaf Din konst ge oss ett rön,
 Sad' Konungen — Den Gamle satt i gången,
 Och harpan slog och sjöng den sista sången.

Wid målet är jag
 af långa resan.
 De matta senor
 mig icke swikit
 på sista färden.
 Läst Er J Magter!
 som nådigt wakat
 öfwer den Gamle,
 att hans själ
 måtte se den dag,
 hwarefter hon långtat —
 Jag wet hwar jag är.
 Känner jag icke
 det wåldiga Swithiods
 Konunga-sal?
 Där tapprare männer
 i högsåtet sutit,
 Kong! före Dig:
 och Skalder fordom
 slämbde opp sången
 bättre än jag —

Mig tyktes jag ser dem,
 de gråa fluggor,
 med stilla alskar,
 resliga stå
 bland de stojande gåster.
 Jag kommer! Jag kommer!
 Ej fruktadst de winka.
 Jag längtar till Er,
 till Eder I hjeltar!
 Och lifligt går upp,
 för min hänryckta själ,
 det rdda skenet
 af forntida minnen. —

I fordna dagar
 satt Skalden ofta
 wid Kunga-bord;
 där stummande hornen
 gingo kring laget
 i kämpa-samqväm.
 Wid hans sånger
 om segerrik bragd
 bröt ljungande mod
 in i männens hjertan;
 och mången stod opp
 från hårda bänken,
 swärjande löfte
 om framtida storverk.
 Då war ärofull
 Sångens lön;

och ett Konunga-svärd,
från Hjeltens sida,
war wärdig skänkt
åt Skalden, hwars arm
nog wisse det födra,
i fordna dagar.

I fordna dagar
war Skaldens plats
ej i gästbud blott,
men i härnad.
Då Kämpen drog ut,
blef ej Skalden qwar.
Då Kämpen drog hem,
kom Skalden och qwad
om ärofull död eller seger.

Då hären på heben
sig legrat till hwila,
wäntande slaget
wid gryningens timma,
fatt Skalden upp
i den tyfka natt,
och med högan röft
qwad förfäders ära.
Sångens makt
tog fatt på hans själ,
och gaf honom kraft
att betwinga männer.
Som swärdsegg skarpa

gingo

gingo hans ord.
 Han grep uti harpan
 med wäldig hand,
 och ljudet frångde
 till hjerta och märg,
 och tände där eld
 och en hjelte-wrede.
 Med swärdet tryckt
 till klappande bröst,
 ligger Kämpen tyst.
 Han räknar på Sjernorna
 nattens lopp —
 än tindra de klart
 öfwer fjellets topp;
 och ur dalens djup,
 ur den stormande forß,
 tycks fjerran dånnet stika en röst,
 som ropar: till Balhall! till Balhall!

Fäst många äro
 min lefnads-dagar:
 Jag sett ett slagte
 af jorden gå;
 Jag sett ett annat
 på jorden komma.
 Men knappast bewarar
 min hågkomst matt,
 ifrån barna-år,
 ett minne af Sångens
 gylbene dagar:

Då ännu stod
i sin fordna pragt
Upsala Tempel.
Där, under hwallf
af timmerbygg skog,
bodde de mächtige
Svitthiods Gudar —
Jag såg Konung Inge;
han kom med magt,
och lärde med swärdsegg
Christen tro,
i min ungdoms-dagar —
Jag minnes den natt,
då branden bröt ut
utur helgedomen.
Med hisseligt bral
förte de urgamle
murar ned
uti swalg af lågor.
I luften hweno
sällsamma ljud;
och folket, som stod
förestenadt af fasa,
hof ett skri:
Nu draga de hådan,
de gamle Gudar!
Då blef jag döpt
i Gyris å,
som hwälde rdd
utaf hedna-blod,

i min ungdoms-dagar.
 Alltio år
 har jag väntat se'n.
 Men de komma ej åter,
 de gamle Gudar.
 Dersföre måste jag
 gå till dem.
 Och de Christnas Fader,
 som jag bekänt,
 Han är rik och mild:
 Hans hämnd skall ej söka
 en ringa man,
 som wid grafwens brädd
 flammor en bbn
 åt förgåtna Gudar —
 Han skall ej vredgas,
 om Skalden förskjuter
 himmelens glans,
 för att, i nattens,
 gråa djup
 flita med kämpar
 i Odens sal,
 och sjunga sin sång
 med Drage den gamle.

I salen hörs ett harmsfullt forl fring borden,
 Och upp står Konungen med häftigt mod.
 "Din sång jag löna will, och för de orden,
 "Din hednahund, du pliktar med ditt blod!"
 Den

Den gamle fatt med pannan bjud mot jorden,
 Och famnar harpan, som för honom stod.
 Han svarar ej — han ej ur stället rymmer;
 Ty biddens flugga re'n hans öga flimmer.

Men hastigt grep hans hand i harpan
 strågar —

De darrade med gäll och ljuslig Klang.
 Det är hans själ, som sig med ljudet mångar,
 Då fri den sig ur kroppens bojer swang:
 Och stundom ännu, uppå våra ångar,
 Man hör i qvällens timma denna Klang:
 Då hwiska barnen tyst — och fly till sän-
 gen —

”Den sifte Skalden wandrar öfver ången.”

Hakonar-Mal.

Konung Hakons dödsfång.

Öfversättning ur Hakon Adalstens fostres
Saga *).

Gaundul och Ekogul,
dem sände Göttha-Tyr **),
att forä bland kungar
en af Yngwa-ätt:
skulle med Oden fara,
i Valhall att vara.

Björns

*) Meringskilds upplaga af Nordländske Konunga-sagorna, Stockh. 1697. — Hakon, Adalstens-fostre kallad, Harald Hårfagers son, höll ett slag med sina brorsöner Erik Blodöres barn, på Sn Storda i Hordaland. Ehuru underlägsen till antal, segrade han i slagningen, men dog strax efter af sina sår. Han var sjelf kristen, men kunde ej födmå Norrmänneerna att öfvergifwa sin gamla tro. Sagans ord äro: att wänner och öwänner greto hans fall. De kastade upp en stor hög, lade honom där in i full rustning, och talte öfwer hans begrafning efter hednased, wissandes honom till Valhall. Ewinder Skaldaspiller gjorde sången öfwer hans fall.

**) Tyr är Krigsguden, Gaundul och Ekogul twenne af Walkyriorna — de jungfrur, som sändas på slagfälten, att hålla Odens wal, att forä kämpar till Valhalls glädje.

Hjörns broder *) de funno
binda till brynjan,
den dyre Drott
under fält-fanan stända.
Fiender föllo,
svärden swängdes,
då slagningens arbet' begyntes.

Han ropte Halevar,
Han ropte Holmrygar **),
Höfdinga-hödn
och rusade till strids.
Gullwål hade hjelten
Norrmanna-hävar
till Gutarnas dräp —
under örna-hjelm stod han.

Han loyp utur wapnen,
Han lade af harnest ***) ,
Hårens herffare,
förn han gick i fejd.
Han blodig lek lekte
för sitt land med sin' kämpar,
Försten den glade:
i gull-hjelm stod han.

Swär

*) Nemligen Hakon.

**) Innwånare i Halogaland och Hordaland, enligt Peringsfölb.

***) Enligt Sagan aflade Konungen sin brynja eller harnest, innan han gick i striden.

Swärdet swängdes
 i Konungens händer;
 som uppå watten
 bet det på skäl:
 Spjuten spillrades,
 sköldarna brusko,
 klingor klingade
 i kämpars hufwuden.

Swärden sprungo
 för Tyr och Bauga,
 emot Norrmännens
 hårda skallar.
 Stri war på Sn,
 Förlor sårade
 flinande sköldar
 i menniskoblod.

Swärdssegg brann
 uti blodiga sären,
 sköldar sträcktes
 öfwer mennisko-lif.
 Dödsfall ljöd
 å de swärdsflagnes nås.
 Blodström rann
 ner åt Stordas stränder.

Wapenskyms himmel
 flöt hop i röda sår,
 Då för gullrings-wärde *)

de

*) Gullring war ett uttryck för all slags dyrbarhet.

de brilig tekte.
 Swården susade
 i Odens wind.
 Månge män sönko
 i slagningens böljor.

Rungarna suto
 swård-omgjordade;
 stöldarna skutna,
 brynjorna brusna:
 men än icke hären
 tänkte i sin hog,
 att till Walhall wandra

Gaundul sade,
 mot swårdsfästet stödd:
 Nu wåxer Gudars samqwäm;
 Ty Hakon de hafwa
 med hären marg
 till gästabud budit.

Swad Valkyrjor,
 de jungfrur sade,
 å de höga hästar,
 det hörde Rungen.
 Tankfulle syntes de,
 behjelmade woro de,
 wapen-flådde.

Hwi så — qwad Hakon,
 flistar Du Smårds-nd
 stridens utgång? —
 Dock kunna Gudar hjälpa —
 Wi wälde — qwad Skogul,
 att Du behölk fältet,
 och fienden flydde.

Rida nu wi mände,
 qwad Skogul, den rika,
 till Gudars gröna werld,
 att Oden säga:
 Här kommer en Konung
 att stelf honom se.

Hermod och Brage
 hdd Hropta-Lyr^{*)},
 Söner! gån mot Herstarn.
 Här kommer en Kung —
 en kämpa tycks han lik —
 till mina salar.

Konungen sade: —
 (war kommen ur striden,
 Han dröy utaf blod)
 Ganska twär
 tycks mig Oden wara:
 Låt se hur han ordnar.

Eins

*) Hropta-Lyr — ett af Odens namn. Hermod och Brage hans söner, den senare Skaldekonstens Gud.

Einheriars *) frid
 skall Du allan hafwa,
 Driicka Hvars öl
 Du Jarlars bane.
 Utta bröder re'n har Du
 här inne — qwad Brage.

Men våra wapen,
 qwad den goda Kungen,
 wilje wi sjelfwe hafwa.
 Hjelm och brynja
 är godt att bewara:
 godt är swärd ha till hands.

Då det spordes,
 hur fromt Han hållit
 de helga rum i ära,
 då Guda-sörsamlingen
 Hakon bdd
 Säll, wälkommen wara.

A Iykosam dag
 den Kung warder buren,
 som slikt namn winner.
 Ewigt skall
 leswa Hans tid
 i wälsignadt minne.

Obun:

*) Einheriar kallades hjeltarne i Wasahl.

Obunden lærer
om länderna wanka
Fenris-Ulf *),
förrän en jämngod
Kongsman står upp
å de öde stigar.

Ut de hjordarna.
fränder de,
land blir öddt och öde,
många folk förja,
sedan Konung Hafon
sitter med Hedna-Gudar.

Thormoder Kolbruna Skald.

Sfversättning ur Dlof den heliges Saga.

Den natten låg Konung Dlof på marken
ute med den samlade hären, såsom förr är
sagd^t **). Han vakade länge, och bad till
Gud.

*) Fenris-Ulf är bunden af Gudarna, blir lös i werl-
dens undergång, och slukar Oden.

***) Detta war natten före det bekanta slaget wid
Sticklarkstad i Norrige, där Dlof den helige af de
upproriske bönderna blef slagen. Både han och
Skalden flugo där sin hane.

Gud för sig och sitt folk, och sof litet. Emot dagen kom på honom en blund, och, som han vaknade, då rann dagen upp. Konungen syntes det snarare för tidigt att wäcka håren. Då sporde han, hwar Thormoder Skald wore. Han war där när och swarar, frågande hwad Konungen wille honom. Konungen säger: för-tälj oss något qwäde. Då satte sig Thormoder upp och qwad så öfwerlydt, att det hördes öfwer hela håren. Han qwad Bjarkamal, det fordna, hwars början är sålunda:

Dagen upprinner,
 Hanen gal,
 Det är tid, det är tid,
 vårt arbete gdra.

Wak upp! waker upp!
 wän-sälle Kung!
 alle I ädle
 Konunga-tjenare!

Har, den hårdhändte,
 Rolfr, stöten!
 Littgode Män!
 som aldrig fly.

Jag wäcker Er ej till win,
 ej till qwinno-glam:
 Upp! jag wäcker Eder
 till hårda wapen-lekar.

Då walnade folket, och, då qwädet war lyktadt, tackade honom mämnerna för qwädet, och fann det mycket behag inför dem. De tyckte det wäl digtadt, och kallade qwädet: Gústarla-hwöt, det är: Dränga-uppeggelse. Men Komungen tackade honom för sin skänkan, och tog sedan en gullring, som wog en half mark, och gaf Thormoder.

Wegtams Qwida.

Swersöfättning *).

Förspråk.

För att förstå detta gamla qwäde är nödigt att känna digten om Walder, den sldnaste af den Nordiska fornälderns Myther. Den är enligt Woluspa och den profaiska Edda i kortet såsom följer. Walder hin gode war den älskwärdaste af Asarna, Renhetens och Öskuldens symbol. Hans boning het Brejdablik, som

*) Originalen finnes i den äldre Rithmissa eller så kallade Samunders Edda, hwaraf första delen utgafs af den Arne-magneanska Commissionen i Köpenhamn 1787. Qwida kallas en sång om en, som det gick olyckligt. Se Rasks Weiledning till Isländske eller gamle Nordiske sprog. Kjöbenhavn. 1811, sid. 231. — Ett förträffligt arbete, hwarmed författaren gjort sig högt förtjent af den gamla Nordiska Litteraturens älskare.

som intet orent kunde nå. Gudarna, oroades för hans bestånd, bebjöro af Balders swärtra ordbömmar, bestödo att taga ed af alla naturer för hans säkerhet. Frigga tog då, säger den prosaiska Edda, ed af eld och watten, jern, alla malmer, stenar, jorden, träd, sjuldomar, djur, foglar och etter-ormar, att de ej skulle skada Balder. Men wester om Balshall wärte en telning, wid namn Misteltein, som Frigga säger sig ej hafwa tagit ed af; emedan den syntes henne ännu för ung att swärja. Dock synes i den Mythiska Edda ej detta hafwa haft sin orsak i en sådan försummelse, utan däri, att Gudarna ej hade någon magt öfwer Misteltein, som af deras Herffarinnor, Nornorna, war ämnad för Balders bane. Woluspa säger, att hans lott war af ödet beständ. Där ser spåqwinnan redan förut Misteltein framwäxa till harm — Loke war en ond natur ibland Asarna. Han war sjelf af den onda Nimbhuffe-ätten, men hade i tidens början warit wän med Oden och Gudarna, och fanns ännu i deras samqvämm, sedan freden emellan Asar och Jättar blifwit bruten. Han läckade hemligheten af Frigga, uppryckte Misteltein, och, då Asarna, i sin församling, roade sig med att alla skjuta på Balder, som stod oskadd af alla wäpnen, så gaf Loke Misteltein åt Höder, Odens son, som war blind, och bad honom äfwen bidraga till

till Walder's ära. Han kastade det farliga trädet, och Walder föll ödd till jorden. Detta är den sörsta olycka, som träffat Gudar och menniskor, säger den prosaiska Odda. Förgäfves gres to Gudarne, förgäfves befallte de allt i werlden att gråta Walder. Ödden behöll sitt rof. Af händ bundo de Loke, och i bojor skall han sitta till werldens ände. Då, när Muspels Ödner komma och kasta eld öfwer werlden, skall han slippa lös, och i följe med Rimthuffe-ätten, med Fenris-Ulfwen och Widgärds-Ormen strida mot Gudarna, som då falla tillika med sina fiender. Men då skall Walder uppstå och lefwa ewigt. Detta natur gudomligheternas öde att förgås, innan en ny, ewig och fullkomlig werld uppkommer, sammanbinder Woluspas omedelbarligen med hans ödd. Af Walder hin godes lif berodde hela deras bestånd; ty han kallas af Woluspa: Walhalls, Gudaboningens, wäktare. Närwarande qwäde ger det starkaste bewis på Gudarnas bekymmer för honom. Öden rider sjelf till asgrunden, Hells boning, för att fordra swar, om Walder war bestånd till dess byte, men får där blott bekräftelse på sin sons förestående öde.

Samman woro Asar
alla å tinget,

och Asynior *)
 alla wid målet;
 och därom råddes
 mågtige Gudar:
 Hwi woro Walder
 swåra drömmar.

Alla war Gudens
 blunden tungen.
 Salighet syntes
 swunnen i sönnen.
 Sättar sporde **)
 framtids spådomar,
 om det mände
 fara betyda.

Swaren lybde:
 att feg ***) wore
 nu den tåkaste
 Walfaders älskling †).
 Ringst kom då
 å Frigga och Oden
 och Gudar andra.
 Råd de då säste:

Allt

*) Gudinnorna:

***) En Fadelig ätt och Gudarnas afswurna fiendet.
 De hade bekymmer om Walder; emedan på hans
 ödd herodde Gudawälders undergång.

****) Feige: af ödet liflömd. Ordet har ej ännu helt och
 hållet förlorat denna bemärkelse.

†) I originalet står: Ullers älskling. Uller är troligen
 här ett bland Odens många namn.

Att de full' sända
till alla naturer,
fred att bedja,
att Valder ej skada.
Gaf då allt slägte
ed att ssona.
Frigga tog allas
ord och löfte.

Walsader frugtar
dem säfängt tagna:
Mornorna frugtar han
borta warit *).
Asar han kallat
och råd kräfwert:
å mål-skämman då
mycket rådfås.

Upp stod Oden,
Folkens wägtare,
och å Sleipner **)
lade sadelen:
red han neder dådan
till Rissheim ***).
Då mötte han hunden †),
som utur asgrunden kom.

Den

*) Stället är dunkelt. Sådant synes mig den sanno,
likaste meningen.

**) Odens häst.

***) Det ewiga mökret och fälden.

†) Helvetes hunden Garmr.

Den war blodig
om bröstet framman,
mordgirigt swalget
och käftarna nedan.
Han skälde i wägen
och gapade glupft
åt Trollskängens Fader!
lång war hans olåt.

Fram red Oden,
Jordwägen dånade.
Då kom han till Hells
höga böning.
Han red fram
för östansörr:
där är — han wet det. —
Wolas *) grafhö.

Han börjar för Spåqwinnan
trollskängen qwäda,
säg emot Norden,
lade runor,
sade beswärjning,
fordrade swar:
tills tungt hon uppsteg
och ödsord qwad:

⊗

*) Hö

*) Wola: allmänt namn på Spåqwinna. På detta ställe är väl denna ingen annan än Hel sielf, af grundens herkarinna, som här föreställes som ett ut.

"Ho är denne man,
 "af dem jag ej känner?
 "Som mig hafver uppväckt
 "förgse sinnet.
 "Jag war af sub omsindad
 "och slagen af regnet,
 "bedroppad af daggen:
 "då war jag länge."

Wegtam jag heter,
 Son är jag Waltams.
 Säg du mig om asgrund!
 Jag säger dig om werlden,
 Att hwem äro bänkar
 gullring-sirddde,
 säten, fagerlig,
 drifna i gullet?

"Gör Walder här står
 "af bryggda mjöddet
 "den skira dryck,
 "och en sköld ligger öfwer.
 "Men Mas-sbner
 "hopplöse äro.
 "Middigt jag sade't,
 "nu will jag tiga."

Dig icke Wola.
 Jag will dig fråga,
 tills allt jag känner.
 An will jag weta;

"Hwem mänd' Balders
bane warda,
och Odens son
lifwet beröfwa?

"Hödder här det högga
beröftade trä.

"Han skall Balders
baneman warda.

"Och Odens son
lifwet beröfwa.

"Höddigt jag sade't.

"Nu will jag lita."

Lig icke Wola.

Dig will jag fråga,
tills allt jag känner.

En will jag weta:

ho skall af Hödder träfwa
wledens hämnd?

eller Balders baneman
lägga å bäl.

"Kinda *) här son

"uti westersjalar.

"Han skall Odens son,

"blott nattgammal döda.

"Se hand twätta,

"ej huswud kamma,

E 2

"förrit

*) Kinda war Solens dotter: Wale, hennes son,
bräpte Hödder.

"förrn han ä båt
 "här Walders fiende.
 "Nddigt jag sade't.
 "Nu må jag tiga."

Dig änn ej Wola.
 Jag will dig fråga
 tillis allt jag känner.
 Mer will jag weta:
 Swilka äro de mbar,
 i gråt försänkte,
 som kasta åt himlen
 opp sina sörjor?
 Säg detta ena;
 se'n får du sofwa — —

"Du är icke Wegtam,
 "som förrt jag trodde.
 "Förr är du sjelf Oden,
 "Folkens wägtare."

Du är icke Wola,
 ingen spä-qwinna.
 Förr är du trefallt
 en Fätte-moder *).

"Hem rid du Oden,
 "och stormodig war.
 "Så kommer af männer
 "mig ingen mer söka,

"tills

*) Emedan hon spätt honom idel olycka.

"tills fri Rök
 "går utur band,
 "och de komma
 "de aftnar,
 "som Gudar förberwa *)."

 Recension.

Edda eller Skandinawernes Hedniska Gubalära. Öfversatt från Danskan efter Nyerup. Stockholm. Tryckt hos Henc. N. Nordström, 1811. 127 sid. 8:vo.

Nordiska Mythologien har hos oss i sednare tider delat den glömska, hwari allt, som angick vår forntid, tyktes hafwa förfallit. Men äfwen på den tid, då undersökningar derom drefwos och intresserade, hade den det misßdet, att blifwa origtigt förslädd: och man kan säga, att den nästan alltid haft det. Dalin hårdrog den till öfwerensstämmelse med Christendomen, under mycket beröm öfwer våra Förfäders otroliga wisdom. Öbranson, hwars arbetsamhet wi hafwa att tacka för utgifwandet af en del urkunder, kan i sina förklaringsar anfåras som exempel på werkligt antiqwarist

*) Ragnar-auf: efter orden, Gudarnas Fömming — den sista astone i tiden, werldens ände.

riskt raseri. Småningom lemnades den åt
 förgåenhet och förakt, såsom det tyktes i
 den tankan, att en sammangyttring af Bar-
 barers råa; orimliga föreställningar ej förtjen-
 te synnerlig uppmärksamhet; i fall man ej
 helt och hållet wille beröfwa dessa Barbarer
 äran af uppfinningen, och ansåg det widun-
 derliga hela, såsom ett foster, afladt i siffels-
 lösa Munkars dumma hjernor. Att sådana
 meningar kunde uppkomma, därtill låg grun-
 den dels i obekantskap med Nordens äldsta
 Gudalära, dels och förnämligast i brist på
 sinne för någon slags Mythologi. — All My-
 thologi, den må tillhöra Norden eller Södern
 och Orienten, den må wara mer eller mindre
 bildad, är till sin grund Poesi: alla Folks-
 Religioner äro mer och mindre klara ljud af
 denna allmänna Poesi, som tillhör släktet själf,
 och hwari det uttrycker den inneburna känslan
 af ett högre lif och dess sammanhang med
 werlden. Att betrakta denna Poesis bilder i
 de ferskilda Mythologier är att se olika uttryck
 af samma mening, liksom man ser ljuset
 bryta sig i tusende färgor utan att upphöra
 att wara ljus. Men för att förstå dessa bil-
 der, hwari menniskan åtklar att förklara för
 sig sin aning om det qändliga, hwilket ej
 låter fatta sig inom det lägre begreppets trån-
 ga gränser, måste man ej dömma dem och
 deras betydelse just efter detta lägre begrepp,
 efter

efter det rådtorstiga förstånd, hwarmed man
 fattar de blott sinnliga föremål och i sina
 dageliga syflor skiljer höger från vänster. De
 äro Poesi med Philosophiskt halt, och måste
 derefter dömmas. Betraktar man dem ur en
 annan synpunkt, så går det en på samma
 sätt, som om en menniska, beröfvad all in-
 billningskraft och känsla, wille njuta af en
 måtning. Förgäfwes sammanstamma colorit
 och teckning till den lyckligaste werkan, för-
 gäfwes talar en själ ur figuren. Han förstår
 ej hwad man egenteligen där finner så för-
 tjusande. Betraktar man föremålet fördoms-
 fritt, så är ju ändå en blandning af olika
 färgad jord det enda reella däri? Anmärknin-
 gar sådana, som den närwarande, woro wis-
 serligen öfwersäddiga, om ej i våra dagar
 allmänna tänkesättet, som utan att det sjelf
 wet däraf, och oagadt all sin fördom mot
 all Philosophi, likwäl är grundadt på ingen-
 ting annat än en falsk Philosophis inslytelse,
 hade som oftast uttrat sig öfwer högre och an-
 deliga föremål enligt samma sätt att dömma,
 som vår nyssnämnde man betjente sig af öf-
 wer sin tasla. Den falska Philosophi jag här
 menar är den, som ifrån medlet af siffers-
 flatne århundrade blef den herrskande, och hvars
 werkan någon af dess samtida, så mycket mins-
 dre kunde undgå, som den förnämligast ut-
 bredde sig från Europas måst beleswade Na-
 tion,

tion, och sjelf förkunnade sig för att vara ingen ting annat än det sunda allmänna förståndet. Zfrån bbrjan anmålte den sig såsom starkt begifwen på fritänkeri. Lebsen att angripa, företog den sig sedermera att på sitt sätt rensa Religionen och så inrätta den, att man i ett upplyst tidehvarf ej behöfde skämmas för denna fornlemning. Tilltrödde den sig domsrätt öfwer Religionen, så hade den så mycket mindre grannlagenhet mot allt hwad Mythologi heter, som samt och synnerligen, utan vidare omständigheter, förbömdes såsom en grof widspelsse.

För att så bättre insigt i Mythologiens wäsende i allmänhet, låtom oss göra en kort jämförelse emellan den och Religionen så wäl som widspelsen! — Det är ostridigt, att wi i sjelfwa naturen se ett uttryck af det Dändliga. Stjernornas banor, årstidernas wexling, slågternas fortplantning, allt hänwisar oss på ett inre outtdömmeligt lif. Det enskilda födes och dör: det hela förgår ej, utan lefwer beständigt, och wi ana, att, om wi blott kunde omfatta tiden och öfwerse detta stora hela, wi ej där skulle se någon ödd och förförelse, utan ett fullkomligen harmoniskt, skönt och Gudomligt lif. Denna synpunkt är Mythologiens. Den ser i det ändeliga det Dändliga, och bemödar sig att i symboliska bilder för sig förklara och framställa detta hög-
gre

gre lif, som, fast i alla enskilda fall instränkt och hämmadt, dock synes lifwa naturen. Och denna åsigt tillhör ej blott, såsom man tyckes tro, menniskoslägtets barndom. Att den är menniskan naturlig och wäl under wissa perioder af den menskliga odlingen kan stymmas, men ej förtagas, ses därutaf att den är Poesiens egen, ursprungliga åsigt. Den kan utan den ej leswa; och oagtdt man i sednare tider twungit den att företaga sig allehanda för sitt lifsuppehälle och att leswa på nådebröd, tränger den likwäl beständigt tillbaka till sin första källa. De egenteligen så kallade bildande konsterna hafwa också dertföre i nyare tider, ännu mer än Poesien, alltid måst använda den Grekiska Mythologien, i hwilken de finna symboler för alla naturens milda och mäktiga krafter. Äter & andra sidan — det Gudomliga, så wida det yttar sig i werlden, är likwäl hämmadt, det synes där i frid med det onda och att lida under tidens instränkningar. Det kan således ej wara det Ewiga i sin sanna gestalt. Gud är skild från werlden: den synes från honom wara affallen och hafwa förlorat hans beläte. Likwäl är Gud uti werlden; och den känner sig i sitt ådlaste alster, menniskan, i hwilken den blir medwetande af sitt inneboende förnuft, både från honom affallen och i honom deltagtig. Det Gudomliga således, så wida det yttar

yttrar sig i werlden, underkastar sig tiden, och ej med ett Orde till intet gör all inskränkning, allt ondt, måste förefalla menniskan såsom en Medlare, i hwilken egenkap det också wisar sig som Försyn. Försynen är ej annat än en oändlig Förfoning, i hwilken det Ewiga sjelf åtagit sig det ändligas sak, sjelfwilligt afslagt sitt Gudomeliga Majestät, och fönedrat sig lidande under tidens och förgångelsens wälde; men, med det samma som det för menniskan uppenbarat sig såsom Försyn, har det också för ewigt segrat öfwer det Dnda (som under Försynen i sjelfwa werket ej finnes; emedan Den wänder allt till det bästa) — öfwer Döden, hwilken för den, hwilken omfattar detta Ewiga och dermed förenar sig, för den som tror, blott är ett afkiädande af det förgångliga. Denna synpunkt, i hwilken man i det Oändliga ser det Ändliga, och som således är Mythologiens motsatt, är Religionens. Man kan också här anmärka, att bägge synpunkterna förenade är Philosophiens synpunkt. Mythologien, såsom warande Poesi, kan yttra sig i mångfaldiga gestalter och är alltid Rationell. Religionen är En och Ewig, och har till sin grund alltid varit densamma, där den har funnits; ehuru den har funnits mer eller mindre klar. Då ingen odling är möjlig utan tradition (ty en isolerad, sjelfgjord bildning, utan all

lära

lärdom af andra, är lika så onödig för ett lägre som för en enskild), och då Religionen är det förnämsta elementet i all odling, så kan man så mycket mindre antaga, att människoflägdet uti Religionen är sjelflärdt. Man må således se sig om, om det uppkomst kan förklarast annorlunda än genom en Gudomlig uppenbarelse. Därför är det en Historisk sanning, att man i all Religion hos alla folkslag, hvilka ej åter helt och hållet nedsinkat i ett råhets-tillstånd, som ingalunda är människans ursprungliga, finner spår af samma tradition: blott måste de med urskilning iaktas. Hos de flesta är Religion och Mythologi om hwarannan blandade; men detta är ej något skäl att påstå, det de ej jämte hwarandra, hvar för sig i full frihet och sjelfständighet, skulle kunna bestå. Den renaste och fullkomligaste Mythologi är Grekernas. Det wore likväl ett förhastadt omdöme, om man derföre trodde, att hos dem ingen Religion fanns. Den fanns; men den war ej offentlig, den lärdes i Mysterierna, uti hvilka deltagandet i wist afseende war en ålagd pligt; och det wore ej swårt, att ur den kunskap man om dessa Mysterier ännu äger, där framstöka den enda Religionens grundfanningar — spår efter den ursprungliga traditionen, och äfwen Symboler, t. ex. af en lidande, död och upståndet Gudomlighet, som kunde gifwa anledning

ning till märkvärdiga jemnbresler. De Mythologier åter, i hvilkas blandning Religionen sjelf bryter starkast fram i dagen, äro den Judiska och den Nordiska. — Det återstår blott att säga ett ord om Widkepelesen. Den är ej annat än ett fullkomligt åtföljande af det Dändliga och Lindliga, i följe hwaraf menniskan känner sig helt och hållet fången i det sednare, och således fruktas det förre, såsom en fiendtelig öfvermägt, som när som helst torde bryta in i naturens gång. Detta är det säkra tecknet på råhet. Men äfwen odlingen, i någon olycklig tid af sina perioder, kan frambringa ett konstadt tänkesätt, som därmed har likhet. En odling nemligen, för hvilken naturen är ödd, blott det konstigaste af alla Urwerk, och hvars Gud är en öfvermägt, som sitter utom det, blott för att bringa mekanismen i gång och sätta de första hjulen i rörelse, en sådan odling är till sin grund ej mindre superstition, för det den emellan sig och den okända, öfvermågtiga Varelserna satt en ofantlig maskin, som stymmer bort honom.

Efter dessa anmärkningar gå wi till i fråga warande arbete. Det är en öfversättning af Professor Myerups i Köpenhamn år 1808 utgifna Edda. "En så lång tid har förflutit," uttrar sig den Svenske öfversättaren i sitt förretal, "sedan Öhransons på vårt språk öfversatt

översätta Edda utkom, att detta arbete nu är såga tillgängligt. Om den öfversigt af Nordiske Mythologien, som härmedelst framlägges för Allmänheten, i någon mån kan bidra till att bland våra Landsmän åter uppväcka det astynade nitet för sornforsknin- gar, har Översättaren uppnått målet af sin önskan." Han har wisseligen på ett gan- ska lofwärde sätt bidragit till detta mål, och wi hoppas han skall kunna lyckas sig att hafwa uppnått det. Om Swenska Översätt- ningen har Recensenten för öfrigt intet annat att anmärka, än att den öfwerallt tyckes wa- ra ganska god; ty med den Danska har han ej haft tillfälle att jemnföra den, lika litet som med Resenii äldre. Författaren af den förra har haft så många hjelpemedel att till- gå, att den bör vara ett verk af kritisk nog- granhet. Jemnsbrelse med den Öbransoniska Edda, har gifwit Swenska Översättaren an- ledning till några få tillägg, som i noterna äro anmärkta. — Det är den egenteligen My- thologiska delen af den Profaiska Edda, som härmed har blifwit Allmänheten lemnad. Stur- leson anses, såsom bekant är, för des förfat- tare, ehuru på grunder, som kunna vara twi- welsmål underkastade. Men afgjort är, det arbetet förskrifwer sig från tolfte eller början af trettonde århundradet, och ostridigt, att författaren, ehuru Christen, följt äldre Hed- niska

niska sånger. De, hvilka han uttryckeligen återoppar, äro ännu till sörre delen qwar, och finnas i den samling af qwäden, som Sämunder hin Frode eller den Wise, Präst på Island, redan hade gjort före Sturlesons tid, och hwilken wi nu äga under namn af Sämunders Edda. Men mycket är anfdret, för hwilket inga källor nu mera kunna anwisas, och att författaren till en del följt muntliga traditioner tyckes antydas i hans swar till Gångler pag. 94. Emellertid, ehuru dyrbar fornlänning som den Prosaiska Edda är, så är den likwäl ej den renaste källa för den Nordiska Mythologiens kannedom. Författaren, som lefde så långt in i sednare tider, har samlat hwad honom förekom utan serdeles urwal, hwarigenom hans bok blifwit liksom en förvirrad profscharta på olika tiders olika föreställningsfätt, och utan begrepp om sammanhanget i det hela, om hwilket i en Ösdalära, som ju i alla fall för honom war falsk och orimlig, han ej måtte trott det löna mödan att mycket bekymra sig. Derförre blanda han ofta om hwarannan de högsta ideer med de lägsta föreställningar. Stundom sticker den Christne starkt fram. Så är wäl första Kapitlet, om den högste Gud, tydeligen lämpadt efter Christeliga begrepp och blir ej mer Hednist genom den löstiga tillsatzen, att han förs werldens skapelse war hos Nimitjus-
fars

sarna. Där tillskrifves också Honom denna Skapelse, som sedermera uttryckeligen och med rätta, enligt gamla Nordiska begrepp, tillägnas åt Oden och dess bröder. Att Oden längre fram förblandas med den Högste eller Allfader; ehuru både öfverfigten af hela denna Mythologi och särskilda vittnesbörd tillkännas gifwa det de woro skilda åt, är wäl ett fel, som man ej får skrifa på Författarens räfsning, då en sådan förblandning — troligen genom inflytelsen af Sigge Fridulffson eller den Historiska Oden — sedermera verkeligen ägt rum. Således, för att få en riktig insigt i den Nordiska Mythologien, fordras, att det begrepp man ur den Prosaiska Edda der om hämtar, blir rättadt och gjort fullständig genom en framställning, som borde grunda sig på sjelfwa de gamla sångerna. En sådan tjänst har Grundtvig gjort sina landsmän Danskarna, i sin afhandling om Nordens Mythologi. Att här utföra hans idee därom med någon fullständighet tillåter icke rummet. Men Recensenten vill åtminstone ge en blick öfver sammanhanget i systemet, sådant som det finnes föreställt i *Voluspå* (*Wolas spådom*): den af alla de gamla qwäden, som renast uttrycker den originella åsigt af werlden, som är den Nordiska Mythologien egen, och således bär tydligt vittnesbörd med sig om sin ålder och uppkomst djupt in i Hedendomen.

Den säget:

Ödjan war tidens,
 då Ymer lefde.
 Ej land war, ej sjö,
 ej swala bålar.
 Jorden fanns icke,
 ej Himlen ofwan.
 Ett swäljande gap war,
 men gräs intet.

Angående Ymer lärer oss den Prosaiska Edda följande: Före jordens skapelse fanns Nifflheim; där är ewig köld — och Muspellsheim söderut, en werld, som war brännande ljus. Där des gnistor mötte det ewiga islaget i Ginungagap, smältes det. Då fingo dropparna lif, och däraf uppkom en mansskapnad, det första lefwande, en Gätte, som kallades Ymer. Af honom har det gudlösa och öfwerdådiga Gätteslägtet, Rimthuffar, sin härkomst. Dnd war han och alla hans ättens män, säger war Edda. Wi se häraf, att man föreställde sig det första lif ej såsom skapadt utan såsom uppkommit af sig sjelf, såsom sjelstaget; och denna sjelswilhet blir källan till det Dnda i werlden. Nu komma Ödres söner, Oden, Wili och We, som den Prosaiska Edda låter härstamma å mödernesidan från Rimthuffarna, men om hvars härkomst ej Woluspå straxt yttrar sig: längre fram kallas den Dden för Gjolners (den Ödredes)

doldes) barn. Denne Fördolde är den samma; som där äfwen kallas Gimbul-Lyr (den öfvermåttan store Gud). Dden blef Alfarnas, Gudaättens stamfader. Han och hans bröder dräpte Ymer och danade af honom, af den wilda massan, jorden. Så heter det i Was thrudnismaal, hwilket war Odde här änsfret:

Af Ymers kött
blef jorden skapad.
Af blodet isön,
af benen bergen.
Stogen af hans hår,
af hans hufwudskäl himlen.

Woluspä säger:

Solen ej wisse
hwar rum hon hade.
Månen ej wisse,
hwar kraft han hade.
Stjernorna ej wisse,
hwar de hade plats.

Men då gingo de Herffare å sina throner;
de helige Gudar plågade råd. De gäfwö namn
åt Natt och Skymning, Morgon och Middag,
och stilde årets tider. Derpå säges, att trens
ne Alfär

funno på landet
litet förmående;
Af och Embla
skapadslösa.
Ände de ej fått,

Förstånd ej heller.
 Skönhet och tal
 och färg de är sakna.

Då gaf dem Oden andan, Häner förståndet och Loder skönhet; och så blef det första mennisko-par. Af allt ses, att Gudarna mindre frambragte någon ting än gåfwo gestalt, ordning och skönhet åt den råa regellösa massan, i hwilken likwäl ej Ymers blod kunde upphöra att flyta. Märkeligt är, att Iuset ansågs för att wara oskapadt. Solen är uppkommen af Muspelsheims gnistor. I Grimnismal säges, att Gudarna måtte sätta en stid framför henne. Skulle den bort skulle berg och haf brinna.

Nu komma Asarna tillsammans å Jdwallen. De timra sig hos, göra verktyg, smida guld och presta på allt sin gudomsfrmåga. Detta kallar vår Edda för deras gullålder. Den blef störd genom några Jättejungfrurs ankomst från Jorunheim. Men det synes nu, som om Gudarna gjort fred med det onda Jätteslägtet, som stört genom en borg, hwilken omfattade Midgård, Menniskornas boning, war öfwerallt tillbakaträngdt till hafstränderna. Somlige af dem, t. ex. Niord och Frejr, togo sig hustrur ur denna ått, som är förlåtligt, om de woro så wackra som Frejrs Gemål, af hwars händer hela werlden tyktes ge återsten, då hon upplyste dem. Men för denna

denna syndiga fred skull kom hämmen öfver Gudarna från den Jördolde.

Asarnas heligaste rum är wid Asken Ygdrasil, det förnämsta af alla träd, hvars rötter samna werlden och sträcka sig till himlen. Under det uppgväller Urds (Tidens) brunn.

As met jag skanda,
som Ygdrasil heter,
löffull, skänkt med det
hwhita wattenet.
Däraf kommer daggen,
som i dalar faller.
Ewigt står den grön,
öfwer Urdar-brunn.

Dådan kommo tre män, mycket wotande,
Urd, Werbande och Skuld (det förflutna, det
närwarande, det tillkommande):

de lag gjorde,
de lif förade,

de tolka Odets oryggeliga beslut, som Skuld
ristar å sina tafstor. De äro Mornorna, i hwil-
ka en dunkel magt framträder, som är Gu-
darna öfwerlägsen. Af dem drifwen kommer
Zätteqwinnan Gullweig till Gudarnas sal. Hon
är den samma, som äfwen kallas den Gamla,
sittande öfverut i Jernsfogen, och Angurboda;
emedan hon bådade Gudarna ångest. Hon
wägde för dem Odets gullene tafstor — hon
lärde dem, hwad de gjort, som företagit sig
att på egen hand bygga en werld, och öfpa

nade dem framtidens hotande spådomar. Men
sarna, uppretade, kastade henne i eld.

Tre gånger bränd,
blef hon tre gånger nyfödd,
den onda Gullweig,
och lefwer än.

Så war Jättefreden förb. Jättarna kommo
att hämnas. Bruten blef borgväggen af
Asarnas borg. Thor blef vred.

Då förändrades eder,
ord och löften,
och all förering,
som ingången war.

Den stod upp och stöt uti folkhopen, och:
Detta war den första strid uti werlden. Det
är härefter, som Gudarna lära hafwa flyttat
sin boning till Walhall, i himlen. Förut
war Askård, det forna, deras borg, som war
Odda kastar den präktigaste boning på jorden.
Nu befastades emellan den och himlen Bifrosts
lågande bro (Regnbogen), som Heimdal wak-
tar och Jättarna ej kunna bestiga. Ifrån
denna tid begynner Thors segrande kamp med
denna ätt, hwaraf wi genom sednare fånger
kunna flera uppträden. Och det är denna
samma kamp mot resar, troll och allt ondt,
som wi i Historiens första dagning se fortsät-
tak af Gjelte släkterna, Unglingar, Elfdunga
gar

gar m. fl., som ledde sina anor från Gudastien på jorden.

Emellertid hade Jättarnas magt fått en ny och stor tillväxt. Loke hade blifwit låst ad till älskog af Angurboda. Så säger Hyndlas qwäde *):

Loke fann den halfbrända

Konans hjerta:

illslug blef han gjord

af elaka Dwinnan.

Däraf är i werlden allt widunder kommet.

Af den ohyggeliga omarmningen födes Hel, som Oden nedskörtade till Niffheim, att blifwa dess herrskarinna; Midgårds-Ormen, som han kastade i hafwet, där den ligger kring alla land och biter sig i sterten, samt Fenris-Ulfwen, som det lyckades Gudarna att binda **. Men ännu war Gudawärdet säkert, så länge den Diene. Ofkultdsfulle Gud, så länge Balder hin gode lefde. Wi känna redan huru han föll för Lokes list, och huru den sednare blef straffad. Wola säger:

Jag såg Balder

med blod öfverstänt,

Odens barn.

Honom gick efter ödet.

Fallen

*) Detta, liksom alla de öfriga som anföras, finnes i Sämunders Edda.

**) Se Edda, sid. 44.

Fallen war då Walhalls wågtare, och Gudar och mennistor och hela werlden gråta förgåfves. Nu ilar Wolas blick snart till Ragnarauk, tidens sista afon, då Gudarna söras och werlden faller. Det sker dels genom Loke, som åter blir lös med sitt anhang, alla Rimthuffar och troll, dels genom upprosriska elementer, genom Muspelsheims ewiga eld som frambryster, och hwarom wi nu åter få höra talas. Recensenten snickade att här kunna ge hela Woluspas pragtfulla beskrifning därom, hwilket både hans förmåga och rummet nekar *). — Först kommer, säger vår Edda, Jimbulweter, den stora wintern, som består af tre wintrar utan någon sommar emellan. Då blir en ohygglig tid och hela werlden warder hemsökt med blods-utgjutelse.

Krigstid och mordtid,
windtid och wargtid
förrän werlden faller.

Hos Trollen gal den eldröde hane, hos Alfarna i himlen den gullgule och i asarunds salar den solfärgade. Då rennar himlen och Muspels söner komma anförde af Surtur, som omgifwes af eldslågor, och hvars swärd skiner klarare än solen. Dem möta Loke,
Hry-

*) Se beskrifningen därom i Edda, som tämmeligen terget fölste Woluspa i berättelsen om hellska Ragnarauk.

Frymer med alla Rimthuffar, Hel med sina
 söner. Fenris-Ulfwen blir lös. Hafwet gäfer
 öfwer sin bredd; ty Midgårds Ormen blir så-
 som rasande och söker sig upp på landet. Då
 reser sig Heimdal, blåser af alla krafter i sitt
 horn, så att det höres kring hela werlden,
 och kallat Gudarna till strids. Oden rider
 förqäfves till Mimers brunn (Wisehetskällan)
 för att hämta råd för sig och de sina. Yg-
 drasil stälfwer. Allt fruktar i himmelen och
 på jorden. Alla Asar härklåda sig. Alla
 kämpar i Walhall draga ut med dem. Främst
 rider Oden, Gudars och menniskors Fader,
 och på Wigrids ofantliga flätt begynnes den
 sista striden. Ulfwen slukar Oden; Men Wi-
 dar hans son, den tyfste och sterke Asen, häm-
 nar Fadren. Heimdal och Loke böda hwar-
 annan. Frejr faller för Surtur. Thor dräper
 Midgårds-Ormen, men stupar qwäfd af dess
 gift. Sist kastar Surtur eld öfwer hela
 werlden.

Solen svartnar.
 Jord sunter i haf.
 Af himlen falla
 de klara stjernor.
 Allt förtärande
 heta ångor
 spela med elden
 genom höga himlen — —

Då ser Wola en ny, fullkomlig werld
uppså, en ewigt grön jord uppskjuta ur haf-
wet.

Förbi är det onda.

Valder kommer åter.

Med honom kommer också Høder, och dess
sa, jämte Häner (hvars betydelse för oss
gått förlorad), äro de enda, som Woluspa
uttryffeligen nämner. Hon ser de Dygdige
ho i Gimle, palatset som är klarare än
solen, och som Surrurs låga ej hinna el-
ler kan skada *). Hon ser Asarna åter rå-
kas å Gd-wallen. Men nu finnes ej me-
ra hwarken mennisko-lefnad eller Asa-wäl-
de, såsom någon sjelfständigt magt. Hyndlas
gwåde säger: då kommer en mäktigare än
den mäktige, likwål tror jag ej honom näm-
na; och den Ödranssoniska Woluspa har en
ännu tydligare strophe, hwilken jag ej will
anför; emedan den mistänkes att wara o-
äkta. Men att den Svermägtiges wilja
då skulle blifwa uppenbarad, ses äfwen där-
af,

*) Att med den profetiska Edda äfwen låta Nat-
strand, de ondas följande, efterfulla plåghem, be-
stä efter Ragnarauk, är, i fall det ej är en til-
lämpning af den Christne Författaren, åtminstone
ej hämtadt ur några klara anledningar i Wolus-
pa. Enligt den går det onda tillintet.

af, att Wola säger, det Simbulstys Runor,
som Oden ågt i tidens begynnelse, men
som varit förlorade, då blefwo återfundne:

Då mände Asarna,
undransfulla,
finna i gräset
de gullene tafor,
dem i tids början,
Stamfadren ågde,
Gudarnas Herfære
och den Fördooldes barn.

Sådan är den Nordiska Gierffans stäm-
ma; wissertligen högst merkwärdig, och i
hwilken man wäl kan finna några af dese
sa odddeliga ljud, om hwilka Pindarus sä-
ger, att då de blifwit anslagne, deras
klang ej förgår öfwer jorden. — Wi sa-
de, att i denna Mythologi Religionen starkt
frambröt; och wi behöfwa nu knapt förkla-
ra vår mening. Den framträder först i
Nornornas födsel, och uppenbarar sig som
med en blyxt, uti werldens undergång, Na-
tur Gudomligheternas förswinnande och det
Tyskomsliga uppkomst. Men att det Ewigas
enligt

enligt dessa föreställningar, i werlden blott ytttrar sig såsom ett hämnande och dunkelt S-
de, som är en ensidig och ännu outwicklad
Åsigt af Gudsrynen, wisar att det uppenbarels-
se ännu för menniskan war ofullkomligare,
och är tillika det starkaste bewis, att denna
Lära tillhör en aflägsen forntid, och säkert en
tiderymd af mensklig odling, som föregick
Christendomens utbredande *).

*) Enligt Sir William Jones's tanka är den äldste A-
siatiska Oden eller Wodan den samma med Hindo-
stanernas Buddha, som enligt deras tro war Gu-
domlighetens nionde incarnation eller menniskoförlif-
wande, och hwars tid han anser infalla omkring
1000 år f. C. J. Works of Sir William Jones,
1. T. — Wi lämna Hypotesen därhån.

I d u n a.

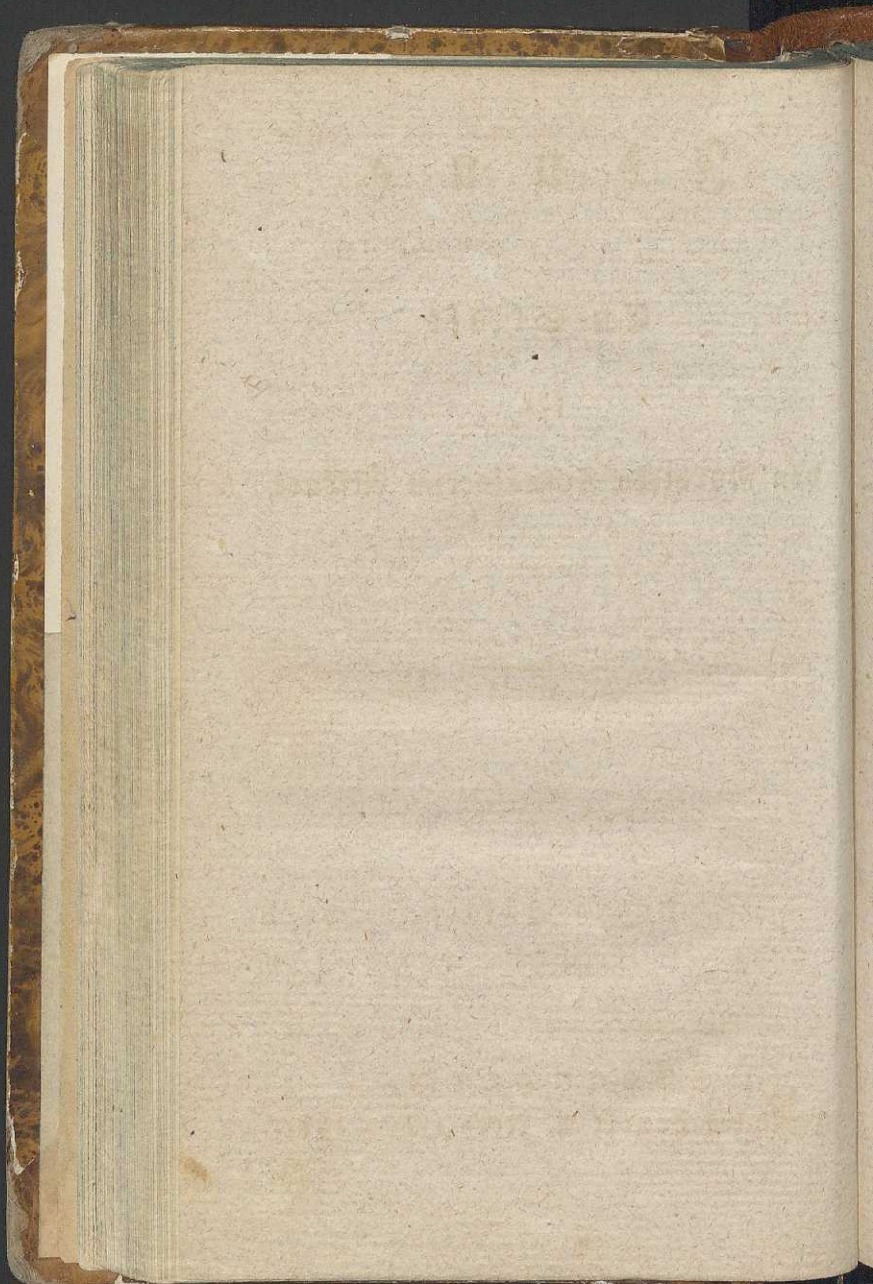
En Skrift

för

den Nordiska Fornälderns Ålföre.

Andra Häftet.

SENDER M,
Tryckt hos Henrik A. Nordström, 1811.

Idunas Uplen *).

Det stod en lustgård uti fordomstjamma
Långt öfverut, der morgonrödnan bor.
Den gyllne frukten sågs i solen glimma,
I lunden glänste Gudars hela Thor:
Ej någon storm dit hann, ej kold och dimma,
Och öfwer parken sönt i nattens flor. —
Utt! Idas wallens namn war stort i Norden;
Du är des glans utplånad utaf jorden.

M 2

Den

*) En öfvermåttad författare har till författaren ut-
trät den mening, att det versslag, som nyttjades
för flera stycken i första häftet af Iduna, och som
återkommer i närvarande Skaldestrycke, wore, i an-
seende till rymtvänget, mindre tjenligt i vårt språk.
Jag vågar häruti vara af en annan tanke. Nytt-
gjadt med omverlande manliga och kvinliga rim,
har detta versslag inga öfvervinnerliga svårighe-
ter i vårt språk. Man har ännu blott alltför litet
försökt det, och det är då ej underligt, att språket
i början ej visar sig äga all den ledighet deruti,
som det merkeligen lätt kan få. Jag önskar, att
detta versslag hos oss blefwe inhemskt. En enligt
mitt bea, är det knappt något, som så fullkomligt

Den sälla floden, lif en silfverstrima,
 Genom fältet drog, och Vifrosts bro
 Med färgig bäge sågs derdfwer stomma;
 Den drager dit, der sälla Gudar bo.
 Här Frejas wåna Mdr wid stranden stomma,
 Här wandra Drottar i högtidlig ro.
 Feuna råder frukt i Gudafalen,
 Och Brages harpa klingar genom dalen.

Hwad

Äger hwad Engländeren i poesien kallat the full, resounding line, som den ättaradiga stammen. Jag vill begagna mig af detta tillfälle, att beswara en anmärkning, som temligen allmänt gjordes emot Idunas första häfte. Denna anmärkning angick bruket af sådana Imperfecter, som twang, swang, klang, klungo, i stället för twingade, m. m., som de mildaste demare ansågo höra till de wärdsldsheter, hwilka så lätt undfalla en ännu odswad skalb; under det att en Recensent (i Phosphoros), öfwer hwars omdöme författaren eljest mist icke har skal att beklaga sig, wäl gillade deras bruk, men ansåg dem för att vara bildade efter Toskan. Enligt min tanke, som besäftes af språkets hela Grammatik, äro dessa imperfecter ganska ren swenska, liksom språkriftiga, regelmässiga och goda, som de trestafwiga. De utmärka en hel egen class af verber, och en del sådana äga både enstafwiga och trestafwiga imperfecter, såsom de nyss anförda. Der dessa imperfecter finnas i språket, kunna och böra de upptagas till allmänt bruk. Öfer detta af författare, som ej sakna all förnåga, så hafwa de kanske inför bruket orätt i år; men de kunna så rätt åt året.

Hvad mer, om allt och Gudars wårde tydde,
 Då ej den rena Godhet bland dem står?
 Det Badet föll! Den ljusa ofskuld flydde;
 Blott den kan äga ewig ungdomswår.
 Den fanns en gång, den blid för werlden grydde,
 Den gyllne ålder i de första år.
 Förgäfwes jorden, skyn och meniskan gråter:
 Den flygtad är — den kommer aldrig åter.

Hvad hjälper Dig om od, med Thors förmåga,
 Du kunde tvinga Dndskans rese-ätt?
 Om Miners huswud Dig tillstaddes fråga?
 Om Iden gjorde Dig all wisdom lätt?
 Om stjernorna i Frejas smycken låga
 Uppå Din drägt och Dig med skönhet klädt?
 Dig hinnes strånga Mornan med sin glaswen,
 Du sjelf, Ditt minne flyr; och siun är grafwen.

Finns då ej mer det rena lifwets källa?
 Gro ej oddelighetens äpplen mer?
 Jo, Skaldkonst! uti Ditt sibt de qwälla.
 I Dig den första ofskuld ännu ler.
 Oblidkliga Iden Hjelten källa,
 Den ljusa Skönhet går i grafwen ner,
 Och Wisshet mattas, Gudar sielswa tråna:
 Du ensam kan dem ewig ungdom 'åna.

Derför, Zduna, himmelska Gudinna!
 Du stod bland lunderna i sångens land.
 Der, som dess friska källor ewigt rinna,
 Och lummig Ygdrasil står uppå strand.
 Den gyllne frukten tycks bland Isfwen brinna,
 Du wårdar den, den räddes af Din hand.
 Säll, hwem den får! Han trotsar sina öden.
 Du spisar Gudarna — de se ej döden.

Men hwar är glansen nu af Balhalls salar?
 Hwar orten för Zdunas parker spord?
 Om Gudarna hwar är den röst som talar?
 De flygtade med sångens sista ord.
 Han syns ej, stigen, till de stumma dalar,
 Der deras skuggor bo i skällhög nord.
 Tv Drage wälte klippan framför dalen:
 För harpan's klang blott återbypnas salen.

Upp Skalder! spejen då den dunkla wägen!
 En lyra fordom hållens barm betwang.
 Jag wisar Er hwar dalen är belågen,
 Der för oddlighetens brunn uppsprang.
 Gån fram till klippans dörrar och öf sågen
 Om Eder harpa haft den rätta klang!
 Då skall, om Gudars lefnad är förgången,
 Dock deras minnen lefwa än i sången.

Carl den Tolfte.

Jag stod, en yster pill, i hoga norden.
 Då slog mitt bröst en harm, lik ljungeldsstrålar,
 När jag mitt hga wände öfwer jorden,

Och såg den ömklighet, som uppbläst prälar,
 Den usla list, som djerfs sig-wisshet nämna,
 Och nedrig winst i sagra fågor målar.

Då drog jag mina stöflar på. — Uttr hämna
 Jag utfor, Gudafånd, med Swenska goffar,
 Som ej i striden årans fana lemna.

Lungt föllo våra hugg. Som stormen krossar,
 Så kommo wi med hast. Som molnen hwäffa
 Sin blirt, så Swenssens skott till bane blossar.

Wäl wädlig war min wäg — omkring min hiesfa
 De lefte, ödets åfkor, och kring hålen
 I dyn sig aggets etterormar prässa.

Med lugn jag stod och delte ut befälen
 På deras glatta rygg — tills Ismissa tanden
 Mig högg, och öddens mörker täckte själen.

Jag föll — och efter mig, från hoga stranden,
 Jag hörde Nordens gamla Tempel ramla,
 Och dånet wandra genom öde launden.

Nu på min graf de Wise sig församla-
 Och tala klokskaps ord, och wilja råtta
 Min ban, för den ej är den platta, gamla.

Och narrar, kärrets grodor likt, sig sätta
 Upp utur Egennyttans pöl — då larmar
 Den hela pöbel, som blott will sig mäta.

Men mig tog Michael i starka armar,
 Och förde mig för Lambets thron att bida
 Hans dem, som utan ända sig förbarmar.

Wid Gustaf Adolfs och Carl Magni sida
 Jag sitter der. Uppå min arm, i strålar,
 Ses Segren, leende, som brud. förbida
 Och stjernehwalfwet med min krona *) prälar.

*) Corona Borealis. En Constellation.

Skogs-Bruden.

Efter en Folks-Saga.

Ur wägen steg sol'n lif en rodnande, brud.
Grån stumrande slickan lyst, utan ljud,
Smdg jägarn sig bort. Han tar sitt gewär.
Hans hund honom helsar, sin falt han bår.
De ila i willande skogen.

I morgonens dagg han badar sitt hår,
I middagens lågande hetta han går.
Då astonen kom, det blef qväll, det blef natt.
Han jagar, han går — men då mörkret satt
Uppå skogsbrynet, war han ej hemma.

O jägare stön! Hwarthån, hwarthån?
Så klingar en slämma — mig hårbärge län!
Han swarar — han känner en kys på sin mund,
Då inför hans ögon, i samma stund,
I glans står en understön jungfru.

Han ser uppå henne. På honom hon ser:
En jägare ratar ej godt qwarter.
Hennes läpp war så rdd, hennes kys war så warm,
Hennes öga så blått och så snöhwit des barm.
Han tar henne i sina armar.

Då dunkel är skogen, dem ingen ser.
Sag wet ej, han wet ej hwad sedan sker.
Men

Men när som han vändes ur det tjugande rudd,
 Då ser han sig vara bland tusende ljus,
 I en sal uti djupa berget.

Som blirtrande ögon demanter se ned
 På honom i salen från hvarje led,
 Och hvalfvet är byggt af klingande malm,
 Och luften är wälluslingiswande qwalm.
 Åt hur blir han då wäl till finnes!

Och gullkrönt står bruden i sfinande sal
 Och för till hans läppar den gyllne pokal.
 Men rör han den, leker en flamma på stund
 Åring läppen, och gnissorna falla till grund;
 Der rinna de opp såsom rosor.

"Åt! wist är jag stadder på farlig stig,"
 Sad' han; men hon sade: "jag släpper ej Dig."
 "Hwad blir det wäl af mig nu arma dräng!"
 "Du har druckit mitt win, Du har delat min sång,
 Och min, min är du för ewigt."

Då rusar han opp med lågande mod,
 Och kämpar med trollet på lif och blod.
 Du kan gå, sad' hon sist, det är thorsdagsqwäll;
 Men minns! före midnatt Du är i mitt tjäll.
 Och dröjer Du, dödd jag Dig hämtar.

Han skämtande hastar sin ensliga led.
 Hans hund visar väg på den skumma heb.
 Han agtar ej regnet, ej stormens sus,
 Han finner det kända, det älskade hus:
 "Låt upp! Det är jag som klappar."

Der sitter hans flicka med sorgse sinn'.
 Hon känner den rösten, hon tar honom in:
 "Du blickar så röstligt! Hwi är du så blek!"
 Mitt löfte jag skändat, min tro jag swet:
 Jag wet att min ödd det blifwer.

"Må Gud Dig förlåta — Din brud Dig tillger:
 "In lefwa wi lyckliga dagar fler".
 "Jag tänkte på Dig, jag har bundit en krans.
 "Jag tusende gånger har sagt: den blir hans,
 "Den wisnar, men han blir mig trogen."

"Å se ej så wildt! Se, jag bär ingen harm."
 Så fäster hon kransen inmid hans barm.
 Hon smeker hans lockar, hon kysser hans kind.
 Nu strömmen I skvar! och tjut, du wind!
 Wid den älskades bröst är det stilla.

Som tådnena smälta för solens blick,
 Så löstes hans smärta, hans plåga förgiä:
 Som rosornas dagg af en slägt kysses bort,
 Så kysstes hans tårar och af innan fort:
 Han hoppades, älskade, glömdes.

Lyft! hörs ej som fleg uppåflugans goss?
 Nej vinden blott susar — nu klockan slår tolf —
 Då sänk i hans bröst liksom iskallt stål,
 Och ynglingens dag, den var wid sitt mål.
 Fördömd den som sådant wälde!

Och grannarna kommo, båd' Herre och Fru,
 Om morgonen in. — De unga tu,
 De såtwo så sbit; men skinnen war lång —
 Kom så Presten med Kläckarn, de söngo sin sång:
 De ålflande sänktes i grafwen.

Det sades, "hans hjertblod satt på hans frans."
 Jag wet ej, så sagan bland ungdomen fanns.
 De Gamle förtälja den, warna hwar quäll:
 "Har Du en käraste hem i Ditt tjäll,
 Så sök ej en annan i skogen."

Brages Harpa,

eller

Harmoniens magt *).

Långsamt sliga ner de klara toner,
 Våra budskap ifrån bättre zoner,
 Der en Gud dem nått.

Hvarför mågtar jag ej tåren håmma?
 Himlabarn, hwem gaf Er smärtans slåmma
 Och Er sörja lårt?

Ur min själ ju denna röst är tagen?
 Den har slumrat der till denna dagen.
 Underbart — men sant!

Hwad af sorg och glädje jag erfarit,
 Hwad jag är — ad! hwad jag en gång varit
 Är för den bekant.

Stör.

*) Man hoppas att Läsaren ej mistycker, att detta stycke fått ett rum i Iduna, mer för sitt Götiska namn skull, än för någon inre gemenskap med Nordiska Myther och tänkesätt. Det skrefs, sedan Författaren hört en företefflig musik för Waldhorn samt Mozarts bekanta Violin-Quartett ur D Moll, och må anses som ett försök till en poetisk översättning af den ojemnsdeliga Quartetten.

Hörda alla känslans strågar häfwa,
 Rända bilder sig ur dunklet häfwa

Och möt dagen se.

Wid de ljud, som tjusa alla sinnen,

Wakna de, de fordna sßfda minnen,

Och stå upp och le.

Ljusligt beras milda sßmma klagar

Om de ljusa, kärleksrika dagar,

Som sbr alltid flytt.

Utaf flydda nåjen bleka hamnar!

Slugg-Gestalter! — säfångt jag er fannar:

Blott en råst 3 fått.

Då den Harmoni Er lifwet sßnfte,

Genom mörkret, der Er bdet sßnfte,

När Er ån en gång:

Utur skuggan 3 sbr själen träden,

Och, sbrån 3 flykten, åter qwäden

Nåjets swanesång.

Hvem är den gestalt bland Er ses träda?

Bundna wingar hennes sidor klåda —

Sag dig känner, Hopp!

Ängel, länge säst wid sßfrets stränder,

Mot de ljusa, obekanta länder

Äter lypst ditt lopp! — —

Stilla gå
 de melodiska vågor.
 De herrska, de rå
 öfwer njjen och plågor.
 Ur himmelsk källa
 de sidda, de wälla:
 Blott de gdra sälla
 och fången fri.
 Att smärtan fördrifwa,
 att glädjen gifwa,
 att ödden lifwa,
 är lätt för den ewiga Harmoni.

Öh fri blef fången och wingen strädte
 Öh såg emot himlen opp.
 De mäktiga ljuden bojorna brädte,
 Som tände det långtande hopp.
 Med glänsande wingar,
 Som azurn målar,
 Mot höjden det swingar,
 Öh Wirkar och wäfwer,
 Af gyllene strålar,
 Öter min framtids lyckliga dröm.
 En nyburen tjusning bröstet häfwer,
 Öh oro och smärta
 Fly ur mitt hjerta,
 Dränkta i tonernas swallande ström.

Och naturen sjelf sin Stepnad byter,
 Nejden klarnar öter för min syn.
 Genom molnen blida solen bryter,
 Tusen färgor spela uti skyn.
 Smekande den stilla bbljan flyter
 Utmed blomsterkrönta stränders bryn:
 Bergens toppar i dess djup sig bryta,
 Himlen, blåddgd, ser sig i dess yta.

Och igenom lugna lusten swäfwar
 Låtkande den silfwerklara klang,
 Lyfnande på sträckta wingar båswar
 Ornen: ljudet wildhet sjelf betwang.
 Blomman böjd att dricka tonen stråswar,
 Stumma fliken upp ur djupet sprang.
 Allt, I Sångens Magter! eder lyder,
 Menstans bröst dock mest ert wälde tyder.

Fjerran än, än åter nära hörer
 Jag de underbara toners lopp.
 Snart mig nöjets heta känsla röder,
 Snart i ofänd framtid flyr mitt hopp.
 På min bana ljuda dolda hörer,
 Som harmoniskt stämma sängen opp.
 Dwärgarna i bergets grottor lyfna,
 Bekande med ljuden, då de tyfina *).

Yng-

*) Wåra förfäder kallade Echo Dwärgamal.

Yngling, följ oss, följ oss åt!
 Så blir ljus och säll din stråt.
 Söt ej, hwadan går vår röst:
 Känn den i ditt eget bröst!
 Följ den stämma, som dig för!
 Hör!

Det hwilar uti menskans hjerta
 Ett undranswärdigt strängaspel:
 Du känner det i bröst och smärta,
 Och hwar en sät det på sin del.
 I hjertat låt det alltid blifwa!
 Du kan det värda, det sönderrifwa:
 Du söker det lifwa, se'n det förqwäfwes
 Örgäfwes!

Det klingar uti nöjets stämma,
 Och känslan sät af det sin röst.
 Då smärtan, stum, vill rösten hämma,
 Det spelar sagta i ditt bröst.
 Det mellan själar samband knyter
 Och går att wän en wän förstår,
 Dess ljud från milda läppar flyter,
 Då du att trösta nöden går.
 Uppå dess strängar Smhet ljuder
 Och Sorg, ej med sin lott förlit,
 Och Minnet fordua nöjen bjuder,
 Och Hoppet står sin sköna digt.

Men då kärleken öfwer dem swäfwar
 Klinga de tusende känslors röst,

För Gudens af wällust hjertat bäsvar,
 Werlds-Harmonien står an i ditt bröst.
 Och med en Öhr, för ditt sinne otalig,
 Naturen i samklang dig hellar lycksalig,
 Salig!

O hemlighet af stämningen i själen!
 O du det helas dölda Harmoni!
 I blott med ädla själar er förmoden,
 Och bostven har af er blott smärtans fri.
 Af låga lustars sega gift omsluten,
 Hans själ tyngs ner, för sympathiens sluten,
 Dess klang är wiken bort, dess sång är bruten,
 Och ödeligheten sitter på dess rum,
 Stum.

Bewara då den sången i ditt sinne,
 Och lär den sölja dig i sorg och fröjd!
 De toner som nu röja sig derinne,
 De ljuda renare i himlars ödd.
 Ly wet! det spel i stilla hjertat klingar,
 Den själens sång, på känslans ljud så rik,
 Det är den samma klang, som stjernans lopp
 bewingar,
 Som genom werldens allt till rymdens gräns
 sig swingar,
 Och swallar uti spherernas musik. — —
 En gång från sinnena södan skall falla,
 Då skall du höra den saliga ton,

Tusende himmelska harpor falla
 Omkring Allfaders frälände thron:
 Helig! Helig!

Nedan stjernorna på fästet brunno,
 Mattens dol min synkrets gjorde trång,
 Sagta sångens klara toner svunno,
 Enslig blef allt mer och mer min gång,
 Lange, då ej mer de drat hunno,
 Åtingade i själen deras sång:
 Så af ett harmoniskt lif, som släckes,
 Minnets klang hos efterverlden väckes. *)

*) De Stycken i detta Häfte, vare sig Poetiska eller
 Prosaiska, wid hvilka intet namn finnes utfatt,
 äga alla samma Författare, som belä första häftet
 af Iduna.

Om några Fornlemningar i Nordvästra delen af Småland.

Bland de minnesmärken från Sveriges forntid, som ända till våra dagar trotsat föregångelsen, äro många hittills sedda med tyfnad och lifsbidhet, fastän de erbjuda wigtiga föremål för forskarens uppmärksamhet. Sådant är äfwen förhållandet med de fornlemningar, som finnas inom Swartarps och Lekerups Hersamlingar, i nordwästra delen af Småland. I öfrsktet att genom en kort beskrifning rädda dem från glömskan, torde derföre icke förtjena en läsares owilja.

De märkwärdigaste fornlemningar inom Swartarps Socken finnas på Dyn Rosstorps ågor, wid östra stranden af den å, som närmare sitt utlopp i Western, i grannskapet af Husqvarna, genom sina fall wäcker åskådarens förwåning. Dessa fornlemningar, som innefatta fullständiga kännemärken på en widsträckt griftpåls från Bränneåldern, träffas samtliga på en högländ, sandig och stoglös mark, hwarifrån man har en fri och wacker utsigt öfwer nejden. Zemte en mängd lutehögar, förekomma här inom samma krets både Bantastenar, samt Stenkummel, tresidiga, fyrkantiga och runda stenkägningar.

Omfändigheterna hafwa icke tillåtit att med geometrisk strånghet bestämma widden af den

den jord, som byser dessa Ålderdomsmärken. Likväl är jag säker att icke betydligt irra mig, då jag uppgifwer dess längd från norr till söder till 270, och dess största bredd till 160 alnar. Midt emellan grifvplatsens nordliga gräns och den ringformiga stensättning, som i söder är den yttersta bland denna traktens fornlemningar, ligger en Åttehögd, som i storleik öfverträffar alla de öfriga i nejden. Dess nedersta omkrets utgör 64 alnar. En försänkning af ringa djup i Åttehögdens öfversta yta, synes bewisa att någon gräsnings der blifwit börjad. Mot toppen af denna högd ligger en nedfallen slät sten af nära 3 alnars längd, utan all inskrift. De öfriga Åttehögar i denna trakt äro af särskild storlek. Man räknar utan möda till 60 sådana; men ännu flera finnas, af hvilka mindre betydliga lemningar återstå. Diametern af dessa, olika åttehögars omkrets wid jordytan, utgör minst 4, och högst 8 alnar. Dessas yta är mer eller mindre öfvertäckt med klapperstenar. De flesta af Åttehögarne ligo icke mera än $1\frac{1}{2}$ alm öfver jordytan. Många äro kring foten stenslagde. Af urholkningsgarne i flera bland dem kan man fluta att de varit öppnade.

Då jag den 14 Augusti 1811 besåg denna urgamla grifvplats, och frågade en 82-årig, affsedad krigsman, som nära intill har sin

boning, om han hört nämnas huru dessa ätte-
 höggar tillkommit, swarade han sig hört, att
 i denna trakt fordom slätt ett slag, att de
 der fallne blifwit brände och i hög lagdes; samt
 att man såsom minneswårdar öfwer de märks-
 wärdigaste bland dem, upprest stora stenar.
 Han tillade, att då han 1804 wid sin back-
 stuga uppgräfde marken, för att anlägga ett
 fäl-tand, på en alns djup under jordytan blif-
 wit funnen en swärdklinga, nära 3 alnar i
 längd, utan fäste, och kröft mot ändan. Det-
 ta swärd hade warit af rost så förtårdt, att
 det snart blifwit sönderbrutet, och derefter för-
 kommit.

Om sanningen af nämnde fornsågen blef
 jag snart öfvertygad. Då jag den 20 Aug.
 nålkades en Ättehögg, som genom en sandgrop
 blifwit till nära hälften afskuren, upptäcktes
 i sanden sidan af en stenhäll, öfvertäckt med
 ett quartersdjupt jordlager. Denna håll, som
 låg midti ättehöggen, war i längd nära 2 al-
 nar; dess största bredd war $1\frac{1}{8}$ aln. Då hål-
 len borttoggs, fanns på ett djup af wid påst
 3 quarter under ättehögens topp sammanhö-
 yade brännkol och ben, samt några smärre,
 skarpt rostade jernsaker, om hwilkas egentliga
 bestämmeelse jag icke will uppgöra någon osäker
 gissning. Benen och kolen intogo en ringsformig
 yta och woro så tätt sammanpackade, att de
 troligen warit inneslutna i någon urna, som
 med

med tiden blifwit uppräkt, emedan ingen tydlig lemning deraf nu war att finna.

Derefter öppnades ännu en åttehögd. Dess omkrets wid jordytan war lika stor med den nyss beskrifnes, neml. af 7 alnars diameter. Gräfsningen verkställdes till $2\frac{3}{4}$ alnars djup under toppen. Åttehögdens yta war slät; men straxt under jordbrynet widtog en stensättning, som räckte till $1\frac{1}{4}$ aln under högdens topp. Sedan gräfsdes ännu en aln genom en lös sand. Under sanden mötte ett bergfast jordhvarf, som sannolikt aldrig varit upptaget, hvarsföre all vidare gräfsning numera syntes såfång. Den krets, hwari man gräfsde, war belägen midti åttehögd. Diametern af denna krets war fulla tre alnar. Gräfsningen upphörde, utan att den föranledt något slags jordfynd. Att denna åttehögd aldrig förr varit öppnad, synes bewisas deraf, att dess yta ej ägde någon fördjupning, samt af den inwändiga, tätta och sergfälligt verkställda stensättningen.

Utom åttehögarne, finnas i samma trakt två Kummel, samt många stensättningar på släta ytor. Några bland dessa stensättningar äro trekantige, andra fyrhörige, men de fleste ringformige. På två serfälda ställen synas ett större antal Bantastenar, bland hwilka några äro fullsförtade. Fem finnas ännu uppräktstående inom en liten krets; den största bland dessa stenar är $2\frac{1}{4}$ alnar hög; dess

des bredd är $1\frac{1}{2}$ aln wid jordytan. Bland de på det andra stället ännu upprättstående Bautaastenar är den högsta 2 alnar öfver jordytan. Intet tecken till Runor, eller någon annan Inskrift, har på någon af dessa stenar kunnat upprättas.

Wid andra stranden af den närbelägna Än, på Sätegårdens Djuwarps ågor, synas twenne ringsformiga Stensättning, wid hwar sin sida om vägen.

På den Ä, som är belägen i öster från den först beskrifna jordrymd, upptäckas flera stora Stenkummet, begränsade af en fyrkantig stensättning. Öfverdera sidan af den tätst stensatta fyrkant, som, wid första anblicken lik grundwaten till en byggnad, omsluter det nordligaste af dessa kummet, utgör 27 alnar. Midti stenhopen inom denna fyrkant finnes en försättning. De klapperstenar, som utgöra kummet, synas i otaliga år bibehållit sitt läge oförändradt, emedan de äro tät beklädda med lafwar och mosväxter. Nära wid detta kummet träffas en mindre, nödsakten åttēhg med stentäggning.

I öfver på en närbelägen höjd finnas twänne prydliga fyrkanter af stora stenar. En urholkning i den ena af mera än 1 alns djup, tyckes wittna att gräfning der blifwit företagen. Mellan hörnstenarne af denna fyrkant är en tätare stentäggning af smärre stenar.

På Sätessgården Ramsjöholms ågor finnes en fornlemning wid södra sidan af ett berg, hvars tvärbranta väggar synas varit danade till en ättestupa för våra förfäder. Denna fornlemning utgör en ring af 9 stora stenar, bland hvilka 4 ännu äro upprättstående, men de öfrige omkullstötrade.

På Sätessgården Stridsöholms ågor fanns år 1806, wid Åkerjordens uppbrukande, en forntida Stridsyra af sten. En annan sådan fanns följande året wid dikning i samma nejd.

3 den till Swartorp gränsande Lekebyds socken kan man framvisa vigtiga minnesmärken från Medeltiden. Vid rusthållet Munkebo, på en höjd som ännu i dag kallas Klosterbacken, upptäckas lämningar af ett Munkelöster. Man ser der en stor stensamling, i hvars midt tvänne Lindor från samma rot uppvuxit. Denna stensamling, hvars diameter utgör 24 alnar, liknar återstoden af en rund byggnad. En afkningswård Jernforckare har för mig berättat, att han funnit murbruk mellan de undre stenarne; hvarigenom han wunnit öfvertygelse om den föregifna Klosterbyggnadens verklighet. Utom denna stensamling finner man i hela nejden intet tecken till byggnad, murar eller hwallf. En sägen förmåler, att gräfsning på denna höjd flere gånger blifwit öfverjad, men att

att man hvarje gång måst afstå från detta arbetes fortsättning, sedan en förfärlig Drott framkommit ur jorden. — En qvinna, som wid 97 års ålder 1786 afled, har samman år före då warande Commministern i Leksyds församling berättat, att wid den tid då på höjden wid Munkbo varit anlagdt ett kloster för munkar, äfwen i grannskapet af det nästgränsande hemmanet Södra Håreda, ett Munnekloster funnits, hwars läge likwäl nu mera ej kan med noggrannhet bestämmas. På anledning af denna uppgift företogs på Södra Håredas ågor en gräfsning, hwarwid flera underjordiska fynd, såsom knifwar, menniskobens, m. m. blefwo gjorde.

— R —

Adlerbeth

Om Historien, och dess förhållande till Religion, Saga och Mythologi.

Historien delar alla folkslags åldrar i twenne skiften, af hwilka det ena innefattar den fabelaktiga, det andra den egenteligen historiska tiden. Att i denna sednare period af Gåfdateknaren fordra historisk sanning, derom är man allmänt öfwerens: ehuru man ej älska

lika öfverens om hvad man då menar med historisk sanning. Att den består i berättelsens entlighet med verkliga förloppet, är lätt sagdt. Men i hvar händelse är den obetydligaste omständighet lika verkelig som den viktigaste. Hörer då allt till den historiska sanningen, det minsta som det största? Hörer endast det viktiga dit? — I detta sednare fall fordras tydeligen, att jag med afseende på något ändamål skall bestämna hvad som har mera vikt, hvad som har mindre. Det fordras att jag dersöre skall äga en regel, och det kan ej vara tillgiltigt huru jag väljer den. Om således, allt efter olika val af denna regel, en mängd olika åsigtter af händelserna och derigenom en olika historisk sanning inom sjelfwa Historiens område måste finnas, så må man ej undra att tillräckligt beten i tankar ännu skarpare yttrar sig, då fråga är om Mythologiens och Sagans dunklare regioner. Man finner härdaträdnare som här taga all berättelse efter bokslafven. Man saknar ej dem, som genom åtskilliga förklaringar sökt att från den bokslafliga framtränga till andemeningen: Man mäter i sednare tider flera, som helt och hållet vilja ut Historien utplåna denna des dunklare början, — liksom ej morgonrådnan också skulle höra till dagen — och hvilka, då de förklarar all Myth och all Saga för ren dikt, med det

samt

samma trott sig ådagalägga att de för Histo-
rien äro af intet värde *). Hwad, om de
oll-

*) Voltaire gjorde att denna slags Scepticism kom på
modet. Det war för öfrigt naturligt, att ett tide-
hvarf, som fröt af en fullkomlig fördomsfrihet,
skulle med afsjordt föragt se ned på de äldsta häf-
datecknare, som i den ärligaste ton berättade så
många saker, hvilka ej rimade sig med de begrepp,
som nu woro gängse. — Likwäl war detta föragt
en grof fördom. Huru löfande har ej t. ex. sedna-
ste tidens upptäckter och forskningar rättfärdigat Hi-
storiens fader, Herodotos! — En representant för
denna slags fritänkeri är i Nordiska Historien den be-
römda Schöder. Han har om den ofriddiga förfis-
sner. Han ifrå med rätta mot det för så allmän-
na ofoget, att om hwarandra nyttja alla gamla
sånger, sagor och minnesmärken såsom fullgoda hi-
storiska Documenter. Den grundsats för kritiken,
som han infärper, att man i Isländska sagan må-
ste skilja emellan hwad som är egenteligen Isländskt,
och hwad som är ägta Scandinavisk Tradition, är
sann och rikhaltig och återfår ännu att i sin an-
vändning genomdrifwa, innan wi kunne med full
säkerhet säga och äga några ägta minnesmärken för
vår äldsta Historia. — Denna grundsats är likwäl
så gammal, att den förkrifwer sig ifrån Torfäus.
Enligt Schöder, är Isländska Sagan blott en o-
äga art af Medeltidens Riddar-Roman, uppkommen
genom des blandning med Scandinavisk Tradition.
Äfwen om så förhöll sig, wore den ej utan historiskt
värde; ty twenne så olikartade elementer kunna
ej bättre blandas, än att man wäl skulle kunna
urskilja det nordiska. Men detta begrepp om Is-
ländska Sagan är tydeligen för inskränkt och passar

också wore digt! Är då all digt utan sanning?
 — Detta leder oss till undersökning af den
 frågan, hwad som menas med sanning i detta
 affeende, eller hwad Historiskt wisshet
 wore, som åter ej lærer kunna uppbyggas utan
 att man bestämmer hwad och af huru många
 slag wisshet då i allmänhet är. — Då man
 frågar hwad wisshet är, så är tydligt att man
 straxt frågar efter en omedelbar, ursprungelig
 wiss-

blott på en egen massa deraf, som till sina bestånds-
 delar ganska utmärkt sälljer sig från det öfriga. Hwad
 skall man desutom säga om Nordens Mythologiska
 Sång och Saga? Om dessa ämnen kunde wäl ej
 Isländska Studenterna hafwa fått någon kunskap
 på sina resor till Academierna i Erfurt och Oxford?
 Det ser således ut, som om man måste låta denna
 Mythologi så förblifwa en ägta Nordens tillhörig-
 het. Ja, men enligt vår Dyka Criticus är ej Edda
 någon Mythologi, utan blott en Isländsk gradus
 ad Parnassum, innehållande allehanda widunderliga,
 till denna absurda skaldekunst hörande, lustigheter
 och lögner, alldeles för ro skull och efter godtycke
 uppsunna. I allmänhet kan han desutom ej nog
 hårdt uttrycka sitt fördrag för de stackars elärda Na-
 tursångarne af alla Nationer, såsom de der ej haf-
 wa minsta grundlighet i den goda smaken. (Se
 hans Isländische Litteratur und Geschichte, p. 55 f.)
 Då man ej kan inse hwad Historiskt wärde sika
 uttranden skulle äga, då de twärtom utmärka en
 stor brist på Historiskt sinne, men likwäl tydeligen
 äro anlagda på att göra effect; så må de då gå till
 efterwerlden såsom bebygg på August Ludwigs
 Schillers upplösning.

wisshet. Ty en medelbar wisshet äger det, som blott är wist för någon ting annats skull. Men hwarföre är detta andra då wist? På det sättet uppfutes swaret bestämdigt och frågan äger all sin första swårighet. Men wisshet är ju detsamma som reell kunskap? Ty det wissa, det sanna, sättes allmänneligen i föreställningarnas öfwerensstämmelse med verkligheten. Ommedelbar wisshet är således en kunskap som i och för sig sjelf är reell. Men nu är det ju omdittigt för tankan att gå utom sig sjelf och jemnföra sin föreställning med en verklighet, som sjelf ej wore någon föreställning? Ty objectet hwarmed jag skulle jemnföra tankan är ju sjelf också en föreställning? Jag tycks således aldrig kunna komma åt den yttersta grunden till kunskapens realitet, all wisshet blir blott medelbar och will jag här afhugga undersökningen i stället för att sluta den, så blir det resultatet oundwifeligt, att wissheten sjelf sluteligen ej grundas på någon wisshet; och annat säger ej heller deras mening som påstå att all menlig wetskap grundas blott på en slags allmän känsla eller tro: en mening, som ej är af undswärd; ty sjelfwa den sanning, den förskäftar är ej annat än orimligheten sjelf. — Om således ommedelbar wisshet är en kunskap, som är i och för sig sjelf reell, så är den en tanka som sjelf ej är skild från verklighet, eller

eller en verklighet som själf ej är annat än tanka, det vill säga, omedelbar wissbet finnes blott der föreställning och object ej kunna skiljas åt, utan äro absolut detsamma.

Blott i denna region wissas den verkliga wetenskapen, och den går ej ett steg der utom. Wi wilje taga Geometrien till exempel. Man har framför andra tillagt henne wetenskapligt wärde, och ej nog kunnat upphöja des oswikeliga wissbet. Men hwaraf kommer den då? Ej af annat än des objecters absoluta enhet med föreställningarna om dem. Ty en triangel är i sin verklighet alldeles ej något annat än min föreställning derom. Bore den annat, huru skulle någon af des egenskaper, som jag bewisar om den ensilda triangeln, likwäl owilkorligt gälla för alla möjliga trianglar? — Bewis nog, att den verkliga triangeln, hwarom jag bewisar, ej är den som står ritad på tafflan; denna är blott ett utkast, som hjälper min uppmärksamhet. Men af våra betraktelser öfwer wissbet i allmänhet följer, att den i alla öfriga verkliga wetenskaper wäl till sitt object, men aldeles icke till sin natur, kan wara skild från den Geometrista. Philosophien, den högsta af alla wetenskaper, har ingen annan slags wissbet, och om man fordrar att jag för henne må uppvisa en sådan föreställning, som själf ej är annat än sitt object, så är det numera
för

för en hvar som det minsta syffelsatt sig med Philosophi bekant, att uttrycket af sjelfmedvetandet: jag, är en sådan. I detta begrepp ligger ju att jag, som wet, är alldeles det samma med det jag, hvarom jag har medvetande. Ett jag är ej annat än medvetandet af sig sjelf. Här äro således object och föreställning ett. Här är ett uttryck på en gång af en ursprunglig dubbelhet och enhet, som sjelfwa blott äro ett och det samma. Denna ursprungliga enhet kan ej wara någon annan än den, hvarifrån föreställning och object, såsom skilda åt, först tilsom lösa sig; och det är den som sedan ensamt gör öfvergången emellan dem möjlig, eller att jag i ett ömådme kan referera predicatet till subjectet. Kunskapen om denna enhet kan således ej heller bestå i ett sådant refererande. Just emedan den förmedlar all kunskap, Lin kunskapen om den sjelf ej wara en genom begrepp förmedlad kännedom. I sjelfwa verket måste wäl och identiteten af realitet och tanka, af föreställning och object wara det omedelbaraste af allt wetande; denna enhet måste således omedelbart ses eller wara en åskådning. Denna åskådning måste ligga allt medvetande till grund, fast det ej sjelf wet af den; ty för den wanliga reflexion finnes blott medelbar kunskap. Denna åskådning kan således blott framtråda såsom

som sådan för en högre reflexion, hvars föremål hvarken objecterna eller föreställningarna kunna vara, utan medvetandet såsom omfattande bägge eller själfmedvetandet i sin totalitet; och denna högre reflexion är den filosofiska. Utan denna åskådning är Philosophien lika så tom, som Geometrien skulle vara utan åskådningen af det rena rummet.

— Dersföre är det äfwen en wanlig förebråelse af det wanliga förståndet emot Philosophien, att den blott leker med ord och toma begrepp. Likwäl will detta förstånd att hon skall framställa det verkligt wissa i begrepp, eller grunda sig på en omedelbart wiss sats, hwilket är omöjligt; ty hwar och en sats innehåller så litet någon omedelbar wisshet, att den twärtom alltid förutsätter den; och genom blott räsonnement kan man lika så litet föra ett filosofiskt, som ett geometriskt bewis. Intetdera är möjligt utan en construction för åskådningen. Men Philosophen kan ej nödgå sin åskådning på någon, liksom Geometern medelst den uppritade figuren nödgår åskådaren att i tankan konstruera honom; och man skall utan twiswel medgifwa, att denna förmåga, som fattar tankan i dess innersta rot och ensam ser tingen qwälla ur deras förståndet ewigt dunkla grund, att denna förmåga, säger jag, som ej kan vara annat än tankan själf i den klaraste själfständighet

och frihet, och således egentligen grunden till all annan förmåga, ej kan till denna förträfflighet vara en allmän lott. Man har ej medgifwit någonting annat då man allmänt medgifwer att Snillet står i ett slags förtrölgare förhållande till naturen, och förmår att se tingens väsende, då wi andra med vår wisdom ändå ej kunne komma längre än till ytan.

Wi wilje lemna detta; men af det före anförda följer, att Philosophi, och dermed all wetenskap i ren bemärkelse, blott har att göra med omedelbar wiffhet. Betraktad såsom endast inre kan man säga, att wetenskapen sjelf är blott en enda lefwande tanka, omedelbart wiff, för sig sjelf klar och fullkomligt sjelfständig. För att blifwa yttre och meddelas, måste den åter bryta sig i en mångfaldighet och i af hwarann beroende delar. Huru kan hon då behålla sin enhet, sjelfständighet och omedelbara wiffhet? På det sätt att det mångfaldiga är sjelft ett organiskt helt, att hennes enhet ytttrar sig som totalitet, hennes sjelfständighet och omedelbara wiffhet i ett System. Men ett system (och det kan i högsta bemärkelse blott finnas ett, hwilket är Philosophiens), är ett i sig sjelf fullkomligt slutet helt, det kan ej bekräftas af någonting utom det, det äger sin bekräftelse, sin wiffhet i sig sjelf och är ej annat än en enda
till

till full verklighet uppenbarad sjelfständig tanka. 3 Systemet är hvarje del organisk, liksom mycket wiss för sin egen, som för alla öfriga delars skull; och construction och demonstration, eller den wetenskapliga konsten, är i hvarje uppgift ej annat än framställandet af de inskränkingar, under hwilka denna omedelbara wiss het sluteligen framträder eller hwarigenom åskådningen blir bestämdt just denna *)

Sedan wi bestämt den wetenskapliga wiss heten, återstår att efterse hwad för en wiss het, som finns inom det allmänna förståndet. Att den wetenskapliga wiss heten ej ligger inom dess fält är klart af det föregående; men liksom klart är äfwen att, om der någon slags

C 2 wiss-

*) Jag behöfwer knappast anföra det Werk (Om Philosophiska Constructionen), hwari denna wetenskapens idee är utförd med sörsta klarhet, då detta arbete, ett af tidshvarfrets märkwärdigaste, ännu i vår litteratur är det enda i sitt slag och länge blir det. Om man på goda grunder wore öfvertugad, att detta werk ännu på långt när ej funnit sin allmänhet, så borde det förwäna eller rättare icke förwäna, att personer, som i Philosophien leswa af dagens nyheter, finna det minst tio år för gammalt, emedan det utkom för tolf år sedan. Med tacksamhet erkänner Författaren af des- sa blad, att han, genom sitt wiss ande wid det Universitetet, som äger den högst förträffliga läraren, om hwilken här är fråga, egenteligen har att tacka honom för hela sin wetenskapliga bildning.

wisshet sinnes, äfwen den omedelbara wissheten måste der på något sätt förefomma. Men omedelbar wisshet innebär nödwändighet. Då denna nödwändighet inom allmänna förståndet kan förefomma såsom insedd, så måste den finnas der såsom känd. Men en nödwändighet för känslan är hwad man kallar Tro. Ty hwad jag ej kan undgå att tro är hwad som, enligt min känslas intryg, jag måste antaga såsom ägande nödwändig giltighet för mig; ehuru jag ej kan inse dess allmänna giltighet. Denna wisshet är således ej en omedelbar wisshet i och för sig sjelf, utan endast för mig. Men omedelbar wisshet sade wi också vara detsamma som en i och för sig sjelf reell kunskap. Finns den blott för allmänna förståndet såsom Tro, så finns för det all realitet blott såsom nödwändig för känslan. All verklighet, dess egen ej undantagen, hwilkar hos fundera förnustet på en outplånlig tro: all dess kunskap, allt dess råsonnement stöder sig ytterst på en sådan. Will det åter gåra sig sjelf till wetenskap, utan att höja sig till wetenskapens region, och inom sig sjelf finna någon annan slags oswifelig wisshet, så har det blott två wal med intetdera af hwilka det blir belåtet. Då det ej wet af den ursprungliga enheten, der ingen skilnad mellan object och föreställning äger rum, så kan det blott söka sin wetenskapliga wisshet ettdera i före-

föreställningen och dess natur, eller omedelbart i själfwa objecterna. Det förra förbket ger det blott den logiska wissheten eller insigt i föreställningsförmågans formella beskaffenhet; men denna wisshet är helt och hållet ofruktbar och tom. Den satsen, t. ex. att hwar werkan måste äga sin orsak, ger mig ingen kunskap; kunskap uppkommer först genom dess rigliga användning, hwarföre regeln åter ej kan ligga i satsen. Denna kunskap blir således utan innehåll. Om, afsträckt häraf, det allmänna förståndet vill söka grunda sig, såsom wetenskap, på själfwa kunskapens innehåll eller på de sinnliga objecterna, så har det wäl på denna sida den sinnliga wissheten; men denna är likå litet någon sann och omedelbar wisshet. Den logiska wissheten har åtminstone en formell nödwändighet, men den sinnliga wissheten, betraktad för sig sjelf, har i sig aldeles ingen nödwändighet, utan är rent af tillfällig. Att t. ex. objecter i allmänhet måste finnas, om föreställningar skola finnas, är en logisk sats som har sin nödwändighet. Men att just detta object, som nu faller under mitt öga eller något af mina sinnen, skall finnas, den satsen har aldeles ingen nödwändighet. Objectet kunde likå wäl icke finnas och min föreställning kunde vara en inbillning. Dersöre tror man i själfwa werket ej på sitt öga, om man ej wet att

att alla andra ägon se det samma. Derföre tillfallar man wid ett owanligt phenomen alltid wittnen, innan man kan öfvertyga sig om dess verklighet; och det minsta grundade twifwoelsmål att ej alla andra skulle erfara det samma som en själf, gör en färdig att förklara intrycket för en willa. De sinnliga objecterna äga derföre ej i och för sig själfwa någon wisshet, minst en omedelbar; ty wissheten om dem beror helt och hållet på wittnesbörd och intygande, antingen inhämtadt eller förutsatt, samt är således till sin natur den enda wisshet, som endast kan vara medelbar; och wore en Idealism mycket wård, som blott nekade de sinnliga tingens verklighet såsom sådana, så kunde den redan abstraheras af blotta iakttagelsen af den sinnliga wisshetens natur.

Wi hafwe nu, såsom jag hoppas, fullständigt uppgifwit de olika sätt, på hwilka wissheten kan yttra sig i medwetandet. Det är således öfrigt att undersöka till hwilken af dem den Historiska wissheten hörer. — Den kan ej vara det samma som den wetenenskapliga wissheten. Wetenenskapen kan framställa Historiens idee, wisa dess nödwändighet och derutur härleda Historiens lagar. Men dess innehåll kan den ej bestämma. Ett phenomen har sin teori, då jag med säkerhet kan förut säga dess utgång. Men menniskan har just derföre

en

en Historia; emedan ingen Theori på förhand kan säga, huru hon kommer att bära sig åt. Att den blott Logiska wissheten ej heller kan vara Historiens, är tydligt. Den kan blott säga mig att i Historien ingen ting kan förkomma stridande mot förståndets lagar. Den wisshet som, lik den sinnliga, endast grundar sig på vittnesbörd, tycks deremot wid första påseende aldeles inträffa med den Historiska, så wida Historien blott är en på vittnesbörd grundad berättelse. Historisk sanning skulle då vara hwad som af sammanstående vittnens intyg bekräftas, af intet trowärdigt vittne emottages, ej heller i sig sjelf innehåller någon orimlighet; och detta är wissertligen också all den wisshet, som kan tillkomma ett factum, såsom enskildt betraktadt, eller som i allmänhet kan finnas i Historien, om man anser den blott som en massa af lösa facta. — Men hwad angår alla dessa facta mig? Hwarföre behöfwer jag tro på dem? Hwad nödwändighet åga de för mig? Jag kan ju lemna dem derhån, och hela den berömda Historiska wissheten, som gjort så många samlare och annalister beswär, sluteligen slå så ut, att det är en wisshet, som ej lönar mödan att vara wiss på? Skall således Historien åga något värde, så måste det för mitt medwetande vara nödwändigt, att en Historia finnes. Men all nödwändighet

het

Det är, som wi sett, för det ophilosophiska medvetandet, ytterst Tro, och blott i denna finns för sunda förnuftet all realitet. Denna tro, såsom innefattande nödvändighet, är således fäst från den, som blott går på det rent af tillfälliga och sinnliga i tingen, och verkföre själf är endast mening. Meningen kan blott blifwa Tro genom ett tillkommet interesse. Hvad är det då för ett interesse, som i Historien går meningen till Tro?

Man kan i swaret taga begreppet interesse i sin allmänaste bemärkelse: allt interesse är ett interesse för realitet. Men realitet finns egentligen blott för en handlande och såsom föremål för handling. Det interesse, som för mig går en realitet nödvändigt, är egentligen interessen för min frihet, min verksamhet. Jag kan ej handla utan att tro på en af mig oberoende verklighet, på en werld för min verksamhet. Blott den dugtiga, kraftfulla människan har en lefwande tro på en absolut realitet, och ju mer energisk en character är, ju outplånligare är denna tro. Deremot är antalet af de människor lidre än man tror, som i wissheten om sin egen existens aldrig kommit längre än till mening, och som äro nöjda dermed, emedan de ej kunna föreställa sig någon högre wisshet. För dem är det tillfälliga, föränderliga och sinnliga i tingen det absolut reella.

Der.

Derföre förhålla de sig äfwen helt och hållet passit-emot dem och taga blott tillfället i akt att njuta, hwar något är att förådra. Deremot har för den kraftfulla characteren detta tillfälliga och rent sinliga i tingen så lite någon väsendtelig realitet, att den twärtom i hwarje sin handling på det starkaste förklarar sig emot en sådan tanka och oupphörligt förändrar och bildar detta tillfälliga i sin werld efter förnuttiga affigter, det vill säga, för för tillfälligheten i tingen.

Men för att blifwa medvetande af frihet — och friheten är ej annat än sitt eget medvetande, en frihet, som ej wet af sig sjelf, finnes också ej — fordras ej blott att man följer sig sjelf ifrån tingen — Det ligger någon ting mer i denna skilnad än wi hittills uttryckt, och som, först gör den möjlig. För medvetandet fordrades att det antog en af sig oberoende verklighet: det vill åter säga detsamma som en verklighet, hwilken är sin egen orsak. Att förutsätta en sådan, är nu det samma som att förutsätta Frihet, i hvars begrepp just ligger att den är sin egen orsak. Således för att bli medvetande af min egen, är nödwändigt att jag förutsätter en frihet utom mig eller andras frihet, eller jag kan ej tänka mig sjelf, utan såsom hörande till ett slägte af fria wareser. Att människans medvetande af sig sjelf såsom fri,
och

och med det samma af werlden, beror här af, det känner det fundera förnuftet rätt wäl igen i erfarenheten. I den, t. ex., att en menniska, som uppvärt utan allt umgänge med eller kunskap om sina likar, i ingen ting skiljer sig från djuret, liksom deruti att man i sjelfwa werket endast får medwetande af sin egen character genom striden med andra. — Med det första wakenade medwetande af mig sjelf är således ideen gifwen om mitt slägte såsom någon ting bestående, som före mig har varit, och som efter mig blifwer. I denna ursprungliga idee bär menniskan inom sig sitt egentliga slägte-kännetecken. Men hwad som utmärker mig såsom menniska är wilja. Ideen om mitt Slägte, som i medwetandet är nödwändig på det jag skall kunna tänka min egen personlighet, måste för mig äfwen uppenbara sig i en wilja: och denna wilja kan ej vara något annat än hwad alla skulle wilja, den wilja, som är sjelfwa slägtets grundcharacter; eller förnuftigheten sjelf. Denna wilja, af hwilken hwar och en har medwetande, är det slägte-kännetecken hwarom wi talte, och den är all wiljas rot. Men den kan ej vara den enskilda wiljans wilkor, såsom dess grund, ty all wilja är sin egen orsak, och bestämmer sig sjelf. Wi inse att den är ett wilkor för den enskilda wiljan; men den kan ej vara dess wilkor så, att den

den upphäwver den, den måste ju vara des wilkor såsom wilja? Detta förhållande uttrycks fullkomligt i den moraliska lagens fordran, att den enskilda wiljan med henne bör öfwerensstämma. Och denna sistas wilforlighet består blott deruti, att jag ej kan wilja, utan att den allmänna, oegennyttiga rent förnuftiga wiljan, sjelwa slägtets grundwilja, för mig framställer sig i en sådan fordran. För denna allmänna wilja finnes ej någon enskild bewekelsegrund och den kan ej hafwa sitt ändamål utom sig: den kan ej wilja annat än sig sjelf, och des ändamål kan ej vara annat än att göra sig sjelf verklig, att ge friheten realitet. Men friheten realiserar sig i samhället, som ej är annat än frihetens uttryck i verkligheten. Med sitt första uppvaknande till medwetande måste menniskan således straxt besinna sig i ett slags samhälle, och allt hennes bemiddande går med eller mot des wilja derpå ut att fullkomligen utbilda samhället; ty äfwen wäldet, som gör lagar nödwändige, bidrar blott att knyta samhällsbandet fastare. Samhället är en organisation af wiljor, hvars princip den omraltta allmänna eller grundwiljan är^{*)}. Det är

*) Denna organisation är i högsta graden en organisation af samhällen; och statskonstens nödwändige uppgift är att alla samhällen föla inbördes förhålla sig till hwarandra såsom medlemmar af ett samhälle.

är ej en död form, utan ett lefwande wäsende, som rätt så wäl har sin kropp och sin själ som individuen. Den som inser hwad ståndskillnad betyder, förstår hwad detta sista will säga. — Lagar uttrycka blott de yttre nbdvändiga wilkoren för en sådan organisation. Emot hwat och en som sbrer dessa wilkor, yttra de sig på stunden med oblidkelig nbdvändighet såsom twång. Men twång finnes blott för yttre handlingen, ej för wiljan. För den sednare kan sjelfwa twånget blott yttra sig som en fordran, att den skall anorlunda bestämma sig sjelf. All strafflag är i afseende på wiljan blott en sådan fordran, hwarigenom den påminnes, ätt, då den uppa häfwer samhällswilkoren, den handlar i sjelfwa werket emot sig sjelf. Deremot är ett folk sedligt i samma mån, som des lagar öfwer gått till seker, det will säga ej mera äro blott yttre twång, utan en inre nbdvändighet.

Man inser således på hwad sätt ideen om ett slägte af fria wareser och om en samhällsordning, som af slägtet skall realiseras, äro nbdvändiga för hwar och en enskilds medwetande af frihet, eller des personlighet. Men det fullkomliga samhället, som egentligen är en oändlig uppgift, kan ej på en gång, utan blott efter hand realiseras. Dertill fordras då, att hwarje generations arbete tar wid der den föregående slutat, att deras samsällta be-

ms.

mddanden gripa in i hvarandra. För att
 verka är ej nog att känna det gemensamma
 ändamålet; jag måste äfwen weta hwad före
 mig är gjordt, känna medlen, med ett ord,
 wara hemmastadd i min werld. Detta sker ge-
 nom Uppfostran, som hwarje generation emot-
 tager af den föregående. Men till uppfostran
 fordras tvåggehanda: Tradition eller öfwer-
 lemnande af begrepp, och sedan: att man
 med frihet tillagnar sig denna tradition, hwar-
 förutan den wore helt och hållet ödd. Den
 har lif och werklighet, det will säga, öfwer-
 går till hwad man kallat odling i mån af
 den sjelfständiga kraft, med hwilken den till-
 egnas. Traditionen är ödd, mechanisk, och
 finns egenteligen ej för den, hwars hela wä-
 sende sjelft blott är Tradition. Den finnes
 såsom lefwande endast för den, hos hwilken
 friheten ej blott är möjlighet och anlag, utan
 är werkelig energi i en character, det will sä-
 ga: blott för den, som sjelf ej endast är ett
 alster af sitt tidehwarf, utan en wäsendtelig,
 lefwande länk i odlingens kedja. Men denna
 tradition, som ingår, mer och mindre full-
 ständigt, i hwar enda menniskas uppfostran,
 är Historia, i sin allmännaste bemärkelse,
 ej såsom en serfild wetenskap eller konst, ut-
 an sådan den måste finnas för hwart och ett
 medwetande. Här får således vår fråga:
 Hwad är det för ett interesse, som gör Histo-
 rist

riff sanning till mer än likgiltig mening? —
 en högre betydelse och låter beswara sig.

Detta interesse är interessen för Frihet; och då frihet som verkelig energi endast kan finnas hos den, som erkänner andras frihet, och som höjer sig till sjelfwa ideen om frihet, såsom den ledande principen i alla menllig-
 hetens bemyndanden, så är detta interesse ej ett enskildt, utan är interessen för frihetens sak i hela werlden. Det är så sant som det sannaste: Blott patrioten, som för samhållsordningen will lesa och dö, tror på en fäderneslandets historia, har ett Fädernesland, ej blott för ögonblicket, utan i forntid och framtid. Blott för den, som sjelf werksamt griper in i sitt tidevarfs bildning och flickelse finnes en Werlds-historia; och Carl den Tolfte, om han och aldrig läst mer än Curtius, förstod Werlds-historien bättre än många Professorer tillsammansagna, som blott der se en hop facta, om hwilka, då de betraktas utan inre sammanhang, ingen förnuftig wisshet kan finnas, och derför som sådana samt och synnerligen äro högst likgiltiga. Man kan häraf se hwad man skall dömma om den uppfostrings method, som i synnerhet anbefaller Historien till ett barnomsstudium, emedan i denna ålder minnet är listigast. För barnet finns ingen historia, som går längre än till gårdagen: och yngling-
 gen

gen förstår den ej en gång rätt, för än han
mognat till man och inträdt i det verkamma
lifwet. — Wi hafwa sagt, att Historien war nöd-
wändig för att göra sig hemmastadd i sin werld.
Man behöfwer känna sin tid för att i den
kunna verka: men den förklarar blott genom
kännedomem af de förflutna tider. Wi hafwe
tillika wisat att denna förklaring blott kan
wara nödwändig och äga betydelse för den,
som är i sann mening verksam. Swarje be-
stämd verkningsskrets fordrar åter Historiska
kunskaper af ett eget slag. Utan twiswel for-
dras då Historisk insigt i högsta och allmän-
naste bemärkelse hos den, hwars verksamhet
omedelbarast går ut på befrämjandet af hela
samhällets mål, det will säga hos Regenten
och Statsmannen: och då detta samma mål
nu framsör allt måste wara lifligt och klart
för Häfdateknaren, som beskriwer de fram-
steg menniskorna gjort dertill, så har detta
Alla förhållande ej utan allt stål hos några
föranledt den mening, att blott den, som sielf
på ett kraftigt sätt deltagit i styrelsen, blott
den verkliga Statsmannen kunde rätt skrifs-
wa en Historia. Men egenteligen är denna
mening blott ett origtigt uttryck af den san-
ningen: att ett tidehwarfs häfdateknare nöd-
wändigt till egenkaper och character måste wara
en af de utmärktaste personer. Egen rik er-
farenhet är säkert en nödwändig förtjenst hos

Historiekrifvaren; men den gbr honom ej, och kan defutom förvärvas på mer än ett sätt. En Statsman tillhbr wisseligen, såsom sådan, det högsta ståndet i Staten, hwilket af alla fordrar den widsträcktaste öfwerfigt, så af det närwarande som af det förflutna; men hbrer han ej derjämte till en class, som är öfwer alle stånd och som ömbjligt låter inskränka sig innom någon af statens rangskilnader, så blir hans åsigt af menskliga saker na ändå för inskränkt.

Det gifwes egenteligen blott två stånd i samhället: det ena utgöres af den bildade, det andra af den arbetande classen. Af den senare fordrar man ett kraftfullt sundt förnuft och kunskaper, som ur des egen erfarenhet äro utwedlade; af den förra nödwändigt äfwen wetenskaplig odling. Den senare betalar samhället sin skuld genom sitt arbete, den förra genom wisshet, tapperhet, med ett ord: genom personligt värde. Den, på hwars personliga värde Staten räknar, hbrer i den enda sanna mening till det ädla ståndet eller är Adelsman. Att beskäfta detta stånd, (som i de moderna Monarchierna ungefärligen swarar mot de Frias i de gamla Republikerna) derigenom att det gjordes ärstelig, är wisseligen ingen så orimlig idee, som nyare tiders ropare påstått. Hwad man ärfwer är egenteligen sin uppfostran och på den beror all bildning.

ning. Dråttwis kan man ej kalla denna inrättning, så länge ej ständsstämman är ofswertigelig. En om owardighet ofwerbewiff ädling förlorar sitt adelskap: och hwad de offrälse, owanliga natursgåfworna i det lägre ståndet beträffa, så undanbedja de sig helt säkert medelmättans medlidande. Ingen fara: om ingen adlar dem, så adla de nog sig sjelfwa. — Också bibehåll sig den ärstelige adeln rätt wäl, så länge den med alfwar hembada de sig om att ofwerträffa sina medborgare i sann bildning. Den förlorade sig derigenom, att ett uppkommet medelstånd deruti gick om den, att en ny adel uppkom, utan namnet deraf, hwarföre också den gamla ej har qwar mer än namnet. Men det samma medelståndet i staten är det stånd, som, under det menniskorna beständigt äro utsatta för att förhärda sig i statens konfliga former, ej upphör att föra dem deras menstlighet till sinnes, deroß naturliga likhet, och deras förhållande till Gud. Detta stånd är det Prästerliga, hwilkets absoluta uddwändighet för staten, blott som Stat betraktad, häraf kan inses. Det är i sjelfwa werket det stånd, som tempererar de offriga, och utom hwilket de skulle uddwändigt snart befinna sig i frigstillstånd med hwarandra, och derigenom upplösa samhället *). Det förtjenar så mycket mer

D

namn

*) Det war derföre en ganska tiftig insinet, som ingaf

namn af ett medelstånd, som den allmänna undervisningen måste ligga i des hander: i detta asseende kallas det åfwen, med rätta, det lärda ståndet, och bbr förtjena namnet.

Men ännu äro ett slags menniskor öfriga, på hwilka samhället måste räkna för sitt bestånd, utan att kunna försäkra sig om dem genom någon inrättning, hwilka det ej kan fordra som sin tillhörighet, emedan de komma genom naturens gunst, utan måste wänta som en belöning; Ty i ett wäl inrättadt samhälle plåga de insinna sig sjelsmant. För att straxt säga ut det: denna klass af menniskor är Snillen. Hvad de egentligaste Snillen beträffar, dem, hwilka man allmänt medger blott finnas genom naturens lydligaste, sällsyntaste gunst, nemligen Hjelstar och Skalder, torde man ej så lätt inse huru samhället behöfwer räkna på dem för sitt bestånd, hwilket kommer deras, att deras verkningar ligga i en högre krets än det enskilda samhällets. I det anser man gemenligen Skalden för ett onyttigt och Hjelten för ett alltför dyrbart öfwerflöd; och har ej deri så orätt. Den ägta Skalden kan ej annat än sjunga, och låter swärtiligen använda sig till någon nytta. För åter Hjelten af rätta slaget, så tillhör han ej sitt land, utan

Verlds-

de nyare Francka Revolutionisterna den tankan att afskaffa prästerna.

Verlds-historien: och för den oemotståndeliga drift, hvarmed Förnyen kallade honom att utbära ett verk i dess plan, kan ofta hans folk med eller efter honom falla ett offer. Ofta lemna han efter sig en werld i ruiner, sedan han der utsätt frdn till en stapelse, som först efterwerlden skådar, och wandrar så glad med Skalden (ty de weta rätt wäl hwari deras slägtskap ligger) in i Atrons tempel. — Likwäl måtte man medgifwa, att på samma sätt som den enskilde, hwilken ej känner sitt förhållande till samhället och ej äger några begrepp utöfwer egennyttans krets, som således hwarken kan älska eller uppoffra sig för ett fädernesland, är egentligen den enda, absolut råa och öwärdiga menniskan; på samma sätt är ett samhälle, som ej känner sitt förhållande till ett högre helt och i hvars föt ej de ideer, som ensamma sammanbinda alla enskilda ändamål med menstlighetsens eget och det högsta, fostras och bildas, det egentligen råa samhället, äger ej någon inre själsständighetsprincip (ty själsständighet finns blott för allt enskildt i sammanhang med det hela), utan är uddwändigt ett ondt i menstliga odlingens gång, hvarsbre äfwen en sådan menniskohop för eller senare måste förtryckas och underkufwas af ett ädlare folk.

Detta högre hela, under hwilket allt enskildt samhälle hörer, är egentligen det espn-

liga, ewiga samhället, som aldrig på jorden såsom enskild stat kan finnas, och medlemmar deruti äro blott de menniskor af alla nationer, som, helt och hållet upphäjda öfwer alla enskilda affigter, blott verka och lefwa för ideer, för menflighetens högsta mål, och således i sann mening äro werldsborgare *). Blir denna kosmopolitiska princip lefwande hos en hel nation, så yttrar den sig som entusiastism för en idee; och en sådan nation blir då otwifwelaktigt werldsbeherrskande, emedan den derigenom före eller senare säkert bereder sin undergång såsom nation, just emedan den gjort anspråk på det högsta, som ei låter hålla sig och bruka sig som medel för någon enskild affigt. Det är förmågan att wäcka

*) Man måste skilja denna kosmopolitism från den moderna, så kallade philantropiska och sentimentala. Den sanna kosmopoliten är medborgare; men han är mer än det — den falska kallar sig kosmopolit, emedan han ej en gång duger till medborgare. Men det finns en annan sann, men lägre kosmopolitism, hwilken ej, såsom hos det ädlare ståndet, endast ligger i character och tänkesätt, utan följer af ett wirt yrke: Och detta kosmopolitiska yrke är Handeln. Köpmannen är det lägre ståndets kosmopolit. Men all kosmopolitism leder till likhet; man ser deraf, hwarföre i nyare tider blott handelsstater varit Republiker; men Republiker som, jemnförda med de Gamla, äro af en lägre ordning. Hwilket kommer deraf, att den sanna adeln ej hos de nyare nånsin funnits.

wäcka en sådan entusiasm, som gbr Sjelen så oemotståndligt mågtrig. Men man inser att det för hwarje stat måste vara af högsta wigt att hos sig bibehålla denna werldsbürgerliga princip wid lif. Denna princip föreställes äfwen särskildt af ett stånd; men som ej är ett stånd innom staten, utan ett stånd, hwarigenom det enskilda samhället sammanhänger med mensklighetens stora hela, som således är ett medelstånd emellan samhällen. Hvad som utgbr ett sådant är: Snillet i Wetenskapen; och sjelfwa detta stånd är det egenteligen lärda ståndet.

Wi hafwe sagt, att den sanna styrande, förnuftiga kraften i samhället ligger hos ett bildadt stånd, som wi äfwen kallat ädelt. Men hwarigenom skall nu detta stånd sjelf bildas? Det skall handla ej blott efter förnuftig instinet, tro och kärlek, utan med insigt, efter grundsatser, hemtade ur känedomens af sjelfwa samhällets natur. Men hwilken skall nu lifwa och framställa sjelfwa dessa ideer, som äro den ledande kraften i all odling? Endast den, som står på höjden af odling, som ej blott har en nationell utan rent menskelig bildning, som bemägtigat sig de ideer, som ej äro ett särskildt samhällens utan mensklighetens gemensamma egendom; det vill säga: snillet, som i wetenskapen upphöjer sig öfwer allt enskildt till den ewiga sanningen — eller,

eller, i trängre bemärkelse, Philosophen, som är den sanna världsborgaren. Han är en af de sällsynta menniskor, som naturen kallat att med osynligt men oemotståndligt wälde herrska på odlingens bana, hwilken blott är en utveckling af ledande begrepp. Han lefwer helt och hållet i det osynliga sambället, hwarom wi talat. Han tillhör den enda möjliga, fullkomligt fria Republik, der endast förtjensten ger öfwerlägsenhet, och der hwar medborgare är lika mycket regent som undersåte. Men han företräder likwäl i denna republik regentens plats: Och den som ej inser, att detta är sakens natur, måste wäl öfwertygas derom genom den erfarenheten, att en hwälfning i philosophien ofelbart hwälfwer om alla wetenskaper. En Philosophi bemäktigar sig, oaktadt allt motstånd, otwifvelagtigt den höggre underwisningen, tränger derifrån till den lägre och slutar med att skapa en till tänkesätt, till odling ny generation. Derföre är också en Hög-skola den enda anstalt staten kan taga för att följa med odlingens gång och hos sig bibehålla den världsborgerliga principen. Wi hafwe insett att denna principens ödd i samhället ofelbart leder förr eller senare till ett folks underkufwande^{*)}. Derföre hde
 äfwen

*) Man må ej för det första lägga för mycket wigt på exempel ur Historien, som tyckas wedertägga denna lära. Den rätta regeln är den som också

Äfwen en nation värda fina Univerfiteter som
 sitt öga. Med en sådan verkeligen religiös
 värdbud värddades de äfwen af de Sveriges
 stora Konungar, hvilkas minnen ingen fwenf
 man återkallar utan tårar; så agtades de af en
 Swenf Adels, som ibland sig kunde räkna så-
 dana medlemmar, som en Axel Oxenstier-
 na, en Pehr Bräbe. Hvad skall man då
 säga om en Adels, i fall den finnes, hos
 hvilken intet drag wore så allmänt som för-
 agt för lärdom? Hvad begrepp kan den göra
 sig om sin bestämmeelse? Swar är adeln hos
 dessa adelsmän? — Swaret blir hårdt; och
 jag vill undwika att ge det. — Men wiffen-
 ligen ligger närmaste orsaken till ett sådant
 lärdomens förbragt hos Litteratörerna fjelfska,
 eller rättare, det måste begynnas hos dem
 fjelfska, som sker då de förbrorat den rätta
 deen om wetenskap. Här af följer, att de, ei
 nöjde med wetenskaplig wärdighet, söka sig
 en främmande wigt eller fika efter att, såsom
 Litteratörer, wara ett stånd innom staten, och
 att förskaffa sig omedelbart politiskt inflytan-
 de, ämbeten och titlar. Sj under att man
 förnedrar dem, om de begynna med att för-
 nedra sig fjelfska! En sann Litteratör; (det
 vill säga en Litteratör med snille; ty den,
 som saknar det, är blott en lastdragande träl
 i det

förklarar afwikelserna; och den framfälda saken i
 ett rätta förstånd torde werkeligen förmå detta.

i det litterära samfundet) är såsom sådan öfwer allt stånd. Det följer af hans förhållande till staten, hwilket wi bestämt. Han är af adel, ej genom monarkens, utan genom naturens nåd: ty snillet är det enda arbetsbref, som naturen utdelar. Men just emedan han är af högre adel, än statens, just emedan han är medborgare i ett högre samhäll, äger han, såsom Litteratör, ingen borgar rätt i samhället. Han kan i sjelfwa verket blott fordra att blifwa tåld och äga rättighet att meddela sig. Han delar, i sin litterära egenkap, intet ständs politiska rättigheter, han är i sjelfwa verket utan alla sådana, och derigenom i den ägta, antika betydelsen slaf *); hwarom hans öden också alltför ofta påminna honom.

Efter denna betraktelse öfwer Ståndens natur kunne wi med säkerhet bestämma till hwilken klass Historie-skrifwaren måste höra. Utan twifwel till den werldsbürgerliga klassen, då ingen fordran i afseende på Häfda-teknaren är allmännare, än att han skall wara upphöjd öfwer allt enskildt intresse, äfwen öfwer sitt fäderneslands. I hwad förhållande:

*) Slaf betydde i de gamla Republikerna ej den, som saknade menliga rättigheter, utan den, som i intet afseende kunde deltaga i lagstifning och styrelse, det vill säga den, som war utan politisk rättighet.

Hållande han i denna klass står till filosofen och skalden skall framdeles tydligt visa sig: för det närvarande är det nog, att han hör dit. Förträffligt bestämmer Lucianus hans plats utöfver alla stats-förhållanden. "Han är en främling i sina böcker, säger han^{*)}, utan fäderne-land, sin egen laglösa^{**)} täre och utan Kung, ej betänkande hwad som för den ena eller den andra skulle synas sannt, utan sägande hwad werkeligen stett". — Historie-skrifwaren skall således vilja stän ifrån sanning: Han skall blott berättat hwad som är werkeligen stett. Men en verklig werklighet, om jag så får uttrycka mig, äger blott det, som har en nödmändig werklighet. Det lösa, tillfälliga factum kan, utan att få en plats i ett förnuftigt sammanhang, ej angå Historie-skrifwaren^{***)}. Ett nekta ett sådant sammanhang är att nekta all Historia. Hvilket är då detta sammanhang, hvarigenom bestämmes huru vida ett factum hörer till Historien eller der har mer eller mindre wigt? — Samhället är en-
samt

*) Lucianus, de conscribenda Historia, § 47.

**) Om en sådan Historia, som blott wet af lösa facta och anecdoter, lita mycket sammanhängande som kornen i en sandhög, gäller Madame du Defsante's insfall: Ce qui me dégoûte de l'histoire, c'est de penser que ce qui se passe tous les jours sous nos yeux, sera l'histoire quelque jour.

samt Historiens fält: den är ej annat än berättelsen om Samhällets utveckling. Blott hvad som verkligt griper in i denna utveckling, öfver till Historien och har för henne en nödvändig verklighet; allt annat är för henne öfverflödigt; ehuru det, för att åter nytta Luciani ord, kunde synas sant för den ena eller andra, hvilka ej hafva begrepp om annan verklighet än en absolut tillfällig. Denna frihetens utveckling i lag och samhälls-ordning måste Historie-skrifwaren, i dess högsta allmänhet, beständigt hafva för ögonen, äfwen då han berättar ett enskildt samhälls öden. En enskild stats Historia är omöjlig utan afseende på den universella staten: och detta förhållande skall ej Historie-skrifwaren uttrycka i egna widlyftiga betraktelser, som hafva ingen ting att göra in i Historien, han skall framställa det i sjelfwa händelserna. Men dertill fordras, att detta förhållande skulle vara verkligt, att den universella Staten skulle gifvas. Men nu är ju den blott en idee, som i mångas tanka vill säga det samma som ett inbillningsöfver?

Den gifves; och för den, som ej har ögon att se den, gifves i sjelfwa verket också ingen enskildt stat; ty de bero af hvarandra och den ena är hvarken mer eller mindre verkelig än den andra. I sitt lägsta uttryck visar sig denna universella stat såsom grund

grundad på menniskornas gemensamma behof af hwarandra, det vill säga, i Handeln, hvars werldsborgerliga princip wi redan insett. Den yttrar sig negativt uti Krig. I den universella staten, finns ingen utdfwars af en strafflag. Krig äro de nödwändiga fiendskaper, hwarigenom de enskilda elementer, som ej i allmänna ordningen med hwarann kunna bestå, förtära och uppfråta hwarandra. Man kallat krig gemenligen ett nödwändigt ondt: ur en högre synpunkt, är det den proces, hwarigenom det onda i werlden försör sig sjelf. Positivt kunde man säga att den universella staten yttrar sig, då en kosmopolitisk slystning bemäktigat sig ett helt folk och det detsföre uppträder, såsom erhfrende och werldsbeherfskande. Men äfwen en sådan universell slystning öfwergår snart till egenmytta och blir tyranni. Ett rent uttryck af den universella staten är blott det ofynliga, fullkomliga samhälle, hvari endast de Enillen äro medborgare, som förestå odlingen; det vill säga: den lärda republiken, i sin högsta och renaste bemärkelse. Detsföre är äfwen Philosophiens Historia, hwilken ensam förklarar de begrepp, som i hwarje tidehwarf äro de ledande och herfskande, Universal-Historiens speciella uttryck.

Ur denna synpunkt får allt i Historien sammanhang såsom hörande till en enda utveckling

weckling af samhället i sitt hela betraktadt. Hvarje Historiskt moment har i detta sammanhang en nödvändig verklighet: det är nödvändigt såsom verkan af ett föregående moment och själf förklaring af ett efterföljande, och alla tillfammansagna äro nödvändiga såsom förklarande orsaker till det närvarande momentet eller det tidehvarf, som med Historie-skrifwaren själf är samtidigt. Är detta närvarande tidehvarf till sin beskaffenhet gifwet; så har hwartenda föregående Historiskt moment den strängaste nödvändighet och en verkelig Historia är blott den, som i sin berättelse gör denna nödvändighet fullkomligt tydlig. Här tydes således som Historien skulle hafwa vetenskaplig wisshet, hwilket wi i början af denna afhandling funno of förantlåtna att neka. Ju längre wi intränge i Historiens wäsende, ju bestämdare kunne wi uttra of öfwer naturen af des wisshet. Den torde ännu wara stild ifrån wetskapens. Wetskapen har fullkomlig wisshet inom sitt område; den säger: det är så, emedan det är nödvändigt. Historien har också sin nödvändighet och således wisshet: men den är likwäl ytterst willkorlig och Hypothetisk. Går Historie-skrifwaren tillbaka från det närvarande tidsmomentet, så äro wissertigen alla föregående historiska momenter nödvändiga såsom des förklaring. Utgår han åter ifrån ett moment,

ment, som han antager för det första, så följa med ren nödvändighet alla öfriga deraf såsom verkningar. I hängsele fallen är här en ganska riktigt insedd nödvändighet. Men hwilketdera han antager såsom det yttersta momentet, så återstår alltid den frågan: Hvarför är åter detta moment nödvändigt? Historiska wisshetens uttryck är således: det är nödvändigt, emedan det en gång så är. Men hvarför är då detta första? — Här visar sig således Historiska wissheten med all sin nödvändighet, såsom i grunden absolut tillfälligt. Hela Historien är således utan grund och nödvändighet. Samhället är en lek utan ändamål: eller rättare, menliga friheten finns ej en gång som en lek. Ty sedan det första momentet är gifwet, har allt i Historien den strängaste nödvändighet. Likväl är denna nödvändighet själf absolut tillfälligt till sin grund, och således ett otung. Med ett ord: det är blott orimligheten själf, som återstår.

Här är den punkten, der den först uppgifna swårigheten i vår undersökning, nemligen, att förklara naturen af Historisk wisshet visar sig i sin högsta och skarpaste bestämhet, och der den således skall förklaras, om en förklaring är möjlig. — Då wi straxt i början funno det Historien ej kunde äga wästenskaplig wisshet, så söto wi att dess wisshet måste

måste vara grundad på Tro. Vi undersökte beskaffenheten af all tro, och funno, att det egenteligen war intereffet för frihet, som gjorde Tron lefwande och stiltjde den ifrån blott mening: hwilket intereffe åter fanns i samma mån, som friheten i characteren fanns så som verkelig energi. Men om nu friheten sjelf är en orimlighet, huru kan en Tro på den finnas? Det går ej an att sönderbugga swårigheten med det påståendet, att, just för det här ej widare någon insigt är möjlig, så måste man ej släppa Tron, hwilken man ändå ej kan umbära. Tron är blott möjlig under förutsättning af rimlighet, det will sågar den förutsätter nödwändigt att en insigt i dess föremål wore möjlig; den förutsätter att en Philosophi skulle kunna finnas. Om wi således, för att hjälpa oss ur vår swårighet, grunde den Historiska Tron åter på en högre Tro, så kunne wi blott göra det under den förutsättning, att Philosophien har den fullkomligaste wisshet om det, som är dennas föremål och derigenom kan inse grunden till en sådan tros nödwändighet i medwetandet.

Det är motsägelsen emellan Frihet och Nödwändighet, i hwilken wi stannat; och det är helt naturligt, att wi sluteligen i vår förklaring skulle komma till den. Hwar och en förklaring är en upplösning af motsatser, och man upplöser dem så länge, tills man kommer

mer till en, som ej widare låter upplösa sig i något högre, gemensamt begrepp. En sådan motsats är då absolut, och det återstår ej annat än att antaga det sjelfwa motsatsen är wäsendeligen identitet.

En sådan motsats är den emellan Frihet och Nödwändighet, och alla de motsatser hwilka wi i vår förklaring af Historiska wissbeten upplåst och sökt lösa, såsom emellan Werklighet och Tanke, emellan Betenstap och Tro, emellan Tro och Mening o. s. w., äro, så wäl som alla andra i medwetandet förkommande verkliga motsatser, blott mer eller mindre rena och fullständiga uttryck af denna ursprungliga motsats. Man kan inse denna dess natur deraf, att den omedelbart angriper all werklighet wid dess rot. Jag kan ej på en gång sätta Frihet och Nödwändighet; ty de upphåfwa hwarann. Sätter jag dem båda, så kan jag blott sätta en af dem såsom verklig; men med desamma måste jag sätta den andra såsom icke verklig; ty de äro ju hwarandras absoluta motsats? Vårstär man åter att bägge kunna vara verkliga, eller, som är desamma, att motsatsen dem emellan ej är absolut, så att hwad jag jakar om den ena, jag nödwändigt måste neka om den andra; så förutsätter man en högre enhet, såsom grunden för dem bägge. Jag kan då blott begära att man uppwisar mig denna

högre

högre enhet, och förbinder mig tillika att wisa det denna förmenta högre enhet, sielf innehåller den ursprungliga motsatsen och derigenom upphäwer sig sielf. Det återstår således blott att antaga en af dem, med den andra uteslutande. Antar jag Nödwändigheten med Frihetens uteslutande, så måste denna nödwändighet ettdera wara sin egen orsak; — då stannar jag åter wid friheten; — eller icke; då har den ingen orsak, eller, som är det samma, en absolut tillfällig orsak, och är med det samma ett otung. Antar jag åter Friheten, såsom det enda, så är den med uteslutande af all nödwändighet, ej annat än absolut tillfällighet; men tillfälligt är det, som både kan wara och icke wara. Härigenom upphäwes åter all realitet. Det förra tänkesättet är hwad man kallar Fatalism, det sednare Indifferentism, bägge äro i grunden det samma och utgöra den enda verkliga Atheismen, eller sielfwa orimlighetens system.

Längre än till en sådan genomdrifwen orimlighet kommer ej den lägre reflexionen eller det wanliga medvetandet, om det will philosophera, och bewisar just derigenom att Philosophien ej ligger inom det sålt. Afwen wi, i denna undersökning, hafwe hittills ej lemnat detta sålt, hwad wi gifwit är snarare utsigter från wetenskapens region, än någon insigt deruti. Nu sinne wi att war uppgift utan

utan Philosophien ej kan lösas, och kunne ej hjälpa att dess upplösning på svårigheten måste förefalla det vanliga förståndet som ett magtspråk. Denna upplösning kan ej blifwa annan än den: att den absoluta motsatsen, såsom sådan, är sjelfwa Enheten. Philosophien kan ej hafwa någon ting emot den slika, som det vanliga förståndet måste draga häraf, nemliken att denna enhet då sjelf är det absoluta Inret. Tvärtom, så är just detta erkännande det första steget till Philosophi. Ty då vi sett, att den vanliga reflexion består i motsatsen och ej kommer utom den, så erkänner den med detsamma sitt eget inret. Man kan ej göra en falsk Philosophie, som vill grundfästa sig inom den lägre reflexion, en förre osten, än om man tvingar den att consequent genomdrifwa vetenskapen på detta sätt. Resultatet blir ofelbart sådant att denna vanliga reflexion tvingas till erkänsla deraf: att den syffelsätter sig med inbillade förhållanden och måste såsom vetenskap tillintetgöra sig sjelf. Derigenom har den då kommit till ett negativt uttryck af det absoluta. Ty då det absoluta är det enda wäsendteliga, så kan dess motsats blott wara det rent negativa, eller Inret. Positivt kan det absoluta ej ges för begreppet, utan blott för en åskådning. Att äfwen hwar och en åskådning för begreppet upplöser sig i motsats

C

geller,

gesser, som slutligen drifwa en till den absoluta motsatsen, kan wisas genom de vanligaste exempel, såsom derigenom: att wi i hwarje inifrånkt yta i sjelfwa werket ståda en oändlighet; ty hwarje yta innehåller en oändlighet af punkter. Men huru en sådan åskådning af det absoluta är möjlig i Philosophien, som sjelf blott är en högre reflexion och således ej inom den utan motsats, hwilket åter tycks upphäfwå åskådningen; det är en fråga, som blott Philosophien sjelf i sitt hela kan beswara.

Men den absoluta motsatsen war den emellan frihet och nödwändighet. Det negativa uttrycket af det absoluta för reflexion är således: att det är hwarken fritt eller nödwändigt, det will säga: är intet. Det positiva för åskådningen är: att det just genom sin frihet är nödwändigt, genom sin nödwändighet fritt, det will säga, det är i sjelfwa werket det enda wäsendliga och allt. Den wanliga reflexion inser ej nödwändigt denna motsatsens absoluthet; ty så wida den gör det upphäfwer denna reflexion sig sjelf och blir Philosophi. Likwål då wi insett, att motsatsen i sin absoluthet just är uttrycket af den absoluta enheten, och medwetandet ej kan wara utan enhet, så måste den absoluta motsatsen i medwetandet äga sitt uttryck. Då detta uttryck ej kan finnas i begrepp, hwilket

Fet blott innehåller relativa motsatser, så må-
 ste det finnas på annat sätt: och detta uttryck
 är känsla. All verklig motsats finnes blott
 i medvetandet såsom känsla, och känsla är ej
 annat än den kända motsägelsen emellan en
 yttre och inre verkämber. Den känsla, i
 hvilken den absoluta motsatsen uttrycker sig,
 är då utan twifwel roten till all känsla, och
 sjelfwa grundkänslan hos menniskan. All
 känsla, såsom sjelf en product af motsatsen,
 innehåller ett nödgande att söka en enhet och
 yttar sig således som en drift. Driften sö-
 der handling, hvilken ej är annat än bemö-
 dandet att återställa enheten. Finnes nu
 motsatsen absolut, så upphäfde den med det
 samma sig sjelf, och känslan kunde ej en gång
 finnas, eller lifwet gifwes blott som en blirt
 och wore åtföljdt af ögonblicklig ödd. Men
 det absoluta kan ej i någon tid finnas. Mot-
 satsens absoluthet kan således i tiden endast
 yttra sig på det sätt, att den beständigt åter-
 ställer sig sjelf, af ingen handling kan öfver-
 winnas, utan genast på nytt inträder och nöd-
 gar till ny handling. Lifwet är ej annat
 än detta oafbrutna handlande, denna bestän-
 diga kamp om sig sjelf. Men det är först i
 menniskan som sjelfwa lifwets rot blir uppen-
 bar, det är först hos henne som lifwet är lif
 för sig sjelf, och der det oafbrutna handlandet på
 en gång yttar sig som lifwets och medwe-

tandets princip. Reflecterar jag på driften, som jag måste, om den skall blifwa handling, så får den ett ändamål, som ej kan wara annat än den ursprungliga enheten, det absoluta sjelf. Detta absoluta är då å ena sidan en oändelig uppgift, en idee, som af handlingen skall realiseras; å andra sidan måste jag förutsätta det för sjelfwa handlingens möjlighet, ty en oändlig, en ej ursprunglig enhet kunde ej återställas. I detta afseende blir ej det absoluta först, utan är det enda väsendtliga väsendet. Jag antar det således såsom det enda owillkorligt wiffa och nödwändigiga. Men denna nödwändighet, som hör till det väsende, är åter för mig willkorlig, så wida sjelfwa nödgandet att antaga det ligger i min egen handling, och finns ej utan så wida jag handlar. Men en sådan wiffhet, som nödgår sig på mig och twinggar mig att för min egen werkflighets skull antaga någon ting, är Tro. Denna tros föremål är Gud, den grundkänsla wi omtalt är den Religiösa känslan, och all tro på werkflighet är väsendteligen tro på Gud.

På hwad sätt Tron skiljer sig från Insigt är nu wäl i sig sjelf klart, men kan i synnerhet ses deraf, att tron kan hafwa grader, som åter den wetenskapliga wiffheten ej kan hafwa. Jag kan ej åga denna wiffhet half; antingen åger jag henne hel, eller också
 platt

platt icke. För Philosophien är Gud all wisshets källa, ja det enda wissa. För Tron är han mer och mindre wiss. Detta mer och mindre beror på den handlande principens energi hos menniskan. Swilken nödwändighet att antaga ett wäsende, som är all frihets och nödwändighets källa, kan det finnas för den, som själf i sin lefnad ej kändt den absoluta motsats emellan frihet och nödwändighet, som ensam gör ett sådant antagande oundgängeligt? — För den, som ej själf erfarit huru ofta en blind nödwändighet, ett obliokeligt öde sätter ett mål för hans handlingar, och förstår frukten af hans bästa, verkssammaste affigter? Blott för den bygdige finns en Gud — man måste komma ihog att ordet Dygd kommer af duga *) — blott för den lastfulle, så wida han ännu duger, det will säga, så wida han ännu erkänner dygdens nödwändighet och kan omvända sig. Den oduglige, den oduglige, som aldrig hbit sig till frihet, har om Guds och om all existents blott mening och kan ej äga tro.

Wi hafwe för talt om ett slags menniskor, som, i frågan om sin egen tillwarelse, ej komma till annan wisshet än mening, och som äro nöjda dermed, emedan de i själfwa werket, såsom fria warelser, icke existera.

För

*) Liksom i Latinen och Grefiskan af ord, som betyda man.

För dem är det tillfälliga, rent sinnliga och ofönufliga i tingen då det absolut reella; all existens är för dem rent tillfällig, och om en sådan står blott en tillfällig visshet att vinnas. Deras lifs ändamål är ej att handla, utan att njuta. En tradition har sagt dem att Gud gifves; men som en sådan tanka aldeles ej har någon nödvändighet i deras tänkesätt, så lemna de denna lägen derhån. Religionen kan blott fastas på dem som ett bihang, som är till för att trösta människan öfver sina så njutningar i denna werlden. Nödvändigheten af ett sådant bihang finna de först sedan deras ungdom är förbi och njutningsförmågan begynner slappas. Då tillgripa de Religionen såsom en trösterika öfver deras egen ömselighet, och finna att den sjelf är ingen, förkastelig njutning, utan tvärtom är öfver måttan rörande; ehuru dessa deras ömma öfvelser, som i grunden ej äro annat än manmägtiga utbrott af interessen för egen ömselhet, hafwa, lika litet som en ofund mages öfwäljningar, någon ting att göra med Religionen. De sluta på Åsberdomen med att finna sin Gud just i detta tillfälliga och sinnliga, hwars njutning i ungdomen lärde dem hans ömselighet. Då se de Guds finger ej i naturens och mensklighetens gång, utan i deras egna minsta angelägenheter. Öfverallt följer dem den försträlande tankan på ett öfvermåg-

mågtigt wäsende. Men då de, i brist af egen iribet, ej kunna göra sig föreställning om någon ting wäsendteligt och nödwändigt, så fatta de detta wäsende sjelft blott som absolut tillfälligt och nyckfullt, hwars wilja också blott kan förkunna sig i tillfälliga tecken, såsom åningar, drömmar, sinliga förebåd m. m. De måste således söka vinna en sådan Despot's nåd genom allehanda tillfällig dyrkan, såsom skänker och offer till fyrkor och milda stiftelser eller andagts- och botebjuningar, hwilket allt, i och för sig sjelft, utan hjertats förbättring, blott är mutor. Sedan de beqvnt sin lefnad utan Gud, så sluta de den med afguder.

Å ena sidan förutsätter således Tron handling. Den finns blott hos den handlande. Ju renare, kraftigare, strånare hans dygd är, ju lifligare blir hans öfvertygelse om ett absolut wäsende, och hela hans lefnad är blott tillwärt i tro och Guds kändedom, som är den enda sanna erfarenhet. I detta afseende kan man säga, att wissheten om Gud är en oändlig uppgift. Man närmar sig till denna wisshet i förhållande af den moraliska kraft man äger, och man inser tillika, att utan twiswel en sådan kraft i owanlig grad fordras hos Filosofhen, som höjer sig till omedelbar wisshet. Ty all Filosofi, hwartil den filosofherande ej drifwes genom ett oemotståndligt moraliskt interesse, blir blott ordstram.

fram. Men kan då aldrig den fullkomliga
 wissheten finnas såsom tro? Blir denna alltid
 mer eller mindre tillfällig? Skiljer den sig
 blott genom grader af säkerhet ifrån mening?
 — Vi så se. Ly å andra sidan förutsätter
 åter handlingen tro. Vi hafwe funnit att
 friheten wore omdölig, om ej det enda wäs-
 sendiligt werkliga i sig innefattade både fri-
 het och nödwändighet, ej som hwarandra's mots-
 sats, utan såsom absolut ett. Jag måste så-
 ledes redan tro härpå för att tänka mig fri-
 heten som möjlig, för att kunna handla. Tron
 på Gud och tron på frihet förutsätta således
 hwarandra; hwilket åter blott är ett annat
 uttryck på den satsen, att dessa sätt att se
 aldeles ej kunna åtskiljas, utan äro i sjelfwa
 werket ett. Huru är nu detta tänkbart?
 Utan twiswel blott på det sättet, att också
 den menliga och gudomliga friheten wore i
 wißt afseende ett. Men huru? Om wi on-
 tage frihetens werklighet, så förutsätte wi att
 den skall kunna yttra sig. Men menliga
 wiljan finns blott i motsats med en af hena
 ne oberoende yttre natur, som i sig sjelf äs-
 ger sin nödwändighet. Därföre kan också wil-
 jan blott förekomma sig sjelf, såsom bildande
 och förändrande det tillfälliga i tingen; men
 deras grund och wäsende kommer hon ej åt.
 Ligger åter wiljans werkningskrets blott ins-
 om det tillfälliga i tingen, så är den närs-
 taste

masse deraf följande slutsatsen den, att hon sjelf och blott kan verka det som är tillfälligt. Invänder man att hon upphäver det tillfälliga derigenom att hon inrättar det efter sina afsigter, derigenom att hon brukar det som medel, då det således upphör att vara tillfälligt och är nödvändigt för ett gifwet ändamåls full, så frågas åter hvarigenom detta ändamål är mer än tillfälligt. Ty viljan innehåller en oändlig möjlighet af ändamål, och skälet hvarföre hon väljer ett framför ett annat, beror på henne sjelf och är rent af tillfälligt. Men är viljan således ej annat än absolut tillfällighet, så har hon ej heller någon nödvändig realitet, och att förswara menliga friheten skulle ej löna mödan. Nu är man allmänt öfverens derom, att Guds vilja talar till oss i samvetets röst, som ej är annat än den fordran, hvarigenom den allmänna eller grundviljan (såsom vi också kallat den), för medvetandet framställer sig vid hvarje handling. Denna fordran innebär, att viljan ej skall låta bestämma sig af någon ting tillfälligt, af inga egennyttiga afsigter, utan endast af affeendet på allmänt bästa, på samhällets mål, det vill säga, friheten sjelf. Den bjuder således att den enskilda friheten skall bestämma sig sjelf i och genom den allmänna, eller, som är det samma, att viljan i och genom sin frihet skall

wara lagbunden och nödvändig, samt tvärtsom. Att friheten också är verkelig, blott så wida den i sig sjelf är nödvändig, syns deraf, att man äger wilja, frihet i samma mån, som man äger character, och likwäl uttrycker ordet character blott ett i sig sjelft nödvändigt handlingssystem.

Betraktom närmare den sats hwartill wi kommo! Jag skall genom den allmänna, rent förnuftiga wiljan bestämma min egen. Då det är jag som skall bestämma mig sjelf, så innebär detta utan twiswel att denna rent förnuftiga wilja skall vara min. Likwäl är denna wilja min egen emotsatt; ty den uttrycker det nödvändiga; den enskilda wiljan är åter fri såsom tillfällig. Man inser ej heller huru denna motsats skall kunna genom min egen åtgärd häfwas; ty min personlighet, mitt medwetande af mig sjelf såsom fri, består just i medwetandet af mitt wals tillfällighet, således i min wiljas motsats mot all nödvändighet. Dock säger samwetet, att denna motsats bör häfwas, och fordrar detta af mitt eget bemödade: min enskilda wilja skall ej vara annan än den rent förnuftiga, hvarigenom frihet och nödvändighet sammanträffa såsom ett. Denna motsägelse kan blott lösas på det sättet, att detta sammanträffande af frihet och nödvändighet, wäl ej utan mitt strängaste, alswarligaste bemödade
kan

Kan för sig gå, men likväl, då det inträder, ej kan vara min enskilda viljas verk; ty i samma ögonblick upphäver den sig själv såsom enskild. Det måste således förekomma såsom en verkan af en högre vilja, det vill säga, af den rent förnuftiga, af Guds vilja, som i detta ögonblick blir min egen. Men först härigenom får människan ej blott ett resultat, utan ett absolut moraliskt värde.

Dygdens i sin sanna bemärkelse är således wisseligen på en gång mitt eget verk, och likväl, då hon finnes, en gudomlig nådewerking. Till Dygd fordras först och främst upphävelse öfwer alla egennyttiga affgifter. Men detta ger ännu blott en negativ moralitet. Man tror att man afhåller sig ifrån det onda, men wet ej huru man skall göra det goda. För att åstadkomma det, kan man wäl handla efter sin bästa öfwertygelse. Men hwilken säkerhet har man att denna öfwertygelse är den bästa? Så länge derom minsta twifwelsmål kan uppstå, så bewisar denna twekan twedragt i själen, och att man ännu förwirras af föreställningen om twenne slags godt, det ena den enskilda fördelen, det andra hwad samwetet fordrar. Den, som utom dygden kan föreställa sig något annat godt, har ej ännu af henne blifwit inwigd. I en sådan finnesställning, om man också med den ångstligaste uppmärksamhet inrättar sina gerningar

efter

efter pligt och samwete, så sker det likwål ännu med hemlig wederswilja, som wisar sig åtminstone deruti, att man går sig en förtjenst af sina uppoffringar. Man är hwad Skriften kallar ännu under Lagen, och går blott lagrens gerningar, hwilka den heliga Lärnan med rätta förnekar allt wärde; emedan de flyta ur en oren källa, ur ett sinne, som i grunden hatar den lag, hwars gerningar det med fruktan och inre twång skaffar. Naturligtwis är det för ett sådant sinnelag, om det har minsta ofswar i sig, det wigtigaste att undfly frestelsen; ty hela dess moralitet består mer uti att wilja undwika det onda, än verka det goda. Deraf följer den tankan, att den rena dygden blott kan öfwas i enslighet och besår i owerkksamhet och afslägsnande från werlden. Deraf munklesnad och bot-öfningars förmenta stora wärde m. m. Allt förwillelser, hwilka långt ifrån att äga sin grund i en för långt drifwen Religiositet, twärtom bewisa, att man ännu ej kommit till den, och tillräckligen kunna förklarar ur raa moraliska begrepp. Det som ej kan leswa ett rent andeligt lif, midt i werlden, och under den listigaste werksamhet, wet ännu ej hwad ett sådant lif will säga.

Man inser utan twiswel oförskäligheten af denna negativa moralitet. Men huru skall då wiljan kunna uttrycka det positift goda?

Endast så wida den inträffar med den rent förnuftiga wiljan, derigenom upphäwver sin frihet, såsom tillfällig och laglös, och hbjer sig till en frihet, som i sig sjelf bär sin nödwändighet och sin lag. Derigenom utplånas först personlighetens wederwilja mot moraliska lagen; en wederwilja, hwilken, så länge den finns, gbr hwarje handling syndig, om den också bure allt useende af dygd, och som, es medan den med personligheten födes, är den egenteliga arffsynden hos menniskan. Då först gbr du det goda ej med twång och ångstan, utan med ett fritt och lustigt mod och af kärlek. Då först besitter du den rätta säkerheten, att din affigt är ren, att din öfvertygelse är den bästa. Denna säkerhet ytttrar sig, i och för sig sjelf, deruti, att, då det goda öfvergått till själens natur, du känner dig omöjligt kunna på annat sätt handla. Den ytttrar sig jemnförelsewis deruti, att du värderar din öfvertygelse oändligt högre än allt annat och ej drar på minsta sätt i betänkannde att för den uppoffra egendom, blod och lif, wäl wetande, att det rätta lif du lefwer är oförgångeligt. — Wi hafwe sunnit att all tro utgick från tron på ens egen tillwarelse, wi hafwe också sunnit, att all tro wore i grunden tron på Gud. Här äro nu först dessa sätt att se blott ett och det samma. Tron på egen werklighet är i sin rätta bemärkelse
tro

tro på mitt ewiga lif, på min oddlighet, derigenom skiljer sig då tron helt och hållet från mening, och är den emotsatt; ty meningen är tillfällig, emedan hon har till föremål blott det tillfälliga och förgångliga. Men genom denna sin beskaffenhet är tron också ej annat än tro på Gud; ty det ewiga lifwet lefwer menniskan blott uti Gud, och så wida hon så underkastat sig hans wilja, att den personliga egennyttiga wiljan är fullkomligt öddad. Det finns ingen tro på ett ewigt lif hos den, som ej redan här lefwer detta ewiga lif, för den, som ej kan säga: ödden är min winning. Dersöre kallar också Skriften denna tro för Saliggörande, och säger, att den som tror, han har redan ewigt lif. A ena sidan är denna tro en frukt af mitt eget bemödande; ty den kan ej finnas utan förutgången strid mot den egna, syndiga wiljan: en strid, som emedan den angriper menliga naturen wid sin rot, nödwändigt måste uppkalla alla menniskans krafter och egenteligen är en strid om lif och ödd. Men långt ifrån att frambringa öfwerenslammelse, sätter denna strid motsatsen emellan den egna och den förnuftiga wiljan i allt skarpare dag, och bilägger man henne i stället för att föra ut den, så kommer man aldrig längre än till en yttre, negatis moralitet. Men utförd kan den blott blifwa genom personlighetens uppgörande, det

will

will säga, genom ödd. Hvilket åter här ej
 will säga annat än att den egenlyttiga wil-
 jan skall upphöra såsom sådan; en sats som
 Skriften så uttrycker: att man skall öd werl-
 dene för att lefwa Gudi. Detta lif består
 blott i den egna wiljans öfvergång uti den
 förnuftiga, och yttrar sig i kärlek till det go-
 da, i tro på Gud som på mitt eget lif. Då
 denna öfvergång inträder, kan den således ej
 förefalla som den egna wiljans verk; ty i
 sitt högsta bemödande kan denna ej gå längre
 än att tillintetgöra sig sjelf, men ej till upp-
 väckelsen af ett högre lif i menliga själen.
 Detta högre lif, så wäl som tron, måste såles-
 des förefalla som en Gudomelig nådewerkning:
 hwarföre äfwen Skriften tillskrifwer den den
 Heliga Andan. Härmed är äfwen nödwän-
 digheten af en Gudomelig Uppenbarelse ur sjelf-
 wa förnuftet och moraliteten bewisad. Det
 finns ej en werldelig Moral och en andelig
 Moral. Det gifwes blott en.

Wi hafwe således beswarat den frågan,
 huru den menliga och gudomliga wiljan
 kunna vara ett, eller huru friheten i sig sjelf
 kan vara nödwändig, hwarföretan den sak-
 nade realitet. Men utan twifwel måste men-
 niskan kunna äga medwetande af denna en-
 het. I widrigt fall finnes blott hos henne
 nödwändighet utan all frihet: hon wore utan
 sitt wetande och wiljande blott redskap för en
 högre

högre nödvändighet. Men huru kan hon få medvetande af en sådan enhet hos sig, då allt medvetande af sig sjelf först är möjligt genom motsatsen emellan frihet och nödvändighet? Denna fråga leder oss till upptäckandet af Historiens själswa princip.

Jag har blott medvetande af mig sjelf i motsats med ett yttre. Jag kan således ej finna min wilja såsom enheten af frihet och nödvändighet, utan en sådan motsats. Det motsatta kan ej vara friheten för sig betraktad, ej heller nödvändigheten; ty de äro såsom motsatta redan utpräglade i enheten. Detta motsatta måste sjelf vara en enhet af frihet och nödvändighet, men utan medvetande, då den deremot i själen finnes med medvetande. Denna yttre medvetelösa enhet är Naturen. Naturen verkar i alla sina åfser efter regel och affigt, men fullkomligen blindt och utan att sjelf weta af någon affigt. Man kallar den oförnuftig: — med rätta; ty den är utan medvetande, således utan förnuft. Likwäl är den i det enskilda såsom det hela ett uttryck af den beundransvärdaste wisshet och det fullkomligaste sammanhang: och således åter förnuftig. Det är denna medvetelösa, men innerliga enhet af frihet och nödvändighet i naturen, som ger den hela sitt rörande behag. Denna enhet skall nu i själen finnas med medvetande. För att
i min

i min verksamhet äga medvetande af frihet, måste jag kunna släja affigt från verksamheten. Vore affigt och utförande likvidiga och sammanväxta liksom i naturens verk, så vore intet medvetande af frihet möjligt. Vore affigten fullkomligt utförd, liksom hvarje natur-afstjer är ett fullkomligt uttryck af sitt begrepp, så upphörde affigten med det samma, och dermed äfven medvetandet af frihet. Vär det ett sådant medvetande må finnas, måste således affigten gå utöfver all verksamhet, aldrig kunna fullkomligt utföras, eller, som är det samma, affigten måste gå ut på ett oändligt mål. Men förmågan af affigt är vilja; enheten af frihet och nödvändighet, eller den egna viljans öfvergång i den rent förnuftiga viljan, hafve vi visat vara det positivt goda i viljan. Enda vilkeret, under hvilket jag kan få medvetande af denna enhet, uttryckt i den goda viljan, är således, att denna vilja aldrig kan fullkomligt utföra sig själf, aldrig förlora sig i sitt vunna ändamål och derigenom såsom vilja upphöra. Detta öfverensstämmer helt och hållet med det Enda Förnuftets begrepp om dygd, att den ej består i lycka, utan i en ren vilja, som handlar utan att fråga efter det dess goda affigt mislyckas, och fullkomligt obekymrad om följderne. Men för att det goda äfven må äga realitet i affigten, så måste likväl

affigten vara verklig, det vill säga: uttrycka sig i handling. Detta den goda viljans yttre uttryck är Samhället: en enhet af frihet och nödvändighet, som deruti är motsatt naturen, att i denna senare affigten ej föregår gerningen, utan är ett dermed, hvarföre der äfwen friheten är blind och kan blott yttra sig i begär; då deremot Samhället alltid är ett instränkt och ändligt uttryck af en oändlig affigt, som går ut på realiserandet af det högsta goda, och är just derföre ett uttryck af frihet. Medlet för detta uttryck är den fria Konsten i sin allmänaste mening, då den är Samhälls- eller Regerings-konst. — —

Men detta dygdens glada mod, hvarom vi nyss talte, denna dess bergfasta förtröstan på sin goda sak, om också hela werlden sammanswure sig emot den, huru äro de åter omöjliga, om dess ändamål är omöjligt, om dess sak är en orimlighet? Och huru kan detta ändamål annat vara, då det skall utföras i en natur, som, bunden af sin egen medvetelsösa nödvändighet, ej frågar mer efter frihetens ändamål, än om det aldrig funnes? — Kan ej denna motsägelse påstås, så står ej friheten att räddas. Men det är ej en nödhjelp för friheten, som vi här fördrö. Friheten är i sig sjelf ej mer wärd än nödvändigheten: upphäwes den ena, så upphäwes de båda, och dermed all realitet. Det är realiteten, som skall räddas, och den kan blott

blott rädda sig sjelf, det vill säga: all realitet är omdölig, om det ej gifwes en absolut realitet. Det måste således vara en och samma enhet, som är det absolut reella, så i Naturen som Samhället. Denna enhet kan ej vara annan än den absoluta friheten sjelf, som just derigenom tillika är absolut nödvändighet, och det enda wäsendliga wäsendet. Huru friheten kunde uttrycka sig i naturen wore obegripeligt, om ej frihet och natur i sin rot wore ett. Huru friheten kunde äga verklighet wore en fråga om sjelfwa orimlighetens verklighet, i fall ej en förborgad nödvändighet wore alla fria handlingar gemensam, så att, ehuru tygellöst sjelfwåldet må rasa, det likwäl, owetande och owiljande, måste befordra frihetens mål eller det goda. Det är denna förborgade nödvändighet som menniskan tillbeder såsom Försyn; och den är Historiens lifs-princip och wäsende. Historien är hwarken ett uttryck af en mekanisk nödvändighet, ej heller af den enskilda frihetens affigter; i bägge fallen wore den sluteligen helt och hållet tillfälligt och utan realitet: den är en utveckling af en absolut nödvändighet, oändligt högre än all enskild wilja, och all natur-nödvändighet. Försynen är i den det egenteliga wäsendet och hela Historien blott en fortsatt uppenbarelse af Gud.

Vi wete således på hwilken tro historiens werklighet grundar sig. Den grundar sig på Religionen. Historien är till sin innersta princip religiös, och blott för den religiösa finns en Historia. Ja, man kan säga att i Christendomens läror först historiens wäsende uppenbarat sig, och förut blott war känt i aning och prophetia *). Den dygdbige kan ej tro på det goda, utan så wida det äger realitet. Men sjelf kan han blott uttrycka det i den goda wiljan; ty wilforet, under hwilket det för honom realiseras i den goda afsigten, är just, att denna affigt är werkligheten motsatt, och aldrig står att fullständigt utföras. Likwål är han så innerligt öfvertygad ej blott om det godas möjlighet, utan om dess nödwändiga realitet, att han för denna öfvertygelse uppoffrar allt, med den fullkomligaste säkerhet att äfwen i sin undergång segra. Hwarföre? — emedan han tror på en Försyn, som ensam ger realitet åt det, som hos honom blott kunde wara affigt och bemande, emedan han tror på det goda, som kommer ofwanester ifrån Ihusets Fader. Först genom denna tro har det goda, som för menskligheten är framställt som ett oändligt mål, för honom full realitet i hwart enda ögonblick af

*) Denna Christendomens historiska character är först satt i dag af Schelling i hans Vorlesungen ueber das Akademische Studium.

af hans lefnad. Hvad är då denna tro utan hwilken det goda i ewighet blott wöre halft eller rättare ett intet? Den är tillegnandet af en tillfyllestgörelse, och derigenom är först den ändliga naturen försonad. Försonaren är den Gudomliga naturen, men så wida den är ett med den menfliga och illådt sig den, och således gjort den delaktig af det ewiga lifwet. Gud har derigenom af oändelig kärlek utgisswit sig sielf under tidens och förångelsens wårde, på det att hvad som war lått i förångelse skulle uppstå oförångligt. All sann religion är läran om Gud, Försonaren: att han för oss lidit, dött, uppstått, är det wäsende och summa: en lära, som så litet är någon död bokstav, att den med lefwande drag är skrifwen för wåra ögon i naturen som i menfligheten. Gudomligheten är uppstånden i werlden, i och med det samma som den för meniskan uppenbarat sig som en lefwande Försyn. Att man kunde tro sig erkänna en Försyn, utan att i den se den rena christliga Försoningsläran, det kan blott förklarås ur ett tänkesätt, som sielft är helt och hållet fängsladt i det förångliga och tillfälliga: för ett sådant är ej heller Försynen annat än en widspelsens afgudamagt. Försoningen är den verkliga upplösningen af alla de motsatser, som hitills swifflatt oss. För att wara det måste den ej blott finnas i det

ab.

abstracta begreppet, den måste vara väsende-
telig, närvarande verkelig. Gud är ej en
blott moralisk verlds-ordning, utan ett lef-
vande väsende, ja lifvet sjelf. Han måste
såsom Förfonare ej endast uppenbarat sig på
en vis tid: han måste alltid för menniskan
vara närvarande såsom sådan. Denna när-
varo är i Församlingen (helga manna
samsfund) med hwilken Kristus är ett genomt
Andan. Församlingens yttre uttryck är kyrkan.
Medlet hwarigenom Andans osynliga, heliga
samsfund får ett sådant yttre uttryck är Sköna
Konst, hwilken ensam förmår framställa det
Gudomliga närvarande för sinnet; hwarföre äro
wen Poesi, Musik och alla sköna konster same
fältt skapa en Gudstjenst.

Vi hafwe, som sagdt, uti Förfoning och
Förstytt sunnit den högsta enheten, i hwilken
allt blott är Harmoni. Vår första upplys-
ning på motsatsen emellan frihet och nödwän-
dighet war deras enhet i den positift goda
wiljan, i moraliteten, hwars uttryck är Sam-
hället. Vi funno då att enheten och motsat-
sen förutsatte hwarandra; friheten nemligen
förutsatte Gud, och Guds verklighet förutsatte
åter friheten; ty han kan blott vara uppen-
bar och verklig för den dygdige: — en mots-
sägelse, som blott kunde lösas på det sättet,
att den menckliga frihetens rot war i Gud
eller dygden war på en gång wårt eget och
den

den Heliga Andas verk. Samma swärighet
 yppar sig med den högsta enhet, till hwilken
 wi nu hunnit. Den förutsätter motsatsen; ty
 Gud kan såsom Försonare blott uppenbara sig
 i en werld, och således genom motsatsen, ur
 hwilken genom försoning den Gudomliga har-
 monien framträder och Gud blir allt mer när-
 warande och verkelig, såsom Skriften säger,
 att Christi tillkommelse sker, när han lagt
 alla sina fiender under sina fötter. Men mot-
 satsen förutsätter redan enheten; ty Gud, så-
 som det absoluta wäsendet, bli swer ej först,
 utan är af ewighet. I detta afseende är
 Han Gud, Fader, all tings Skapare, från hwil-
 ken allt kommer och till honom återwänder.
 Denna motsägelse löses endast på det sätt, att
 de, som ömsesidigt förutsätta hwarannan, i
 sjelfwa verket äro ett. Gud, Försonaren, är
 ett med Fadren, och är åter ett med werl-
 den, genom den Heliga Andan, genom hwil-
 ken menniskan tillegnar sig försoningen. Den
 heliga läran om tre personer i en Gudom
 är i Religionen absolut nödwändig. Gud är
 af ewighet — Fader — all wareses källa.
 Men det är Han sjelf som utgifwit sig i änd-
 ligheten i sin ensödde Son, ett med Fadren
 och med den Heliga Andan, hwilken af dem
 utgår. Gud, Sonen, är Medlaren, genom hwil-
 ken all ting gjorde äro, Guds beläte i den
 ändliga naturen, sjelf Gud. Men Gud ska-
 par.

par ej efter mennisko-art, som blott frambrin-
gar döda, oaffständiga skapelser. Hans tanka
är skapelse och ger lif och personlighet. Ver-
lden är ej ett mennisko-werk, och ingen ting
är orimligare än det wanliga, mot Iderust
och Skrift stridande begreppet, om Skapelse,
enligt hwilket werlden är en machin, och Gud
des werkmästare. Hvad Gud skapar är sjelfs
ständigt, lefwande, personligt — skapelse efter
Guds beläte. Men just genom denna med-
delade sjelfständighet bär werlden i sig en
möjlighet till affall från Gud, till det onda,
som är att wilja göra sig sjelf till Gud: ett
affall, som då det inträffat, är och skall wara
absolut oförklarligt; ty det kan blott förklar-
ras ur friheten, som är sin egen orsak. Upp-
rättelsen är blott möjlig genom det Gudom-
liga belätets återwinnande. Men det ursprungs-
liga Guds beläte är ej ett dödt begrepp; det
är person, det är sjelf Gud, Sonen. Upprät-
telsen kan blott ske derigenom, att Han också
blifwit menniskones Son, iklädt sig menstliga
naturen och derigenom försonat werlden, och
framgent försonat den genom Andan, i hwil-
ken Han är närwarande. Sådana äro Res-
ligionens ewiga grundfanningar, fattade af
den fromma enfalden i saliggörande tro, klara
fö en Philosophi, som höjer sig öfwer mull-
wads-wisdom, och har fått mod och kraft att
berämgliga sig lefwandes Guds ord.

Wore nu Guds rike kommet, och Förfys-
 nens plan utförd, så är klart, att ingen mots-
 sats mer finnes. Med det samma wore dens
 na Föresynens plan ej blott anad och trodd,
 såsom i Historien, utan insedd med full klar-
 het. Historien wore sjelf den klaraste weten-
 skap. Då wore dygden fullkomlig. I Sam-
 hället wore ej mera Friheten Naturen emot-
 satt: affigten wore vunnin: den goda wiljan
 wore absolut reell. Då hade Församlingen
 förfi fått sitt fullständiga uttryck i den trium-
 ferande kyrkan: werlden wore ett enda tempel:
 och den gudomliga poesien ej mera digt, utan
 verklighet och Gud allt i allom. Men med
 det samma wore det ute med Historien, hon
 hade nått sitt mål och finnes ej mera. —
 Wi hafwe blott framsidat detta för att slute-
 ligen sätta hennes natur i full dag. Hon är
 nemligen det medlande begreppet emellan alla
 de motsatser, som i undersökningen syffelsatt
 oss — emellan Tro och Wetenskap, emellan
 Theori och Practik (affigt och utförande), e-
 mellan Poesi och Verklighet, med ett ord: e-
 mellan Frihet och Nödvändighet, det ideella
 och reella, som är det allmänna uttrycket på
 motsatsen. Historien är således hvarfen ren
 wetenskap eller ren konst: hon är det enda
 medelwäsende af båda; och Historiefrifwaren
 börer lika mycket till Filosofernes klaf, som
 till Skalvers eller Konstnärers.

Men

Men det mål, som wi framställt för att, med afseende derpå, bestämma Historiens väsende, är ju oupphinneligt? Historien kan aldrig nå den punkt, der motsatsen wore upplöst; ty motsatsens absoluthet yttrar sig i tiden just derigenom, att den alltid återställer sig och aldrig kan fullt häfwas. Finnes den i hela sin absoluthet i något ögnblick, så hade den med detsamma upphäfwit sig sjelf såsom motsats, och det timeliga förswunne såsom en skugga för det Gudomliga ljuset. Detta upphäfwande kan för det hela, som den enskilda, blott ske genom ödd; hvarföre äfwen Religionen låter Guds rike komma med werldens förstbrelse. — Men Historien har ej något fält utom tiden. Försynens plan är för henne alltid en oändlig uppgift. Hon sjelf är ett ewigt fragment. Enhet kan hon ej ge sig, hon måste hemta den utdfwer sig, nemligen i Religionen. Religionen är således den sanna medlerstkan, och Historien är det nödwändigst blott i sin uppgift, hwilken hon sjelf aldrig förmår lösa. Emellan Religionen och Historien torde åter Sagan och Mythologien wisa sig såsom nödwändiga mellantåna (se *).

(Fortsättning i nästa Häfte.)

Bergs.

*) De som intresserat sig för den lilla Skriften: Om falsk och sann upplysning med afseende

Bergsmannen.

Genom klyft och schächt
 Jag går malmen till arbete:
 Den urgamla pragt
 I bergens stöte,
 Den låskar med magt
 Ut djupet mitt sinne.
 Jag vill hädda mig der,
 Jag vill se hvad der är,
 Jag vill bo derinne.

I djupa

på Religionen, kunna, i den framställning af Religionens grundsatser, hvilken i närvarande afhandling, såsom en medel-led i undersökningen om Historien, förekommer, kan hånda, finna anledningar till tillfredsställande svar på de frågor, som i nyssnämnde Skrift blott äro i polemiskt afseende vidrörda. Att Iduna företar sig att bewisa Christendomen kan blott förefalla främmande för den, som trott att hon i något afseende ämnade predika Hedendom. Hon vill bidraga att göra det gamla fändt, men hon vill med denna känedom ej uppmåcka de döda, utan bilda de levande. — Af de drag till en undersökning om Moral och Religion, som här förekomma, hoppas Författaren vara klart, att dessa bägge i intet afseende kunna vara hvarandras motsats. Friheten, såsom blott arbitrium, har sin motsats i den fysiska nödvändigheten, Enheten af de motsatta är här en nödvändighet, som sielf är tillfällig, och här namn af öde eller rättare, slump. Religionen på denna ståndpunkt är blott dyrkandet af en sådan mæktfull öfvermägt; men är ej Religion, utan Superstition, och det enda

I djupets gbumma,
 Som har intet namn,
 I mörkrets ewiga, tyfsta hamn,
 Der kretsas, der sirdnima
 De ädror, som tdnima
 Metallernas swall ur sin lefwande famn.
 Som

afguder. Då menniskan höjt sig till moralitet, är friheten ej mera walets tillfällighet, utan är sjelf en enhet af slihet och nödwändighet, uttrad i den possittigt goda wiljan. Det motsatta, som fordras på det hon i affigten må få medwetande af denna enhet, är här ej blott fysisk nödwändighet, utan naturens magt, såsom sjelf warande på en gång fri och nödwändig, men medwetslös. Sdet, som på den omoraliska ståndpunkten war det högsta, är här det wisjan emottatta. Upplösningen af denna motsats i den lefwande tron på en Gdrsyn är Religion i sin enda sanna bemärkelse. — Har en anmärkning i förbigående! Åstfältige nya konventioner tyckas, då de tala om den gamla tragediens förträfflighet, föra en flagan deröfwer, att werlden i senare tider, ty wär! förlorat Sdet, som i tragedien skall wara omistligt. Man kunde tjena dessa Philosopher med den underrättelien, att öder sinis nu lika godt som någonsin; men wisseligen fordras det en wertelig moralisk kraft för att få den äran att göra de bekantkap. Om således Religion och Moralitet ej kunna tänkas såsom hwarandras motsats, just emedan den förra innebär sjelwga Harmonien af de motsatta; huru skall man då förfä en författare, som förfärrar att Moralitet och Religion nödwändigt äro hwarandra motsatta — för en reflexion, i hwilken det ideella och reella äro hwarandras motsats, det will då säga: för all re-

Som solglans i natten
 Gullet blänker
 I djupan sal.
 Se Silfret stänker
 Med stjernors tal
 Den funna statten! —
 Som ewig wård

Sfring

flexion och i synnerhet för sjelfwa sunda förnuftet; ja, som, med ett lärhare uttryck, försäkrar att de i menliga själen äro hwarannan motsatta såsom poler. Häraf skulle man då naturligtwis böra draga den slutsats, att moraliteten är Gudlös och Religionen omoralisk. Nej! detta är ej Författarens mening; ty hans Tractat heter: *Dissertatio de harmonia Religionis & Moralitatis in Philosophia practica vindicanda*; (den utgafs i Upsala om wärem 1810 såsom specimen, till erhållandet af en professon i Moralen derstädes). Men huru tillwägabringas då Harmonien, sedan man förut bestämt en så märkelig Antagonism emellan Religionen och Moraliteten? Ingen ting är lättare. Med det absoluta är det i sjelfwa verket en sädn sak. I det absoluta upphöra alla motsatser; hwarföre äfwen Författaren försäkrar, att så snart människan blir absolut, så upphöree äfwen motsatzen emellan Moralitet och Religion. Man skulle wara frestad att tro det då äfwen Moraliteten och Religionen upphöra såsom sådana. — Det wore missfälligen ett öfwerfäddigt besvär att antasta detta nyknämnda arbete, om ej des Författare råjt lika mycket anspråk som inrotad medelmätta. Det är tid, att lärdomsprof till ett för samhället så wigtigt ämbete, som en lärare-skola i Philosophien, underkastas en allmänare pröfning.

Skring jordens barm,
 Står Kopparen hård,
 Och Jernes är kraft i dess senor och arm.

Hwad som sfer deruppe
 Mig icke bryr.
 Gud gifwe jag sluppe
 Se dagen, som gryr
 Hwær jordens slätt.
 I solens sfen,
 Der åflås, der jagar,
 I alla dagar,
 På lätta ben
 En lumpen ått,
 Att få fädda och grädda
 Och rocken grann,
 Och systor och möddar
 Och wagnar och spann,
 Till harm för hwarann,
 Som wore dem icke jorden nog stor,
 Wår ewiga Mor.

Jag sitter i berget och ser derupå:
 Der hör jag min moders pulsar gå.
 Dess hjerta slår
 I dag, som i går,
 Som för tusende år,
 Medan slågten förswinna, som droppar i
 hafwen.
 Den

Den modren älskar, han går till dess karm,
 Der lär han sig tåla, der hwilar han varm,
 Som i waggan eller i graswen.

Hennes förstfödde son min stamfar war,
 Han föddes högt upp i norden.
 En jätte war han. Hon honom bar
 Till att herska widt öfwer jorden.
 Kom så en listig, förslagen stam
 Af Asar ur österns gullport fram.
 Min fader gick då i berget.

Då Jord-föner föllo för Solens ått,
 Han utdrefs den gamla gästen —
 De nya, de plöjde, de spjade rätt,
 De byggde städer och fästen.
 Min Fader såg det i bergets sal.
 Wred blef han — då ristades berg och dal,
 Och menskorna lupo försträcka.

Då ref han af halsen sitt silfwer och gull,
 Och kopparen från sitt hjerta,
 Af blixtrande stål tog han handen full,
 Han gaf det till menskornas smärta.
 De togo det mot. De dråpte hwarann.
 För gull och för silfwer blodet rann,
 Utöfwer den wredgade jorden.

Lik min fader jag sitter i bergets hand:
 Metallerna ger jag i ljuset.

Från

Från mig kommer jernet i Kämpens hand
 Och gullet i Konunga huset.
 Då menskorna bloda jorden full
 Sör penningar, stjernor och kronor och gull,
 Ler jag i min moders salar.

Der hörer jag huru des hjerta skär,
 3 dag, som i går,
 Som sör tusende år,
 Medan menskolif fly, som en suck af smärta.
 Den modren älskar han går till des barm,
 Der hwilar han ljustigt, der sitter han warm
 Och dö tryckt till hennes hjerta.

Beskrifning öfver ett Manuscript af den
Profaiska Eddan, som förvaras å
Kongl. Bibliotheket i Stockholm, i
Nedre Galleriet, Skåpet 29, under
N:o 3 a). (Insändt.)

Då denna wadra Codex aldrig af någon
utgifware blifwit nyttjad, samt äfwen (se
alla fornforskare tyckes vara alldeles obekant b),
har jag trott det vara gagneligt att öfver
densamma gifwa en beskrifning, hedsst den
wiffertigen förtjenar kallas en *Zuswud-Codex*,
G så

a) Utgifwarne af *Jbuna* hafwa ansett öfwerensäm-
mande med denna Tidkrifts föremål, att, enligt
Författarens önskan, meddela Allmänheten följande
beskrifning, hwars noggrannhet de sorgfälligt un-
dersökt.

b) Ett bewis härpå är att *Nyerup*, då han upp-
räknar de bekanta Eddices, endast nämner den *Kgl.*
Danska, *Wormska* och *Upsalska*. Se hans *Ud sigt*
over *Nordens Äldste Poesi*, *Kjöbenh.* 1798,
s. 15, och *Företalet till hans Edda*. Likå förekom-
mer i *Thres Bief till Vagerbring*, *Upsala* 1772,
ingen anledning att denna Codex wärit honom
bekant. — *Wäl* citerar *Göransson*, i sin *Edition*
af *Voluspa*, *Stockh.* 1750, s. 5, en *Sparfwenfeldts*
Edda, hwilken kunde vara denna i fråga warande,
emedan *Sparfwenfeldt* ägt den, men han återopar
blad. 130, då wärit Manuscript endast består af 76
blad, och då *Sagan om Aste* — som i denna codex
wärit icke kallas *Kung i Sverige* — förekommer bl.
46. — Huru denna anomali skall förklarar, wet
jag icke.

så mycket mera vigtig, som den är ovanligt
wacker och redigt skriven och hela Manuscrip-
tet ganska wäl bewaradt, då deremot den så
kallade De la Gardieska Codex af Eddan, som
å Academiska Bibliotheket i Upsala förwaras,
är i betydlig mån skadad. Wid mina un-
dersökningar i det Manuscript, som är äm-
net för denna beskrifning, har jag beständigt
jemsfört det med Resenii Edition C), och äf-
wen önskat att kunna anställa en dylik jemns-
förelse med den nämde De la Gardieska Co-
dex; men då min tjänstgöring wid Kongl.
Bibliotheket icke tillät mig att så länge wi-
stas i Upsala som min affigt fördrade, har
jag dock dels af Öbranssons Upplaga af Gyl-
saginning, dels af Jhres beskrifning på den
Upsaliska Eddan, sökt hämta anledningar till
sammanlikningar.

Då den Stockholmska Codex icke är in-
delad i Dämesagor, som Resenii och Öbrans-
sons upplagor af Eddan, utan blott här och
der har några rubriker, så har jag till det
mesta efter de i Manuscriptet förekommande
stora

c) Det Kongl. Swenska Bibliothekets exemplar af
Resenii Edda, är för dem som willa närmare kän-
na denna del af vår forn-witterhet, ganska wigt-
tigt, emedan det är försedt med handskrifna anmärk-
ningar och randglossor af Berelius, Broocman och
flere antiquarier. — Framdeles torde jag så till-
fälle att härdför i Lyceum gifwa en beskrifning.

flora utkrusade och colorerade initialbokstäfver beståmt de afdelningar, hwilkas bërjan jag här nedanfdre kommer att anföra, för att såmedelst sätta hwar och en i tillfälle att fatta hwad denna codex innehåller. Detta ansåg jag nödigt att en gång för alla anmärka, innan jag öfvergår till sjelfwa beskrifningen.

Nämnde codex är in 4:to, inbunden i pergament med påskrift: Edda Sturlesonii, och har en dels grön dels rdd titel, så lydande: Sies Byriar tha *) bok er edda Zeiter Sem er Grundvöllur og Unnderstada allra theirra Kenniingar Nafna Sier huors Slutar er Tidskast J Noranum Staallstap d).

G 2

Dera

*) Öfver vocalerne a, o, e och y finnes på många ställen af denna Codex en egen accent ("). Så förefommer här: tha bok, i stället för tha bok, o. s. w. Man har icke ansett nödigt att i beskrifningen utmärka denna accentuation, som synes vara af någon ware hand tillsatt, för att beteckna ett långt vocal-ljud.

d) Denna titel, sammanlagd med hwad som så wäl i det första företalet, som i Epilogen, efter den egentliga mythologiska delen säges, bewisar tydligere sanningen af Jhres hypothes, att affigten med hela detta arbete endast war att gifwa en introduktion in artem Poëticam Islandicam. Se Jhres Bref till Lagerbring, sid. 9. Äfwen Prof. Mörner synes antaga detta. Se Ud sigt over Norden s Äldste Poesi, sid. 15.

Derunder är ritad med röda contourer en Fransysk stöld med en Biskopsmössa öfwanpå och betecknad med bokstäfverna M. H. B. S. S. S. samt derunder skrifwet J. G. Sparfwenfeldt, och hans Sigill i lack afstryckt. — På andra sidan af detta blad läses först ett kort Förestal e), som börjar: Lødda er Ithrott ein af Sorndiættudum Grodra Manna Damesögum &c och slutar: Og byriast hun med them prologo sem optter fylger. — Denna prolog midtager Blad. 2, sålunda: Allmattigur Gud skapade J. upphafse Jimin och Jord &c. — Bl. 2, sid. 2 mot slutet: Aoe skipte

e) Detta finnes, på ett par meningar när, till det närmaste lika, hos Resenius, men saknas hos Öbransson, som i det stället anför ett, fastän, enligt Thres bref, s. 5, af yngre hand tillskrifwet Innehåll af hela Upsala-Codex, i hwilket det säges att Snorre Sturleson är werkets författare. I denna Kongl. Bibliothekens Codex åter finnes icke det minsta spår till hwem som varit dess upphofsman. Dock förråder hela Eddan en så snillsk Auctor, att man wäl kunde falla på den tankan att den wore af Sturleson, ehuru jag för min del måste bekänna att den genialiska Klädningen och anordnandet af de mythologiska Sagorna, tyckas förråda en större rikedom på poetisk uppfinning än man har skäl att tillägga denne ypperlige häfdatecknare. Men jag är dock icke enwäg i detta påstående, i synnerhet som jag icke sett det Skälbeqwäde (ty detta betyder hättartal, icke ättartal, som Öbransson har) som han författat om Håkan Jarl, emedan det alldeles saknas i vår Codex.

skipte Heiminum med Sonum Sijnum f) &c.
 Bl. 3, 1 sid. vid slutet: Weraulldin er
 Greind ij thriar hálfur g) &c. och Bl. 4 bdr
 jar: Eirnn Tijma for han flípe t' Gríðlanndz
 h) &c. 2 sid. Odinn hafde Spadom og so
 kona hans i) &c. — Blad. 5: Thar setur
 Odinn til landgiátslu thria sonu sína
 k) &c. — Midt på 2 sid. af detta blad: Gylfe
 Kongur Ried thar laundum er nu heiter
 Suidthiod l) &c. och wid slutet af sidan ru-
 briceras: Gier hefur Gylfa Ginnijng. —
 Blad 14, líkaledes: Wmm Loka Tetur.
 Þdrías: Sa Er eirnn Talður mz asum m)
 &c. — Wid slutet af Blad. 17: Wmm wíster
 ij

f) Hos Resenius læser man: I Elle sinne skipte
 No e &c. deremot felas denna afdelning hos Gd-
 ransson.

g) Læses hos Resenius: Weraulldin var greind
 i thriar alfur &c. och hos Gdransson: We-
 rolldin verthe greind i thriar halfor.

h) Saknas alldeles hos Gdransson.

i) Thessi Dthin basthi mikin Spadom.
 Gdransson.

k) Felas i den Coder Resenius fölit, men i en nog
 anföres ur det Kongl. Danske Manuscriptet, bdrjan
 af detta Stycke. Hos Gdransson saknas det allde-
 les.

l) Thadan for Dthin i Suidthiod. Thar war
 sa Kongr er Gylfi het. Gdransson.

m) Wm Loka. Sa er talður med Asum &c.
 Resen. Her segi fra Loka. Sa er ein talthe
 með Asum. Gdransson.

ij walhöll n). Vörjas: Thad Seiger thu
ad aller &c. — Blad. 23, midt på 1 sid.
Wmm ythrotter thors. Vörjas: Tha spyr
wtgarda Loke Thor huad o) &c. — 2 sid. af
Blad. 30, rubriceras: Braga lijge. Vörjas:
Madur er nefndur áger eda hlier p) &c.
— Wid slutet af Blad. 31: Suorninn Skall-
skapur hofft Vörjas: Suad athesur hafist Su
ythrott er thier kallit Skallskap. Brage
Suavar: That war upphaf t'hes ad Go-
din höfdu ofätt w'wane thad folk er Suo
heiter q) &c. Denna berättelse slutar Blad.

32

- n) Huad Odenn får Einherium Wistum.
Resen. Men saknas hos Ödransson.
- o) Huorninn Asa Thdr geingu sijnar J-
throtter. Vörjas: Wtgarda loke spyr Thor
&c. Resen. Hos Ödransson är den åter icke skr-
fild Dämesaga.
- p) Wm áger edur hlier. Vörjas: Einn Ma-
dur er nefndur áger edur hlier. Resen.
I Nyerups Edda är titeln: Braga-rádur. Se
Svenska öfwer. sid. 99.
- q) Gudenn höfdu ofätt wid thad folk
er Waner heiter &c. Resen. Efter slutet af
denna berättelse följer hos Resenius 15 Dämesagor,
hwaraf den första är Wmm Hrólf Kraku och
den sista: Drap Swanhilldur. — Enligt Jhes
bref s. 28 stå dessa Sagor, i Upsala Codex, i en
följd, men olika ordning, efter slutet af den del,
som kallas Kenningar. I vårt Manuscript äro de
wida fläckigare här och der inslätade i Eddans an-
dra del, såsom bewis och exempel på hwad som sä-
ges.

32 och Blad. 33. vidtager ett slags Epilog som består af 44 rader och börjas således: En thetta er nu at feigia ungunum Skaldum theim er girnast ad nema mal Skaldskapar &c och slutande: Suo er og sagt ad Syner Sectoris komu i' frigialannðz og setust Sialfer i' thad Rijke Enn Raku a Burt Plenum r). Blad. 34 läses denna grannt utskrifna rubrik: Annar Partur eddu eru Kenniungar og Wijsur gamalla Skalda, Sijnannde: huorninn Skaldin hafa Grunnvallat Sinar wijsur og kuada hatt Eppter historiu thessarar bokar s); och börjas: Tu skal lata heijra Damin huorninu hafsud Skaldin hafa latid Sier Soma at yrcia Eppter thessum heitum og kenniungum: Suo sem sagde Arnor Talla Skald t) &c.

r). Thessar. og. thuij Liifar Damesögur &c. Resen. Hos honom består detta eftertal af 10 rader. — Enligt Ihre (Se des bref s. 10) börjas den sålunda: Thar er at feigia ungunum Skaldum er girnast nema Skaldskaparmal. &c.

s). Annar Partur Eddu. om Kenniungar. Resen.

t) Detta felas alldeles hos Resenius, och ingen anledning finnes hos Ihre, att det kan finnas i Upsala Manuscriptet. — Det borde undersökas om detta är grundläggningen till det Isländska Skaldatal, som Ihre i sitt bref till v. Exoil (se v. Exoil's Isländska resa s. 308) anser för att af Sturleson vara berättadt och hvilket finnes aftryckt och förteckadt i Worms Literatura danica antiqua.

&c. Och följer sedan en Samling Tänkesspråk
 rörande poesiens wigt och wärde, af nästan
 alla de gamla Isländska Skalderna i en wil-
 forlig alphabetisk ordning efter Skaldernas
 namn. — Blad. 35, 2 sid. Suorn weg skal
 kenna thör u)? Blad. 36, 1 sid. Suor weg
 skal kenna Balldur v)? — Suorn weg skal
 kenna Niörd x)? — 2 sid. Suorn weg skal
 kenna freij? — Suorn weg skal kenna
 heimdall? Suorn weg skal kenna Tyr?
 Suorn weg skal kenna Braga? — Suorn
 weg skal kenna widar? — Blad. 37, 1 sid.
 Suorn weg skal kenna wala? — Suorn
 weg skal kenna haud? — Suorn weg skal
 kenna ull? — Suorn weg skal kenna hä-
 ne? — Suorn weg skall kenna Ioka? —
 Nu skal enn seigia Däme af huoruu thär
 kennyngar eru er nu woru ritadar y) &c.
 — Blad. 38 2 sid. Thör for heim i' thrud-
 uannga og stod heimin I hosde hm. z)
 &c. — Blad. 39 1 sid. Mikillar fornsagnar
 er

u) Thör heiter öd kenningum. Resen.

v) Balldurs kenningar. Resen.

x) Niörder Kennast. — Disse trenne titel-sätt
 variera hos Resenius.

y) Saknas hos Resenius.

z) Utgård LV & LVI Dämesagorna hos Resenius.

I Upsala-Codex står den bland de Eddiska Sagorna
 i första delen, näst efter den berättelsen: Suorn-
 in Skaldskapar höfst. Se Thres bref till
 Lagerbring, s. 11.

er ä) &c. — Blad. 40 2 sid. Suorn weg skal kenna frygg ä)? — Suorn weg skal kenna freyu? — Suorn weg skal kenna Sif? — Suorn weg skal kenna yðunne ö)? — Suorn weg skal kenna Gimin? — Blad. 41, 1 sid. Suorn weg skal kenna Jord? — Suorn weg skal sio kenna? — 2 sid. Suorn weg skal kenna Sol. — Suorn weg skal kenna wind? — Suorn weg skal kenna Eld? — Suorn weg skal kenna metur? — Blad. 42, 1 sid. Suorn weg skal kenna sumar? — Suorn weg skal kenna mann? — Suorn weg skal kenna gull? — 2 sid. Loke lausefjar Sun hafde gjortt that t' lke wijse at Klippa har alltt af Sif a) &c. — Blad. 43, 2 sid. Gull er kallat Gratur freyu &c. — Blad. 44, 2 sid. Einn huad er meira at Seigia fra Gullinu? — Freidmar tok tha Gullit at sonar góldum b) &c. — Blad. 45, 2 sid. Thad war Litt sinn at bryn:

a) Saknas hos Resenius.

ä) Frygg Kennest. Resen.

ö) Yðunne heiter ad Kennungum. Hvad seu hæfterðlier, læses hos Resenius, ofta med sitt urprungeliga stic, bragt i alphabetisk ordning af Magnus Olaffen. — Se Myrup's Udsigt over Nordens Poesi, sid. 16.

a) LIX Damesagan hos Resen. I. Upsala Coder står den som særskild Saga efter Kenningarnas slut. Jhres Bref till Lagerbring, s. 28.

b) LXXI Dames. hos Resen. — Står efter Kenningarna i Upsala Eddan. Jhres bref s. 29.

brynhildur og Gudrun Geinngu c) &c. —
 Blad. 46, 1 sid. Atli Róngur budla sun
 broder Brynhildur d) &c. — Blad. 47, 1
 sid. Suij er Gull kallat miöl froða? — Blad.
 48, 2 sid. rubriceras: Af hrolfi kraka e). —
 Blad. 49, 2 sid. Suo er sagt at kongur
 sa er hólge er kalladur er halogalannd f) &c.
 — Madur er kalladur Briotur Gullfinns
 g) &c. — Blad. 50, 1 sid. Kuennkenni
 gar h). — Þdrjas: kona er kennd t' Gulls
 og köllut Selia Gulls &c. — Karlmanns
 kenn. i) 2 sid. Wopn og herkláde skal kens
 na till Orustu &c. — Blad. 51, 2 sid.
 Konungur Sa er högnne er nefundur atte
 Dotter er hilldur hiet k) &c. — Blad. 52,
 2 sid. Orusta er kennd wedur Þðins l) &c.
 — Gudrun

- c) LXXIV Dames. hos Resen. Ar lánad ur Vol-
 lunga Sagan, och saknas i Upsala Coder. Þres
 Bref s. 13 och 25.
- d) LXXV Damesagan hos Resenius.
- e) LXII Dames. hos Resen. — Står fördelad i
 tvánne Sagor i Upsala-Coder, efter Kenningarne.
 Þres Bref, s. 29.
- f) LXV Damesagan hos Resenius.
- g) Saknas hos Resenius, och Þre namner den ej
 heller.
- h) Kuennakeiti. Upsala Coder. Þres Bref till La-
 gerbring, s. 15.
- i) Kallmanna Kenningar föregå Kuennke-
 ningarna hos Resenius.
- k) LXVII Dames. hos Resen. Står framt efter
 Kenningarne slut i Ups. Cod. Þres bref. s. 28.
- l) Hverneg skal kenna oroste? Sna at

— Suorn weg skal kenna skip So at kalla: Blad. 53, 1 sid. Suorn weg skal crist kenna? — 2 sid. Thar koma saman kenna niingar og merdur Sa at skilia af stöð er Rádur skaldskapnum umm Suorn kuedit er Þöngin that Riett er at kalla myklagardz Keisara Grifia Kong och Suo than Kong er Rádur Jorsala lannde at kalla Jorsala Kong &c. — Blad. 54, 2 sid. Suorn weg er Okennd setniing skaldskapar m). — Suorn weg eru nöfn Godanna? — Blad. 55, 2 sid. Thesse eru heite besta talin &c. Blad. 56, 1 sid. Nurnn heiter Suo &c. 2 sid. Suor eru Sáfar heite? — Blad. 57, 1 sid. Suor eru Elldz heite &c. — 2 sid. Suor eru nátur heite? — Suor eru manna nöfn okennd? — Blad. 58, 1 sid. Konungur er nefndur halfdan er Riede for holmgarde n) &c. — 2 sid. Thessar eru Konnga átter agiäter &c. — Skald heita Greppar og Riett er ij Skaldskap at kenna &c. — Blad. 59, 1 sid. Nurmudur heiter Millidjngur &c. — 2 sid. Thesse eru kuennaheite okennd ij skaldskap &c. Blad. 60, 1 sid.

Kalla hana methur wagna &c. Þres bref s. 22.

m) Härmed börjas Eddans andra del i Upsala-Manuscriptet. Þres bref. s. 22.

n) Finnes icke hos Resenius, och tyckes, så widt man kan döma af Þres beskrifning, äfwen felas i Upsala-Coder.

sid. Aaufut heiter a manne thad skal Suo
 kenna &c. — Blad. 61, 1 sid. Eg muun
 Totna nafna heiti &c. — 2 sid. Thor hei-
 ter atle og asa bragur &c. — Au skal Afs-
 niur allar nefna &c. — Snot brudur suanne
 Suaie Spracke siöd &c. — Blad. 62, 1 sid.
 Thau eru heitehialldur og Rimma &c. —
 Eg mun Seigia Suerda heite hiör og hrotte
 högudur &c. — Blad. 63, 2 sid. Au mun
 eg skyra skipa heite &c. — Jörd fiörn Rusa
 Ekka og blodyn &c. — Blad. 64 1 sid.
 Eg skal seigia Örnheite Aruatur &c. —
 Biörn berse blomur hera &c. — 2 sid.
 Suad eru hätter Skalldskapar? — Blad.
 65, 1 sid. Suat eru kennder hätter &c. —
 2 sid. Suad eru ny Biöruingar so sum thetta
 &c. — Blad. 66. 2 sid. Suor eru tijda
 flipte? &c. — Au er breytt annann weg
 Drottkaðum p) &c. — Blad. 67, 1 sid.

Theim

o) Huad är Viödsgein? Ups. Cod. Tres bres,
 s. 30. — Denna del af Edda anses till sidere de-
 len vara författad af Snorre Sturlesons Brod-
 son, Oluf Thordson Hwita skald, död 1259
 och sedermera har Lagman Hauk, död 1336, till-
 ökt och granföt den. Nærups Udsigt over Nord.
 Poesi. s. 19 och 56.

p) Detta werdsflag, som äfwen kallas Drottma-
 bekär af ättawersiga strofer, i hvilka hwar wer-
 utgår sex långa skawer, med ett slags rimjud,
 eller rättare Assonanser, t. ex. dögum, hest a
 lög lesta. — Se Nærups Nord. Poesi s. 10.

Theim er Grundar Griemu &c. — 2 sid. Thesse
 er hinu tizunde hattur er wår kóllum Ref-
 huðs &c. — Blad. 68, 1 sid. Thesse eru
 Önnur Refhuðs &c. — Thesse er hin thri-
 die Refhuersa hattur &c. — 2 sid. Thesse
 eru at kalle hin mestu Refhwers &c. Au
 bestast hin minne Refhwers &c. — Thesse
 eru Önnur hin minne &c. — Thesse eru
 hin tridiu Refhuers &c. Blad. 69, 1 sid.
 Suornn weg skal skipta Drottkuðum hátte
 med hendijngum eða Ordaleiingd so sem
 hier er &c. — Au er Öðrum kuidu hattur
 &c. — Thetta er slags hattur &c. —
 Thetta er tuijskellt &c. — 2 sid. Thesse er
 Detthenndur hattur &c. — Thetta er Draugs
 hennt &c. — Au hesur upp annat kuðe
 &c. — Thenn ann hatt kalla men Kid-
 henndur &c. — Thesse hattur kallast weg-
 giad &c. — Thesse hattur er nu skal Rita
 er heiter slagda hattur &c. — Blad. 70,
 1 sid. Thesse hattur er hin forna Skialf-
 hennda &c. — Thetta er thriihennt kal-
 lat. — Thesse hattur er kallat tiltekitt. —
 2 sid. Thesse hattur er kalladur Greppa
 minne. — Au er sa hattur er wier kóllum
 lidhenndur. — Au er sa hattur er wier
 kóllum Tetthenndt. — Enn er sa hattur er
 wier kóllum ena minne adalhenndu thad
 eru stothendur ij hinu fyrsta wijsu orde
 ij hadum helmijngum So sem hier seiger.
 — Au

— Au er alhenndtt. — Blad. 71, 1 sid.
 Au er sa hattur er samhenntt er kallat.
 — Thesse hattur heiter Klifat. — 2 sid.
 Au eru ther hätter er Stöfvar heita. —
 Au er hinn meste stöfvar. — Au er sa hat-
 tur er wier föllum lidhendur. — Au skal
 Rita tha hattur er forn skald ha kuedit og
 eru nu fetter saman thott thar hase ortt
 Suma m3 hatta föllum og ero thesser hätt-
 ter Drottluäder kallader ij fornum kua-
 dum Enn sum finnaft ij lausum wijsum
 so sem Ortte Ragnar kongur Iodbrok. —
 Blad. 72, 1 sid. q). Au er Eigils hat-
 tur r). — Au er fleins hattur. — Au er
 Braga hattur &c. — Au eru ther hätter
 Greinnder ij thria stade er Rimblabönd hei-
 ter thesse er Ein. — Au er hit mera Rim-
 blabönd. — 2 sid. Sier eru tuenn Rim-
 blabönd a huorum helmijng. — Au skal
 Rita hryniannde hattur. — Au skal syna
 fleire skipun hattanna er thesse hryniannde
 föllum tröllshattur. — Thesse er Eirnn
 hrynhenndur hattur. — Blad. 73, 1 sid.
 Thetta er Diarghenntt. — Thenn ann
 hatt

q) Med denna sida upphöra de colorerade initialbok-
 stäfwerna.

r) Gæmmodeligen benämde efter Eigel Skallagrím,
 en rökibar Skald, Stridsman och Wifinge, från
 10:de Seklet, hwars Saga med den nogaste kritik
 utkom i Köpenhamn 1810, genom den Årnh. Nie-
 suransta Commissionens försorg.

hatt Böllum wier Munnuörp — Au er sa
 hattur er kalladur er hattleifa. — Au skal
 upphesia hid thridia kúade thad er Ortt er
 Eptter hinum smárum hattum. — 2 sid. s).
 Sier hefur Togdrapulag. — Au er Grána
 lenndste hattur t). — Au er hin skamme
 hattur. — Blad. 74, 1 sid. Thetta er Stwfs-
 hennt. — Thetta er nahennt. — Thetta er
 hnugghenntt. — Thesse hattur er al hnept-
 tur. — Aw er halfhnept. — 2 sid. Thetta er
 hadarlag. — Aw eru ther hátter er Rwns
 henndur u) ero kallader ther eru med Linu
 mote Zuor Rwnhenndur hattur skal wera
 med adalhenndijngum tueim og ij sjnu
 wijsu orde huor henndijng. Thesse er
 Riett Rwnhennda. — Thetta er hin minne
 Rwnhennda. — Thessi er minnssta Rwn-
 henda. — Thesser eru Lnn Rwnhennder.
 — Blad. 75, 1 sid. Thesse er Annar. —
 Thesse hattur er hnepttur af hinne Rwns
 henndijng. — Thesse er hinn thridie hat-
 tur Rwnhenndur. — Thesse er hin Minne
 Rwns

s) Med denna sida taga de colorerade initialerna
 åter sin början.

t) Är icke att härleda från den mid Amerika belägna
 ön Grönland, utan från ett landskap i Norrige. Se
 Nyerups Udsgt over Nordens Äldste Poesi, sid. 22.

u) I dessa wersslag brukades det wanliga Europeiska
 Stafwelle-rimslutet, som förenade den ena werset
 med den andra. — Dessa rim-werslar äro troligt-
 wis ej äldre än Christendomen.

Rwñhennda. — Thesse er hin minnsta. —
 Nu hefur upp hin fjórða bald Rwñhenn-
 dijnga. — Nu er minne Rwñhennda. —
 2 sid. Thesse Rwñhenda er tekín af hryn-
 henndum hátte. — Sier hefur upp hinn
 fimmta Rwñhenndann bald. — Thesse er
 hin minne Rwñhenda. — Sornyrðalag v).
 — Baldkarlag. — Blad. 76. Starkadarlag.
 Galldralag.

Sedan exempel på Galldralag öfvisvit
 anförda, läses derunder, med annan yngre
 hand, och mattare blått öfvisvit: EXPLICIT
 MCDLXI. M. H. B. S. S. S. — Och längst
 ned på sidan: J. G. Sparswensöldth er ei-
 gandi thessarar bokar med riettu en einge
 Annar.

Öwad detta Manuscript's ålder beträffar,
 så tyckes den, för att döma af öfvisvitens
 character och abbreviaturernas skapnad, liksom
 af pergamentets tjocklek, icke kunna utfattas
 sednare än till medlet af 1400:talet, och icke
 hdgre än till fjörde decennium af 1300:talet.
 Denna Codex är således något yngre än den
 Upsaliska, men deremot bättre bewarad; ty
 utom

- v) Detta war det äldsta Namersslaget, hvilket —
 såsom ett minnesmärke af Stammens orientalska
 ursprung — helt och hållet berodde på Alliteration
 eller ett slags consonantärím i början af orden. —
 I denna rymus äro de flesta och äldsta Eddiska
 qwäden författade.

utom så blad, som af mal tyckas vara något frätta, äro alla de andra alldeles rena och ofskadade.

Efter Sparfvensfeldts ödd kom detta Manuscript i Antiquitets-Collegii ägo, och sedan detta Collegium upphört, öfverlemnades det år 1778, tillika med flera andra Isländska Codices, till det härvarande Kongl. Allmänna Bibliotheket, der det ännu förvaras.

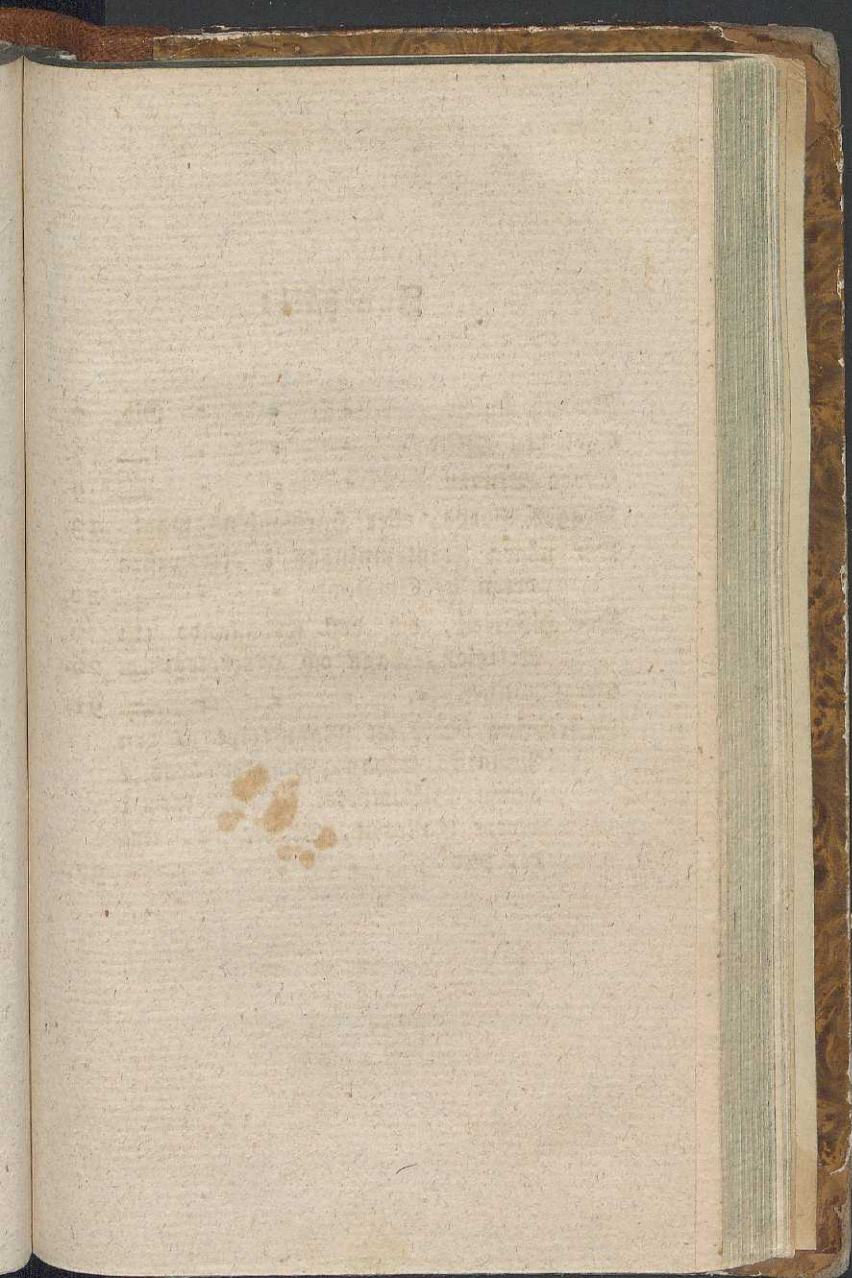
Mätte denna beskrifning vara nog lycklig att af de sakkunnige gillas och väcka våra Fornforskares uppmärksamhet på ofwannämde wädra codex, till nogare undersökande och begagnande.

Stockholm den 5. November 1811.

L. HAMMARSKÖLD.

Till Allmänheten.

Som det är Utgifvarnes önskan att gbra den-
na Skrift mdjeligast swarande mot ändamålet,
så emottaga de med tacksamhet stycken, ware
sig poetiska eller prosaiska, i de ämnen, som
ligga inuom Skriftens omfattning. Sådana
stycken, så de utmärkas af förtjenst, komma
under benämningen af insändt att införas i
Tidna. De kunna adresseras till Utgifs-
varne af Tidna, på Stockholm, och äro
att afsema på Wiborgs Bokläda.

Innehåll:

Ednas Siplen	"	"	"	Sid.	3.
Carl den Tofste	"	"	"	—	7.
Stogs-Bruden	"	"	"	—	9.
Drages Harpa, eller Harmoniens magt					13.
Om några Fornlemningar i Nordwestra delen af Småland	"	"	"	—	20.
Om Historien, och dess förhållande till Religion, Saga och Mythologi				—	26.
Bergsmannen	"	"	"	—	91.
Beskrifning öfver ett Manuscript af den Profaiska Eddan, som förvaras å Kongl. Bibliotheket i Stockholm, i Nedre Galleriet, Skåpet 29, under No 3.	"	"	"	—	97.

F D U N A.

En Skrift

för

den Nordiska Fornälderns Ålfskare.

Tredje Häftet.

SEDERHOLM,

Tryckt hos Henrik N. Nordström, 1812.

1840

1841

1842

1843

1844

1845

Völu Spá,

med

Översättning

från Isländskan.

Annålan.

Wolfs Sång anses att vara den äldsta, liksom den otwifwelsaktigt är den sönaste lemnning af Nordiska fornlidrens Skaldskap. — S anseende till sjelfwa sitt wäsende torde dess ålder uppgå till det längst förflutna, och må hända ända till tiden före vår stamatts första söndering från sitt och all bildnings moderland, Asien; till sin nuwarande form är den några århundraden sednare. Jämför man detta stycke, sållan för all Nordisk Mythologi, med forntidens öfrige bildade folks wisshet, med de gamle Grekers, Persers och i synnerhet Indianerns, sådan den i Moni's lagar, deras äldsta sång, finnes, och ser den förwärande öfwerensstämmelsen i tänkandets gång och i begreppen om Kosmogoni, en ewig grundkraft och dess Örhets, om det ondas ursprung, elementerna, enkla wäsenden och moisatta naturkrafter m. m., och detta allt underkastadt en wis dold förutbestämmande makt; uppstår så naturligt denna fråga: är detta det menstliga, till enhet sträfwande, tänkandets likstämmighet, från folk till folk en progressif återgång? eller skulle, äfwen om alla dessa folk

be

bebodt lika många åttfilda werldar, från hwar werld upplått ett enkelt ljud, som, dem owestande, sammanflämt i en hbg och sann harsmoni?

Stilen kan i styrka och wärdighet jämsras med Moses och det Judiska folkets öfriga heliga böcker — — men, här erinras jag om nbdwändigheten, att för den wördade Allmänheten urskulda djersheten af mitt företag och redogöra för anledningen dertill. Själjande skall i detta afseende hos hwar upplyst Läfare blifwa gällande: Medan då jag första gången med aning om dess skönhet kunde, utan att willas af färrvidna öfversättningar, genomläsa denna Sång, frågade jag, med en sorglig tanke på vår bekymmersshet om allt som borde wara oss heligt: huru stannar så länge våra fädrens hware lif och kraft i sång och handling? huru har denna sång blifwit en främling i sitt eget fädernesland? — Våra grannars framsteg i detta afseende, och Herders sköna Tyska öfversättning af Woluipa, syntes mig nu som sörebrädelser. Vid jämsfrändet af Heseni text ur Köpenhamnske Codices, med den enda handskrift, som hos oss finnes i Antiquitets-Archivets Samling, hwars Original under en wäldel förfommit, befunnos de i anseende till ordningen ganska stiltjaktige, och hela stropher, som felas i den förra, förefom.

Tomma i den sednare. Denna Handskrift, fulländad i Stockholm den 6 Maji 1684, af Helge Nlofson, har, med alla sina fel — hvilka wixen att copisten ej nog varit språket wuxen att utskrifwa de många fbrfortningar, som i de äldsta Codices wäntligen förekomma — af Ödronsön blifwit följd och genom hans mistag ännu mera felaktig; i synnerhet vittnar hans Öfversättning om det förwända begrepp, han fattat om detta stycke; må honom i öfrigt ske rättwisa för sin föra förtjenst af vår inhemiska Litteratur! — Att kunna återställa denna dyrbara text till sin fordna renhet, och räddad undan en möjlig inträffande wädlig händelse, kunna lemna den i deras händer, som redan förstå den, eller önska lära känna den, war öfwer mitt hopp: detta har nu blifwit möjligt genom den för detta arbete löfliga omständigheten, att den af Isländska Litteraturen så förtjente mannen Herr N. K. Raft, nyligen till Sverige anländt, åt hwilkens wänstapsfulla biträde och nit för den goda saken wi härmed hemhäre war skyldiga tacksamhet.

Öfversättningen, med de så upplysningar som bifogas, är blott beständ att gifwa dem, som ei kunna begagna sjelfwa texten, en lätt öfversigt af den Nordiska Mythologiens Dikter och en aning om dess högre anda; i öfrigt

rigt är den på allt, utom noggrannhet, anspråkslös. Några ställen förekomma i texten, der orden numera, äfwen af de kunnigaste, icke förstås, och der Sfwersättaren måst wäga en på sannolikhet grundad gissning, hwilka ställen dock alltid med glesare sllit äro utmärkte; att intet eget må med Originalets förblandas.

Stockholm den 6 Maj 1812.

Sfwersättaren.

Wölu Spá.

1. Hlióðs bid ék allar,
Helgar kindir,
Meiri ok minni,
Mögu Heimdallar;
Vilda ék Valfödur,
Vél framteljak,
Fornspjöll fíra
þau ék fremst ofnam.

2. Ek man Jötna
Ar ofborna,
þá er fordom mik
Frædda höfdu,
Nío man ék heima,
Nío Ividi,
Mjotv d mæran
Fyrir molld nedan.

3. Ar var allða,
þá Ymir bygdi,
Vara sandur, né fær,
Né svalar unnir,
Jörd fanz æva,
Né upp himin,
Gap var Ginnúnga,
Enn gras hvergi.

4. Adur

W alas Wisdom.

1. **P**öfnen 3 alle,
Helige Wäfen,
Hbare och lägre
Heimdallers 1) barn!
Walfaders under
Will jag förtälja:
Männernas fornsång,
Den tidigt jag lärde.

2. **F**ättarne 2) mins jag
Arta hdda,
De som mig fordom
Wisdom lärde;
Mins nio 3) jordar,
Nio himlar;
Såg grundämnet glindra
Djupt under mulen.

3. **M**orgon war tidens,
När Ymer 4) lefde:
War ej sand, icke sib,
Jete swala hdljor;
Jord fanns icke;
Ej himlen den hoga;
Swalg war allt igenom,
Men gräs intet!

4. Adur Börs sýnir
 Bjódum ypdo,
 Þeir er midgard
 Mærann skópo.
 Sól schein funnan
 A salar (svala) steina,
 Þá var grund gróinn
 Grænum lauki.
5. Sól varp funnan
 Sinni mána,
 Hendi hinni hægri
 A himin Iódyr.
 Sól það né visfe
 Hvar hún sali átti —
 Stjörnur það né visfo
 Hvar þær stadi áttó —
 Máni það né visfe
 Hvat han megins átte.
6. Þá géngu Regin öll
 A rökstóla,
 Ginnheilög God
 Ok um það gétuust —
 Nótt ok nidjum
 Nöfn umgáfu,
 Myrgin héto
 Ok midjan dag,
 Undorn ok aptan,
 Arum att telja.

4. Herr ån Bore's 5) söner
 Fallet upphofwo,
 De som Midgård 6)
 Högan flapte;
 Sol sten sunnan
 Mot kalla bergen,
 Då grodde å grund
 Gröna örter.
5. Sol kastade sunnan
 Sitt följelag Månan
 Med sin högga hand
 Till himmelens hästport;
 Sol det ej wiste
 Hwar hon salen ägde,
 Stjernor det ej wiste
 Hwar de fäste hade,
 Månen det ej wiste
 Hwad för kraft han ägde.
6. Å de högga säten
 Rådslå de ewige
 Makter alla,
 De härlige Gudar —
 Natt och skymning
 Gåfwo de namn;
 Morgon de nämnde,
 Och middagsstund,
 Undorn 7) och aston
 Åren att tälja.

7. Hittoz Æsir
 A Idavelli,
 Þeir er Hörg ok hóf
 Há-timbrudu,
 Afla lögdu,
 Aud smidodu,
 Afls kostodu,
 Alls freistudu,
 Tángir skópu
 Ok tól giördu.

8. Tefldu í túni,
 Teitir voro;
 Var þeim vettugis
 Vant or gulli;
 Uns þriár komo,
 Þusfa meyar,
 Amátkar miök,
 Ur Iötunheimum.

9. Þá gengo Regin öll
 A röktóla,
 Ginnheilög God,
 Ok um það géttu —
 Hver skylde Dverga
 Drótt umskepja,
 Ur Brimis holldi
 Ok úr blám leggium.

7. Mäarne samlas
 I Idawallen;
 Herg 8) och Gudahof,
 Högga timrade,
 Werkstäder anlade,
 Guld hamrade,
 Kraft öfwade,
 Allt pröfwade,
 Werktyg och goda
 Wapen smidde.
8. Tillä i fröjd
 I wädjobanan;
 Dem felades icke
 Guldet klara,
 Till de kommo
 Mäktige Trenne
 Thussa - Wibr
 Ur Jotunheim 9).
9. I de höga säten
 Mädså de ewige
 Makter alla,
 De härlige Gudar —
 Hwem skulle skapa
 Dweriga - skaran,
 Ur Brimers 10) stöte
 Och blefnade lemmar?

10. Þar var Mótloagnir
 Mærstur um ordinn,
 Dverga allra,
 Enn Durinn annar;
 Þeir mannlíkun,
 Mörg otgjördo,
 Dverga úr lördó,
 Sem Durinn sagdi.

11. Nyi ok Nídi,
 Nordri ok Sudri,
 Austri ok Vestri,
 Allþjófur, Óvalinn,
 Nár ok Náinn,
 Nippíngur, Fáinn,
 Veggur, Gandálfur
 Vindálfur, Þorinn.

12. Bivor, Bavaur,
 Bambur, Nori,
 Anar, Onar,
 Ai, Miótvidnir,
 Þrár ok Þráinn,
 Þróor, Vitur, Litur,
 Nyr ok Nyrádur;
 Nú hefik rekka
 Reginn ok Ráðvidur
 Rétt umtalda.

13. Fili,

10. Då är Mottsognir ¹¹⁾
 Alla Dvergars
 Förfle worden;
 Den andra Durin;
 Menniskolifa,
 Många Dverggar,
 De skapat ur Jord,
 Som Durin talat:

11. Nvi och Nidi,
 Nordri och Sudri,
 Sfri och Westri,
 Allhjosur, Dwalin;
 Nar och Nain,
 Nippingur, Dain,
 Weggur, Gandalfur,
 Windalfur, Thorin.

12. Bivor, Davaur,
 Bampur, Nori,
 Anar, Onar,
 Ai, Njotwidnir,
 Thrar och Thrain,
 Thror, Witur, Litur,
 Nyr och Nyradur;
 Nu de mäktige
 Krafter, med wisshet,
 Hafwer jag framtalt.

13. Fili,

13. Fili, Kili,
Fundin, Nali,
Hepti, Vili,
Hannar ok Svíor,
Billíngur, Bruni,
Bildur, Buri,
Frár, Fornbogi,
Frægur ok Loni,
Aurvángur, Vari,
Eikinskialdi.
14. Mál er Þverga
Í lvalins lide
Lióna kindom
Til Lofars telia,
þeir er sóttu,
Frá falar (fvala) fleini,
Aurvanga fiót
Til Íórovalla.
15. Þar var Draupnir
Ok í ólgþraur,
Hár, Haugspori,
Hlévángur, Glói
Skirvir, Virvir
Skapidur, Ai,
Alfur ok Yngvi,
Eitur ok Öinn.

13. Fili, Kili,
 Gundin, Mali,
 Hepti, Wili,
 Hanar och Swior,
 Billingur, Bruni,
 Bilbur, Buri,
 Frar, Fornbogi,
 Frágir och Loni,
 Hurwangur, Wari,
 Gifinsfialdi.

14. Eld ár leda
 Frán Lofar ¹²⁾, Dwalins
 Dverga-skara;
 De mäktige Wäsen
 Som ur kalla
 Bergen och träsken
 Söka sig upp
 Till Joro-fälten ¹³⁾.

15. Der war Draupnir
 Och Dolgthrasir,
 Har, Haugspori,
 Hlewangur, Gloi
 Skirwir, Wirwir
 Skapidur, Li,
 Alfur och Yngwi,
 Citur och Dinn.

16. Fialar ok Frosti,
 Finnur ok Ginnar,
 Héri, Hogstari,
 Hlióðólfur, Móinn;
 Það man uppi
 Medann ölld lifir;
 Lángnidia tal
 Lofars hafat.

17. Uns þrír komo
 Or því lidi,
 Öfngir ok ástgir
 Æfir, at fúfi; (húfi)
 Fundo á landi
 Litt megandi
 Ask ok Emblo,
 Örlöglaufa.

18. Önd þau né áttó,
 Aud (ód) þau né höfdo,
 Lá né læti,
 Né lito góða;
 Önd gaf Odinn,
 Aud (ód) gaf Lodur,
 Lá gaf Hæner
 Ok litu góða.

16. Gialar och Frosti,
 Ginnur och Ginnar,
 Heri, Hogstari,
 Hlodolfur, Moir.
 Spdrjas mände,
 Lange som tiden,
 Dverga-talet,
 Hårlebt från Lofar.

17. Tills trenne kommo
 Ur det samqväm ¹⁴⁾,
 Måktige, Hlfskande
 Afar, till Hemmet;
 Funno på stranden
 Af och Embto,
 Utan förmåga,
 Lif och bildning.

18. Ei anda de ågde,
 Ei tanke de hade,
 Blod eller ljud,
 Ei liflig fårg;
 Andan gaf Odin,
 Tanken Loder,
 Blod gaf Hånie
 Och lif och fårgor.

19. Ask veit ek standa,
 Heitir Yggdrafill;
 Hár badmur auinn
 Hvíta auri;
 Þaðann koma döggar,
 Þærs í dali falla,
 Stendur ey yfir grænn
 Urdar brunni.

20. Þaðan koma meyar,
 Margs vitandi,
 Þriár úr þeim fal,
 Er und þolli stendur:
 Urd hétu eina,
 Adra Verdandi,
 Skáro á skídi,
 Skulld, hina þridiu.

21. Þær lag lögdo,
 Þær lif kuro,
 Alda börnom
 Örlög at legia.

Ein fat hon úti
 Þá hinn aldni kom,
 Yggiongur Afa
 Okí augo leit:

19. Af wet jag stānda,
 Heter Yggdrasit;
 Kronan fuktad
 Ur klara fāllan;
 Dādan kommer duggrāgn,
 Som i balen faller;
 Stāndar ewigt grōn
 Sfwer Urdarbrunnen 15).

20. Dādan komma Mōr,
 Mycket wetande,
 Brenne ur den fal,
 Under kronan stāndar:
 En nāmnde de Urd,
 Den andra Werbandi,
 De skuro & staf,
 Skuld, den tredje 16).

21. De lag stifta,
 De lif fāra;
 Fōr werlden tāsja
 Sdets lagar.

Enslig satt hon 17) ute
 Dā han kom, den gamle,
 Afarnes Ursader,
 Och las i des bga:

22. Hvers fregnid mik?
 Hví freistid mín?
 Allt veit ék Odinn,
 Hvar þú Auga falt þitt
 I hinom mæra
 Mímis brunni:
 Dreckur miöd Mímis
 Myrgin hverjan
 Af vedi Valfödur;
 Vitid enn? eda hvad?

23. Valdi henni Herfödur
 Hrínga ok men;
 — — — —
 — — — —
 Féspiöll spaklig
 Ok Spá ganda;
 Sá hún vitt ok um vitt
 Of veröld hverja.

24. Heidi hana héto
 Hvars til húsa kom,
 Ok Völu velspá;
 Vitti hon ganda,
 Seid hon kunni,
 Seidi hon leikinn;
 Æ var hon ángan
 Illrar brúdar.

22. "Hwad spørjen I mig?
 "Hwi fressen I mig?
 Alt wet jag Odin!
 Hwar ditt dga Du
 Dolt i den klara
 Mimers brunn 18).
 Mimers mjød driker
 Hwar morgon Walfader,
 Af gifna panten:
 Förstån I än? eller hwad?

23. Walde henne Hærfader
 Ringar och guldkedjor 19);
 — — — —
 — — — —
 Troll-ljud wisa
 Och mäktiga qwäden;
 Hon skådade wida
 Kring alla werldar.

24. Heidi 20) hon nämndes
 Hwar hon till gästnings kom,
 Och Wala den wisa;
 Bargar hon tjuſte,
 Seid 21) hon kunde,
 Sielf tjuſad af Seid;
 Ewig är mäktig,
 Sörgens Brud 22).

25. Það man hon Fólkvíg
 Fyrst í heimi,
 Er Gullveigo
 Geirom studdo;
 Ok í höll Hárs
 Hana brendo;
 Þrisvar brendo
 Þrisvar borna
 Opt ósaldan
 Þó hon enn lifir.
26. Sá hon Valkyrrior,
 Vít umkomnar,
 Görfar at ríða
 Til Godþjóðar;
 Skuld hélt skildi,
 Enn Skögul önnur,
 Gunnur, Hildur, Göndul,
 Ok Geir-skögul.
 (Nú ero taldar
 Nunnor Herians,
 Görfar at ríða
 Grund Valkyrrior).
27. Þá géngo Regin öll
 A rökstóla,
 Ginnheilög God
 Ok um það géttu
 Hvat skyldo Æsir
 Afrád gialda;
 Eða skyldo Godinn öll
 Gildi eiga?

25. Den striden minns hon
 Fbrist i werlden,
 När å swårdsudd
 Gullweig lades;
 I Hars 23) salar
 De henne brände;
 Tre gånger brände
 Den tre gånger födda;
 Ofta dock åter
 Annu hon lefwet 24).
26. Valkyrior 25) såg hon,
 Sjerran komma,
 Redo att rida
 Till Gotthiod;
 Skuld bar sklden,
 Följd af Skogul,
 Gunnur, Hildur, Gondul
 Och Geir-Skogul.
 (Nu äro talde
 Stridens Lärnor,
 Redo att rida
 Å fältet, Valkyrior).
27. Å de höga säten
 Rådsla de ewige
 Makter alla,
 De härlige Gudar:
 Hvarmed mände Asar
 Gålda sitt wåld? 26)
 Eller Gudar alla
 Åga försoning?

28. Brotinn var Borgveggur
 Borgar Afa;
 Knáttu Vanir vígspá
 Völlo sporna;
 Fleygdi Odinn
 Ok í fólk umskaut;
 Það var enn fólkvíg
 Fyrst í heimi.

29. Þá gengo Regin öll
 A röktóla
 Ginnheilög God
 Ok um það gétust:
 Hver hefði lopt allt
 Levi blandit;
 Edur Ætt Iötuns
 Ods mey giefna?

30. Þór einn þar var
 Þrúnginn módi;
 Hann sialdan situr,
 Er hann slíkt offregn:
 A gængost eidar,
 Ord ok særi,
 Mál öll meginlig,
 Er á medal, fóro.

31. Veit hon Heimdallar
 Horn, umfólgit
 Und heidvonom
 Helgom Badmi.

A fér

28. Bruten war muren
 Asa-borgens;
 Stridgode Waner 27)
 Spierna i wallen;
 Men upp stod Odin
 Och i håren fbt;
 Det war den första
 Hårstrid på jorden.
29. Si de höga säten
 Nådslå de ewige
 Makter alla,
 De härlige Gudar:
 Hwem hade lusten
 Till blandat med lågor?
 Eller åt Jotuns ätt 28),
 Dds md förråd?
30. Men der war Thor 29)
 Sk tung till mods;
 Han fällan siter,
 När slikt han spdrjer:
 Eder brötös,
 Ord och löften,
 Alla heliga band,
 Som fästa, löstes.
31. Hon känner Heimdallers
 Horn, förborgadt
 Under Trådet,
 Det helga höga.

A fér hon aufast,
 Aurgom forsi,
 Af vedi Valföðurs:
 Vitid enn? eda hvad?

32. Austur fat hin allna
 I járnvidi
 Ok fæddi þar
 Fenris kindir;
 Verður af þeim öllum
 Einna nockur
 Túngls tíugari
 I tröllu hami.

33. Fyllist fiörvi
 Feigra Manna;
 Rídur Ragna flöt
 Raudum dreyra;
 Svört verða sólfkin,
 Um sumar eptir,
 Vedur öll válynd:
 Vitid enn? eda hvad?

34. Sat þar á haugi
 Ok fló hörpu
 Gygiar hirðir,
 Gladur Egdir
 Gól um honum
 I gagl-vidi
 Fagur raudur hani,
 Sá er Fjalarr heitir:

35. Gól

Ström ser hon ströta
 Med skummig fors,
 Af Walsaders pant:
 Förstån I än? eller hwad?

32. Efter ut den gamla
 Satt i Jernstogen
 Och födde Fenris, 30)
 Ulfwens, ungar;
 En mänd' af dem alla
 Måttig warda;
 Månens frätare 31)
 I Jätte-Steppad.

33. Af fega menstors
 Lif han fylles;
 Stänker å himlen
 Blodet röda;
 Solstrålar swarthä,
 Efter om Sommaren,
 All wind wäldsam:
 Förstån I än? eller hwad?

34. Satt der å fullen
 Och harpan slog,
 De Trollqwinners herde 32),
 Glade Försten:
 Sol kring honom
 I högan slog
 Fagre röde Hanen,
 Han, som Fialar heter:

35. Gól um Afum
 Gullin-kambi,
 Sá vekur hölda
 At Heriaföðurs:
 Enn annar gól
 Fyrir jörd nedann
 Sótraudur hani
 At fölum Heljar.
36. Ek fá Baldri
 Blóðgum Tivor (Tíva)
 Odins barni
 Örlög fólgín;
 Stód umvaxinn
 Völlum hærri
 Miór ok miök fagur
 Mistilteinn.
37. Vard af þeim meidi
 Er mér fyndist
 Harmflög hættlig;
 Hödur nam skióta.
 Baldurs bródir
 Var ofborinn snemma,
 Sá nam Odins son
 Ein-nættur vega,
38. Þón hann æva bendur
 Né höfut kémdi
 Adur á bál um-bar
 Baldurs andskota

35. Gol fring Asar
 Gullin-kambi,
 Som Hjeltarne wäcker
 I Odins salar.
 En annan gol
 Djupt under jorden,
 Sottröde hanen,
 I Odens salar.
-
36. Jag såg Balders,
 Den blodige Gudens,
 Odins Söns
 Dolda Sde 33):
 Stod å wällen,
 Reslig wuren,
 Späd och fager,
 Mistiltein.
37. Kom af den telning,
 Som mig syntes,
 Förfärande forslag;
 Höder den affdt.
 Balders Broder
 War tidigt född,
 Som nattgammal fälde
 Odins son 34).
38. Gi hand han twädde,
 Gi håret kammade,
 Förrn å bäl han bar
 Balders owän.

Enn Frigg um grét
 I Fenföllum
 Vördur Valhallar
 Vitid enn? eda hvad?

39. Hapt (haptan) fá hon liggja.
 Und hvera lundi
 Lægiarn (Lægiarnan) líki
 Loka aþeckian,
 þar situr Sigyn
 þeigi um sínom
 Ver vel glyod
 Vitid enn? eda hvad?

40. Þá kná Vala
 Haptbönd Inúa
 Heldur um hardgiör
 Höpt or þörmom.
 Fiöld veit hin fróða,
 Fram sé ék lengra
 Um Ragnarök
 Ok raum Sigtíva.

41. Géyr Garmur miök
 For Gnípa helli
 Festar muno slitna
 Enn Freki renna.

42. A fellur austan
 Um eitur dala,
 Saurom ok sverdom,
 Slídur heitir sú.

43. Stóð

Men Frigga hon gret
 I Fenfalen;
 Wåttarn i Walhall:
 Förstån I än? eller hwad?

39. Bunden säg hon ligga
 I källornas Lund
 Den onde Lotes
 Döda steynad;
 Der siter Sigrun 35),
 Glad är hon icke
 Hos sin Make:
 Förstån I än? eller hwad?

40. Då mänd' af Wales 36)
 Inswor snos,
 Och starke härdas
 Härda bojer.
 Den Wisa wet mycket;
 Fram skäddar hon längre,
 Till Gudärnes skymning
 Och sista striden.

41. Garmer 37) tjufer
 Wid Gnipa-hällen;
 Banden brista
 Och Freke flyr.

42. En å faller östan
 I etter-dalar
 Med gyttja och forswor;
 Elid 38) är des namn.

E

43. Morz

43. Stóð fyrir nordann
 A Níða-fjöllum
 Salur úr gulli
 Sindra ættar;
 Enn annar flóð
 A Okolni,
 Biórfalur Iötuns,
 Enn fá Brimir heitir.

44. Sal fá hún standa,
 Sólo fiarri,
 Nástrondo á;
 Nordor horfa dyr;
 Falla eitur dropar
 Inn um líóra;
 Sá er undinn falur
 Orma hryggjum.

45. Sá hún þar vada
 þraunga frauma
 Menn meinsvara
 Ok mordvarga;
 Ok þá annars glepia
 Eyra rúno.
 Þar saug Nidhöggur
 Nái framgeingna;
 Sleit vargur vera:
 Vitid enn? eda hvad?

43. Nordan ständar
 I Nidafjällen
 Sindra-ättens 39)
 Härliga guldsal;
 Men i Dfolni 40)
 Ständar Totuns
 Dryckessal,
 Som Drimur heter.
44. En Borg hon såg, från
 Solen sjerran,
 I Nastrand stända 41)
 Med nordwände portar;
 Falla etterdroppar
 In genom gluggarne;
 Borgen är flitad
 Af Demaryggar.
45. Der såg hon wada,
 I tunga strömmen,
 Mån menedare,
 Och mörbare,
 Och de som förßbra
 Med bronstafling.
 Der såg Nidbugger 42)
 Framlednas as;
 Slet Wargen lifen:
 Förstån I än? eller hwad?

46. Brædur muno berjast
 Ok at bönom verða;
 Muno sýstrúngar
 Sifium spilla;
 Hart er í heimi,
 Hórdómr mikill,
 Skéggöld, skálmöld
 Skilder 'ro klofner
 Vindöld, Vargöld,
 Adur veröld steypist;
 Mun enge madur
 Ödrum þyrma.
47. Leika Mímis sýnir,
 Enn Miotkudur (miotvidur) kyndist
 At hino gamla
 Giallar horni;
 Hátt blæs Heimdallur,
 Horn er á lopti;
 Mæli Odinn
 Vid Mímis höfut.
48. Skélfur Yggdrasils
 Askur standandi —
 Ymur it aldna tré,
 Enn Iötun losnar;
 Hræðast allir
 A Helvegom,
 Adur Surta þann
 Sefi ofgleypir.

46. Broder mände Broders
 Bane warda;
 Systerbarnen
 Blodsbandet spilla;
 Håret är i werlden,
 Gordom mycken;
 Vil.ålder, Swårds-ålder,
 Klufna Földar;
 Storm-ålder, mord-ålder,
 Fjerrån werlden sibras;
 Då månd' ingen man
 Androm skona.

47. Mimers söner leka,
 Men werlden tändes
 Wid det gamla
 Gjallarhornet:
 Högt blåser Heimdall,
 Hans ljud är i lusten;
 Med Mimers hufwud
 Lalar Odin.

48. Skålfwer Yggdrasit
 Afken ståndande —
 Susar det gamla Tråd —
 När Jotun lofnar;
 Alle båfwa
 På Hets 43) wägar,
 Lills Surturs son
 Honom (Odin) slufar.

49. Gar

49. Geyr Garmur miök
Fyrir Gnápa helli;
Festar muno slitna,
Enn Freki renna.
50. Hrymur ekur austan,
Hesit tind fyrer;
Snytt Iórmungandur
I Iötun módi.
Ormur knyr unnir,
Enn Ari hlackar;
Slitur nái neffölur;
Naglfar losnar.
51. Kiöll fer austan
Koma munu Muspels,
Of lög, lydir,
Enn Loki styrer;
Fara Fíflmegir
Med Freka allir,
Þeim er Bróðer
Bileifts í för.
52. Surtur fer sunnann
Med svíga læfi;
Skín af sverði
Sól Valtíva;
Griótbiörg gnata,
En Gifur rata;
Troða halir helveg
Enn himin klofnar.

49. Gärmer riiter
 Wid Gnipa-hällen;
 Wanden brista
 Och Froke flyr.
50. Grymer åter östan,
 Bergen sig höja,
 Formungand 44) wältrar
 I Jättamod;
 Wägen dånar;
 Ernen skriar;
 Lit siter den Bleke;
 Och Nagelfar 45) löfnar.
51. Kbl'n far östan;
 Komma månde Muspels
 Folk å hafwet,
 Och Loke wid rodret;
 Jölsja dårskapens barn
 Ulfwen alla;
 Bileists Broder 46)
 Är med i färden.
52. Surtur far sunnan
 Med swajande lågor;
 Af swärdet glindrar
 Här gudars sol;
 Stenbergen braka,
 De Jättwinnor irra;
 Hels wäg wandra menske
 Och himmelen remnar.

53. Hvat er med Afum?
 Hvat er med Alfum?
 Gnyr allur
 Iötunheimur.
 Æsir 'ro á þingi;
 Stynja dvergar
 Fyrir steins dyrum
 Vegbergs (Vebergs) vífir;
 Vitid enn? eda hvad?
54. Þá kémur Hlínar
 Harmur annar fram,
 Er Odinn ferr
 Vid Ulf-vega;
 Enn Bani Belia
 Biartur ad Surti;
 Þá mun Friggjar
 Falla Angantyr.
55. Geyr Garmur miök
 Fyrir Gnypa helli;
 Festar muno slitna
 En Freki renna.
56. Þá kémur hinn mikli
 Mögur Sígfödur,
 Vidar vega
 At Valdyre;
 Lætur megi Hvedrúngs
 Mund um standa
 Hiör til hiarta;
 Þá er hafnt Födur.

57. Þá

53. Hur är med Niar?
 Hur är med Alfaz?
 Gnyr det wida
 Totunheim.
 Å Ting äro Alfaz;
 Dwergarne sucka
 Wid stendbr'n — de Wise
 Ur helige bergen:
 Förstån I än? eller hwad?
54. Då får Glina
 Linnu en sorg
 När Odin gångar
 Till Ulfwastriden.
 Men Veli's strålande
 Bane 47) mot Surtur;
 Då faller Friggas
 Dyre Hjelte.
55. Garmer tjuter
 Wid Gnipa-hällen;
 Borden brista
 Och Freke flyr.
56. Då framgår den starke,
 Sigfaders son,
 Widar 48) att strida
 Mot Baldjuret;
 Hans hand låt stända
 Å Hwedrungs 49) barn
 Swård i hjertat;
 Så Fadren hämnas.

57. Då

57. Þá kómur inn mære
 Mógur Hlódyniar,
 Géngur Odins son
 Vid úlf vega;
 Drepur hann af móði
 Midgards væor;
 Munu halir allir
 Heimstöd rydia.

58. Geyr Garmur miök
 Fyrir Gnypa helli;
 Festar munu slitna
 Enn Freki renna.
 Gengur fet nío
 Fiörgyniar Burr,
 Neppur frá Nadri,
 Níds okvidnom.

59. Sóll tekur sortna;
 Sígur folld í mar;
 Hverfa af himni
 Heidar stiörnur;
 Geifar eimi
 Vid alldur nára;
 Leikur hár hiti
 Vid himin síalfann.

60. Sér hon uppkoma
 Ödru sinni
 Iörd úr ægi,
 Idia græna;

57. Då kommer Hlodynas
 Härlige Son 50) —
 Går Deins son
 Till Ulfwastriden;
 Præper med mode
 Midgårds-ormen;
 Då månd' kämpar alla
 Jorden blöda.
58. Gärmer tjuter
 Wid Gnipa-hällen;
 Vänden brista,
 Och Freke flör.
 Nio sjät träder
 Giorgyn's son 51)
 Med mibba, från Ormen,
 Den skadelöfne.
59. Sol börjar svartna;
 Jord siget i haf;
 Swinna af himlen
 De stjerner klara;
 Upp wäller rdt
 Wid dödsältern;
 Hög branden leker
 Mot sjelfwa himlen.
-
60. Säg hon uppkomma
 Andra resan
 En Jord ur hafwet;
 Ewiget grön 52);

Falla forfar,
 Flygur örn yfir
 Sá er á fialli
 Fiska veider.

61. Hittast Æfir
 A Idavelli
 Ok um molldþinur
 Mátkar dæma;
 Ok minnast þar
 A megin dóma;
 Ok á Fymbul Tys
 Fornar Rúnar.

62. Þá muno Æfir
 Undur samligar
 Gullnar Töflur
 I grafi finna;
 Þærs i árdaga
 Attar höfdu
 Fólkvaldur Goda
 Ok Fiólnis kind.

63. Muno ósáner
 Aktrar vagfa;
 Böls man alls batna,
 Baldur mun koma;
 Búa þeir Hödur
 Hropts Sigtoptir
 Vel Valtívar: (Ve Valtíva).
 Viuid enn? eda hvad?

64. Þá

Säg forsar falla,
 Flyger derdswer
 Drnen, som spejar
 Fisk, från fjällen.

61. Asarne samlas
 Å Idawallen,
 Och om grufade
 Makter tala;
 Och minnas der
 Styrkans rdn
 Och Gimbul-Tyrs 53)
 Uråldriga Munor.

62. Då mände Asar
 De underbara
 Gylldne Tassar
 I gråset finna,
 Dem i urtiden
 Gudarnes Hdfding,
 Fjolners Uttling 54),
 Besutit hade.

63. Mände ofådde
 Skrdar wåra;
 All nbd fdrgå;
 Walder skall komma,
 Och bygga med Hdder
 Gropis 55) Balsal, den helga
 Guda borgen:
 Fdrstån I än? eller hwad?

64. Då

64. Þá kná Hæmir
 Hlut vid kióla,
 Ok burir byggja
 Brædra tueggja,
 Vindheim vidan:
 Vitid enn? eda hvad?
65. Sal sér hon standa
 Sólo fegra,
 Gulli þaktann
 A Gimli (hám);
 Þar skulo dyggvar
 Dróttir byggva,
 Ok um aldur daga
 Yndis nióta.
66. Þá kémir hinn ríki
 At Reginn dómi
 Öflugur ofan,
 Sá er öllú rædur;
 Semur hann dóma
 Ok fakar leggur,
 Vefkaup (verkaup) fetur,
 Þan er vera skulo.
67. Kémur hinn dimmi
 Dreki flúgandi,
 Nadur frá nedann
 Frá Níðafjöllum;
 Ber sér í siðrom
 Flygur völl yfir,
 Níðhöggut nái
 Nú mun Hún seykvast.
-

64. Då sin lott kan
 Häner wälja;
 De twenne Brödra
 Follken bebo
 Windheim 56) widan:
 Förstån J. än? eller hwad?

65. Borg ser hon stända
 Mer fager än solen
 Å Gimle det höga 57);
 Der stola gode
 Staror bygga,
 Och i alla dagar
 Sällhet njuta.

66. Då kommer den rike
 Till Makternas dom,
 Den starke ofwan,
 Han, som alla dömer;
 Domar han sämjet;
 Twister sliter
 Och lönen stadgar
 Som warda stall.

67. Flygande kommer
 Den mörke draken,
 Glänsande ormen
 Från Midassällen;
 Buren på wingar,
 Far öfwer rynden
 Med rofwet, Midbugger —
 Nu, hon 58) försvinner.

Upplysningar.

Wala, Eräqwinns, eller, som hon till äfventyrs entigare med forntidens begrepp bör nämnas, Wala den wisas Sång, kan, af alla våra Skalders urgamla qwäden, egentligast kallas källan för all Nordisk Mytologi. Att genomförsta sjelfwa det wäsende och antyda det såsom resultat af menfliga tankens första bemsdanden till utveckling, eller upptäcka i den mörka fången de, i oberäknelig förwillelse bortblandade spåren af ett gudomligare ursprung, uppenbarelse, må lemnas åt en tid, då en fullkomlig kannedom af sjelfwa det källor gifwit förmåga att bearbeta dessa ämnen, och en mera uppfattande bildning beredi sinnena att förstå och emottaga. "Det synes, uttrar en berömd Författare *), som "hade hon, som så härligt bildat och begåfwat menniskan, förunnat de först skapade "en blick i det oändliga djupet af sitt Wäsende, och derigenom för ewigt lyftat henne "ur dödelighetens band och satt henne i förbindelse med en osynlig werld." — Äfwen med en annan äfigt, och wore det än blott för det ålder och inflytande på släktets utbildning och öfrige händelser, synes det mödan wärdt att häraf taga, åtminstone en historisk

*) Friedr. Schlegel, über die Sprache und Weisheit der Indier. Heidelberg 1808. Sid. 105.

florist kannedom. Att i någon mån härtil
bidraga, är enda ändamålet med denna gifna
Sfversättning, och nedanstående wid des
sättning nödvändigaste upplysningar.

Bala börjar sin sång med att bögadligt
öfva ljud af all naturen. Zaländaren Gud-
mund Andrea anför den första strofen något
förändrad ur en så kallad större Wdluswa, som
efter hans mening så bör öfversättas:

Hlöds bid ék allur	Lyfnen I helige
Helgar kindir!	Zntelligenser!
Magna ok möda	Starke och måftige
Mögu Heimdallar —	Heimdallers barn —

1) Heimdaller kallas af Herder naturens
wältare; i Eddan nämnes han den rene bland
Gudarne — helig och stor — född af nio
Jungfrur. Han wärdade himmelens bro (rägn-
bågen). Ljudet af hans horn, med hwilket
han en gång skulle kalla Gudarne till fiska
striden, härdes öfwer hela naturen. Hans
säte war der som Wifrost slutar wid Himlaborg.

2) Zättar kallas i fornhäfderna Nordens
äldste Zuybyggare. Gudmund Andrea tror desta
namn böra härledas från Hebreernas Zathar
(fullkomlia), och att från äldsta Judastammen
härstammade de Zättar, af hwilka Bala här
säger sig hafwa lärt sin wisheit.

3) Tre, och tre gånger tre, eller niotalet
spnes hafwa warit af betydelse hos de Gamle.

Deffa tal, använda till wertdar, boningar, tider och tillstånd, förekomma äfwen i den Indiska Mythologien: Här torde dock med nid heima icke annat förstås, än Marsnes bostället och borgar.

Miotwid är ett af de Götändske här förekommande ord, hwars bestämde betydelse, numera, swärligen läres utseras; dock har genom jämförelse med Indiska Kosmogonien, der, på samma sätt som i vår Eddiska, af Eld och Wattenpartiklar Werldesägget (Welt Ei) tilldanades, anledning blifwit gifwen att förklara, Miotwid mærvann, med deffa ord ur Hr. Schlegels öfversättning af Monu's Sång: Ein Ei war es wie Gold glänzend — —

4) Huru Jätten Ymer bildades af gnisflorna ur Muspelsheim och isflagget ur Niflheim, kan ses i denna Strifts första häfte, sid. 80.

5) Odin, Wili och We dräpte Ymer, och bildade af hans hufwudskäl himlen, och af hans öfriga kroppedelar jorden, med berg, flodgar och haf.

Detta verk, himlens och jordens danande, tillskrifwes i Indiska Kosmogonien Brahma, som delade Werldesägget (Welt Ei) i tu, och bildade af ena hälften himmelen och af den andra jorden.

6) Midgård kallades bergan, som samman-

mankedja jorden. Så säger Eddan: "I jords
"den, och rundt om henne, gjorde de en borg,
"mot Jättarnes ofred. De använde dertill
"Ymers bgonbryn", och kallade den Midgård."

I 5:te strofen förekommer: himmelens häst-
port; förmodligen af den föreställning, att
solen genom en sådan wid horisonten förde
fram på himmelen med sina 2:ne hästar,
Alsvidur och Arwafur.

7) Undorn är ett ord, om hvars bemär-
kelse ingen annan upplysning är att tillgå,
än att det ännu finnes i vår Norrlandska
dialect, der ordet Undorn bland allmogen
brukas, att utmärka en tid, midt på förmidd-
dagen, då de äta sitt första mål, hvilket i
födra orterna kallas dagelmål.

8) Att öfversätta Gorg med Altare, wo-
re lika oriktigt, som att willja öfversätta
Thiar med Präster, eller Disarsal och Tem-
pel med Kyrka, o s. w. Dyliga ord, som
bestämde tillhöra ett tidshvarsk seder och bruk,
och utgåra ett folks helgedomar, böra lika li-
tet till sitt begrepp förblandas, som till ljud
förändras. Gorg kallades det heliga ste-
let, eller en Afgudabild i hedniska Templet
(Disarsalen), som blodstänktes wid offerfesten;
hvaraf den der tjemande Prästinna kallades
Gorgabrud.

9) Från den onda Thuffasätten och Jotuns
heim härledes allt, som förde Asarns ro.

Den sista hälften af denna strof antyder oneligen en förändring af ett lyckligt tillstånd; men hvilka de tre Thuffa-mde woro, och hwars igenom de verkade en sådan förändring, uppskies ej i det följande af Walas sång och sålialigen icke heller i Eddan, som är tagen deraf; hwarföre, oaktadt all den möda man gjort sig att bewisa, det intet ord af Wöluspå förkommit, sörsta anledning är att twisla på dess fullständighet.

10) Brimer är en förändrad benämning af Ymer, i hwars lött, Eddan säger, att Dvergarne först qwidnat såsom maskar, hwarefter de, enligt Gudarnes beslut, fått mansnawett och mannskapnad; men bo dock alltid i jorden och i bergen. Enligt hwad Gudmund Andriá menat, skulle de twenne sista verser af denna strof utmärka de fyra Elementerna, och hwar och en af Dvergarne anses såsom föreställande, eller länkande en naturkraft. Man skulle af Zodiernas Mytologi, som samolikft med den Nordiska står i nära förwandskap, wara böjd att gifwa styrka åt denna mening. Monu framställer i sin sång alla naturkrafter, allt lefwande, Djur och Växter, såsom lika många deri dolda verkande Andeswäsenden.

De följande sju strofer, hvilka blott innehålla Dvergatalet, utgåra, enligt Schewings anmärkning, blott en parentes, så att den

na nionde strof bär läsas i sammanhang med den sjuttonde.

11) Den förklaring som Gudmund Andred gifwit af denna och de följande stroferna, synes så märkwardig, att den ej bär här alldeles förbigås: Miotfognar tror han beteckna den inneboende kraften, virtus in potentia, och Durin samma kraft i verkning, virtus in actu; och vittrar, att Dvergarne, som woro af deras sällskap, i den förra Wdlyspa kallas Ljusalfwar, goda Demoner, som troddes bo i eller omkring bergshöjder; då deremot de af Dwalins flok kallas Swartalfwar, Demoner af en lägre art, som bodde djupt i jorden: de naturkrafter, som besreda jordens allstrande förmåga. De framställas alltid såsom motsatte naturkrafter, och skulle Dverga-namnen, som i Resenii text något afwika från den här följde, efter Gudmund Andred förklaring af orden, ungefär så öfversättas:

- II. Tillväxt, Förgångelse,
 Nord, Söder,
 Öster och Vester,
 Lira, Mörker,
 Begär och Afsty,
 Uppsligande, Nedsligande,
 Sorglöshet, Olycksbud,
 Trånad och inre Lugn.

12. Várde og Blándning,
Lugn og Storm,
Blygsamhet, Fráðhet,
Kraft, inbillad Viðhet.

13. Fðruttnelse, Tillífsknande,
Vánskap, Fiendskap,
Anfall og Morfsánd,
Hotelle, Várn,
Hóghet og Lághet,
Láttbet, Tróghet,
Válde og Tráldom;
Som fáltan odla
Og Efen wárdga.

— — — —

14. Tid ár tálía de Dvergar
Af mórka skaran —

— — — —

Hárestet uppráknar han Swart-Alfwárnet

15. Der war Fðruttnelse
Og stelnande Róld,
Brodd og Gróuska,
Utspráking, Blomstring,
Mogning, Fullmognad,
Skórd, Fðrwísing,
Ungdom og Alderdom —

16. Fðrfallnande, Hóskóld,
Útergang, Móttagning —

— — — —

Räfsaren föreställe sig icke, att denna öfversättning af Dverga-namnen är alltid sådd på säkra Etymologiska grunder; den anföres blott att wisa hwad begrepp nämnde Geländare gjort sig om detta ställe i Balas sång.

12) Lofar war förmodligen en af Dvergarne's Jörför; hans namn förefommer blott här, och en gång i den profaiska Eddan, der han säges härstamma från Nurfanga.

13) Nurfanga siot borde wäl egentligast öfversättas: Nurfangens boning; men utan att taga detta ord appellativt, kan swärligen någon mening läggas i sista hälften af denna strof.

14) Enligt H. Schewings *) anmärkingar, förbindes detta ställe med den nionde strofen sålunda: Från det rådslag, der Gudamakterna beslutit Dvergarne's skapelse, besökte nu trenne jorden, sunno Alf och Embfa, och skapade af dem de första menniskor. Men till wedersläggande af den mistänksa, nämnde Jörfattare yttrat, att Ödransson skulle af ett infall förändrat ordet husi till susi och som det heter: maa have taget det ud af sin egen fabriek, har man trots sig skoldig härmed upplösa, att den Handskrift Ödransson fölit, tydligt har denna läsning; dock af den stora sannolikhet, att detta är en misshrifning, har man så wäl wid öfversättningen:

*) Se Skandinawiska Litteratur-Sällskapets Skrifter 1810, sid. 192 och 193.

ningen af detta ställe, som wid en förändrad läsning af den adertonde strofen, sålitt H. Schewings anvisning.

15) Under den rot, af asken Yggdrasil, det heliga trädet, som stod i himmelen, såde Urdar-brunnen *). Dit redo Asarne dagligen öfwer Vifrost, Regnbogen, himmelens bro, att hålla sina rådslag. Sedes Nornor hade wid denna brunn sin sal, och twenne swanar summo i des wäg. — Des watten, säger Eddan, är så heligt, att allt, som deri neddoppas, blir hwitt, liksom den hinna, som Skiall heter, hwilken ligger inomkring äggestalet. Grånn står i denna strof med en i Zelandiskan helt owanlig construction: Fullkomligt enligt med språkets natur blefwe att läsa på detta ställe gróinn, hwartill den Upsaliensiska Codex af den profaiska Eddan, som wid anförandet af denna strof har greinn, förantleder.

16 Urd, det Förflutna; Werdandi, det Närvarande; Skuld, det Tillkommande. Gudmund Andred har i sina anmärkningar till denna strof, förklarad den första såsom alltings Grundorsak, den andra, såsom des första dölda verkningar; och den tredje, såsom des uppenbarelser i naturen, hwilken sednare blott är framlagd till åskådning.

17)

*) Förklaras i Resenti Edda med soas præteriti temporis, det förflutnas föllä.

17) Wala, som hittills varit införd så som talande om sig sjelf i första personen, nämnes hädanefter ofta i den tredje.

Här afwiker Resenii text, och förmodligen äfwen de Handskrifter han följt, i werjarnes ordning, ganska mycket från den, som i den Stockholmska iakttages, hwilken sednare dock synes ganska orwungen.

18) Under den rot af det heliga Alfstrådet, som strötte sig till Grimthuffarne, Jätternarne, war Mimers brunn, hwari wissheten war förloraad. En gång begärde Walfader, Odin, deraf få dricka; men måste i pant lemna sitt ena öga, hwaraf Wisshetens fälla sedan af Skalderna benämnes Walfaders pant.

Att gentiwen Mimis i den text här blifwit följd, är en misstafning, kunde wäl synes troligt, både af den profaiska Eddan och Resenii text af Wdluspa; men då i war, ganska consequent, äfwen står Walfödur i nominativen, och för öfrigt, sedan Odin pantsatt sitt öga, ingen orimlighet i meningen uppkommer, har utgifwaren ej trott sig böra ändra, eller i öfversättningen behöfwa wisa från sitt original.

19) Sannolikt har i denna Sång hwar strof bestått af åtta rader, och hwad i detta antal nu brister, kan antagas såsom förloraadt. Här fordrar sjelfwa constructionen att antaga den

denna gifning, om ej en morsägelse i me-
ningen skall uppkomma; ty Odin kan ej så-
gas hafwa gifwit Wala sin wisshet, eller lärt
henne trolldom.

20) Seidi har utan twifwel på detta
ställe mera betydelse såsom ett appellativ,
än om man anser det som namn; des här-
ledning torde blifwa swår att bestämma, men
troligen är det af samma stamm, som ordet
heid, ren, klar, hwilket i den femtiondenis-
onde strofen förekommer.

21) Seid war en högre grad af Trolldom,
som bland Wanerne mycket brukades, och öf-
wades bland Asarne först af Freja, Jordis
dotter, då hon bdrjade förestå Gudaoeffren *).

22) Wissheten om rätta betydelsen af
ordet angan, gör det swårt att bestämdt con-
struera denna mening; kan den med anled-
ning af texten hänföras till Wala, så här
hon denna benämning, ej såsom upphof till det
onda, utan af den olycka hon pådöde Asarne.

23) Far, den höge, en af Odins stalds-
ste benämningar.

24) Med ordet Bullweig hafwa en del
Folk af denna säng förstått Guld; andra
åter hafwa förklarad det som benämning af
en Gudomlighet, hwilken för Gudarne wägd
edets goldene taffor, och, som det synes, ut-
an all anledning af Eddissa Myrberna, i bå-
da

*) Sn. Sturlesons Heims Kringla, W. 4.

Da fallen dermed förfäkt en ond Makt. I förra fallet kan hon väl anses som en källa till mycket ondt, ehuru hon ej i sig sjelf kan fallas ond; i det sednare förefäkt hon ganska bekämdt en hög och god Gudamakt.

25) Valkyrior kallades de Gudinnor, som af Walfoder sändes till Walplatsen, att Rora de värdiske till Odins Sal, Walhall. I den profaiska Eddan nämnas Gudur, Fota och Skuld, den yngsta af Hornorna, såsom egentligast sända i detta wär, och de öfriga mera som tjenande Tärnor i Odins Hof.

De öfwersåddiga fyra werkar af denna strof troeligen i sednare tider tillfotte.

26) Är i det föregående af urgamla texten inæn ting föleradt, kan detta ställe endast hänföras till det wärd, som af Marnes mor Gullweig blifwit förskwad. Wis detta ställe hwilar hela upplösningen af Walas sång.

27) Wanerna, ett stridsamt folk wid Tanais, woro Odins och Marnes måttigaste fiender: de härjade hwarandras land och hade Smjom teær *).

28) Freja, den rena, öfkyldiga kärleken: Märkwärdigt är, att oakadt hon war Ods maka, nämnes hon öfwer allt i Eddiska Mytherna Wis.

Orden Lopt och Lewi i det föregående af denna strof hafwa hos Författarne blifwit gans

*) En. Sturesons Heims Kringla, sid. 3.

ganska stiftskriftigt tolfade: hos Resenius öfversättas de med lust och haf; af Herder, med i-wel och sanuning; af Hr Nass's upplysning, att den enda antagliga anledning man har att förklara ordet Lewi, är gifwen i den andra wersen af femtiondeandra strofen, der samma ord i texten förekommer, gifwes det här med: I ågor. Detta kunde då hänföras till den förfärliga eld, som skulle förtära werlden, och de olyckor i allmänhet, som den onde Lofe ådrog Asarne, eller till den twedrägt och sorg han wäckte bland dem, då han förledde dem att bortlösna Freja (Ods ms) samt Sol och Måne, åt den Jätten, som till en wiß dag åtog sig att uppbygga den förfärliga muren fring Asa-borgen *).

29) Thor

*) Se Reseni Edda 36. Dömesagan.

Ättilliga Sagor om märkwärdigare Kyrkans uppbbyggande, som berättas bland wår Allmoge, hafwa tydeligen från denna Myth sin upprinnelse. Hr Doctor Zetterström i Upsala har bland sina Samlingar en dylig Saga, från Norrland antecknad: St. Olof, Konung i Norrige, gick en gång i djupa tankar mellan berg och skogar; han hade i sinnet att bygga en Kyrka, hwars like icke skulle finnas; men såg sig ej kunna tillwägabringa denna byggnad, utan att för mycket betunga sitt land. Under dessa behömmar mötte honom en man af midunderligt utseende, och frågade hwad han grubblade på? St. Olof omtalade då sitt tilltänkta företag; hwarpå Drottet utskäde sig, att på en wiß tid ensam fullända byggnaden; men förbehöll sig i lön, Sol och

29) Thor war Odins och Jordens son. Förbindas ofta med den historiske Thor, som härstammade från Jotunheim.

Loke, hotad af Asarne, befriade dem genom en list från sina med Jätten ingångna förbindelser; att hämnas detta svek, anställde Jättarne dem i sin borg; i sin nöd åkallade de Thor, som war förbistrad af deras så plötsliga

ligen

Måne, eller St. Olof sjelf. St. Olof ingick på dessa villkor, men uppgjorde en plan till Kyrkan, som syntes honom omöjlig att utföra: Kyrkan skulle vara så stor, att 7 Präster kunde på en gång prädika deri, utan att svara hwarandra; pelare och ornamentet ut- och invändigt skulle arbetas af hård ämsten, o. i. w. Snart war Kyrkan färdig, blott tak och spira återfödo. -- Nu drefs åter af nya besökter St. Olof ut bland berg och Fogar, och tänkte på sin ingångna förbindelse. Hastigt hörde han i beröet ett barn gråta, och en Jättegwinna trösta det med dessa ord: tyst, tyst! i morgon kommer Wind och Wäder, Far din hem, och har med sig Sol och Måne, eller St. Olof sjelf. St. Olof, glad öfver denna upptäckt (ty med Trollens namn förtar man deras makt), återmände hem. Allt war färdigt; spiran äfwen uppsatt. Då ropade St. Olof: Wind och Wäder! du har satt spiran sneder! hvarpå Trollen föll från Kyrkofamnen med ett förfärligt brak, och flogs i många stycken; hvilka alla woro ämstenar. Efter jemlike berättelser hette Jätten Blåster, då St. Olof kall höfwa ropat: Blåster! sätt spiran Wäker! Efter andra kall Jätten betat Slätt, då St. Olof ropade: Slätt! sätt spiran rätt!

ligen slutna och brutna Idfren; men kom, och
började en segrande strid mot Jättarne och
Trollen.

30. Fentis-Ulfwen war en obugglig
afföda af Loke med den onda Angerboda, den
gamla Trollkonan, som satt dier ut i Jerns
Slogen. Med underbara fedjor hjurrade Ulfar-
ne honom wid en bergshäll, och störtade den
diupt ned i-jorden, der han fångslad skulle ligga
till fista striden (ragnarauk). Eddan säger:
han tjuiter förfärligt, och af det oreña skum,
som flyter ut hans mun, blir den ä, som kals-
las Won (hoppet).

31) Tregari är ett ord, som nu mera i
Själändiskan är alldeles ofänt, och torde tillfä-
mentys baswa, genom misskrifning i texten,
inkommit i stället för ordet tregari af stams-
ordet tregi, som betyder sorg; med denna läs-
ning förekommer detta ställe anfördt i Upsalia
sta Pergaments-Handskriften. Denna Ulf kals-
las i den profaiska Eddan Managarmur,
månens frätare. — En annan Ulf, säger
Eddan, förföljer Solen, hwilket kan ses af
hennes flyndande lopp, och skall slutligen upp-
sluka henne. Båda äro af samma stamm
som Fentis-Ulfwen, födde af den gamla
i Jernslogen.

32) Sannotiskt förslås härmed Odin, då
han satt på Walas grafhög, och qwad sin be-
swäri-

fröskjning *)), eller måhända Hermod's sednare besittning till Hel.

33) Valder hin gode, Oskulden, Gudarnes wällust, hwar's borg Breidablic, det inret örent eller besmittadt kunde infomma, war i himmelen: han hyllades af allt i naturen, med det löfte, att inret skulle stada honom; men reningen Mistiltein syntes Gudarne ännu för spåd, att af honom taga löftet; han wärte upp och blef slutligen, genom Lofes afund och list, Balders bane. Hermod sändes af Frigga att uppöka Valder i Hells (öddens) boningar; hon lofwade äfwen att återställa sitt rof om Valder begrets af alla, och allt i naturen. Allt i Naturen, jord, malmer och stenar greis, och förja ännu, hwilket Eddan säger kan ses när de komma ur földen i värma; blott en enda, Lof, den gamla Fäiteqwinnan, kunde ej förmå's att gråta; hon swarade:

Lof månd' gråta
 Torra tårar
 Wid Balders Bål.
 Hel behålle
 Swad hon hafwer.

34) Odins son, den blinde Höder, förledd af Lofe, som rigtade skottet, aff det Mistiltein. Bale, Odins och Mindas son, war bestämd att

*) Se Iduna, i Häft. sid. 65.

att blifwa Balders hämnare; så säger Wala
i Wegtams Qwida *):

Rinda bår son
I Wester-Salar.
Han skall Odins son
Blott nattgammal dda;
Så hand twätta,
Ej hufwud lamma,
För'n han å bål
Wår Balders fiende.

35) Kvaligt straffade Asarne Loke: öfwer
trenne skärpta klippor sjätrades han, och öf-
wer hans hufwud upphängde Skade (en af
Asynjorna), en huagorm, som droppade etter
i hans ansigte. Bredwid honom satt Sigrn,
hans maka, bedröfwad, och mottog i ett kär-
letret; med stigande oro såg hon kärlet fyllas,
och då det flödade öfwer, skyndade hon bort
att tömma det; imedertid dröp giftet i hans
anlete, hwarwid han så ryster, att hela jorden
skalas: deraf, säger Eddan, kommer jordskalf.

36) Wale war Lokes son; han blef af
Asarne förwandlad till en Ulf, och sönderstet
sin broder Nare, hvars inelwor de sedan
hårdade till starka kedjor, med hwilka Loke
fångslades.

Första hälften af denna strof finnes ej
hos Resenius, och således förmodligen ej i de
handskrifter han sålit.

37) Gara

*) Se Iduna, i Häft. sid. 60-68.

37) Garmer, afgrundshunden, stod bunden wid Gnipahällen i Nifheim. Då Odin kom till Hells boning, att utforska Balders öde, mötte honom Garmer; så beskrifwes han då i Wegtams qwida *):

Han war blodig
Om bröstet framman,
Motdgirigt swalget
Och låstarne nedan.
Han skälde i wägen
Och gapade glupskt
Lit Trollfängens fader;
Lång war hans olät.

Freke och Gere word twenne Ulfwar, som spisades af Odins bord.

38) Namnet på denna grumliga giftsjödm förefommer bland de sjödmar, som flyta i Hwergelmer, hwilket i Eddan nämnes som ett obhyggeligt ormanäste. Om dessa wattens uppsökning såges i Grimnismal;

Eikthirni **) heter hjorten,
Som ständar i Salen, Hårjafatrens,
Och biter af Lerads grenar,
Men ned af hornen
Dryper i Hwergelmer,
Dådan alla watten falla.

Ⓔ

39)

*) Idunas 1:sta häfte, sid. 65.

**) Den profaiska delen af den handskrift, som här blifwit följd, har Eikthirner; hwärefter Werelius

39) och 40) Efter den stora förbedelsen finnas ännu många salar och boningar, goda och onda; bäst, säger Eddan^{*}), är vara i Gimle och godt att dricka i Brimle (Brimur), den salen ständar och i himmelen och i Skolni^{**}). Det är också en god boning, som ständar å Jnda (Nida) fjellen, gjord af rddaste guld; han heter Sindre. I de goda salar skola de gode bygga.

41) Så säger den prosaiska Eddan: "Å Rastranden (ddstranden) är en stor sal, och ond; åt norden stå ddrarne; den är osvan helt betäckt med ormruggar; men ormarnes hufvuden hänga alla in genom gluggar i hufset och utslåsa sitt etter, så att strömmar der af falla och rinna ut efter salen.

42) Nidhuggen, en vederstygglig Drake, ligger i Hwergelmer, och gnager den rot af den heliga Asken Yggdrasil, som sträcker sig öfver Niffheim. Denna sista halvva strof anses föres i den prosaiska Eddan med en wida båt-tre läsning:

Men

med egen hand ändrat detta ställe i Stockholmska Kongl. Bibliothekets exemplar af Reseni Edda; dock som i Grinnisimal i samma handskrift står Eit-hirnir, bör det ej förändras.

*) Stockholmska Handskriften, 58 Kapitlet.

***) Skolni har blifwit förklaradt med ett land, dit ingen född kan komma.

Men i Sværgelmer
 Bet jag værst vara;
 Der kvæljer Nidbugger
 De framtidas lif.

Efter denna strof bibras den söna målningen af sista striden (Ragnarök).

43) Hel (dödens Gudinna) var en af Lokes olycksbarn med den svugga Trollkonan Angerboda. Hon nedstötades af Alfader i Niflheim, att råda öfver nio ofaliga världar. Så bekräftes i Eddan Gliuder, hennes oslyggeliga boning, dit vida portar öfva: Hunger heter hennes bord, Svält hennes knif, Sånglat hennes träl, Sånglat hennes tjena-
 rinna, Fallande svek hennes ödr, Lätamod
 tröskeln och ingången, Tvinsöt hennes sång,
 Bleknande förbannelse hennes vishus och tjall.
 Hon är half blå och half menniskofärgad, grön
 och vederstyggelig.

44) Formungänder (Midgårdsvormen),
 Hela och Fenris broder, Lokes son med den
 gamla i Jernstogen; honom, säger Eddan,
 försänkte Alfader i djupet af det haf, som
 ömger jorden, der han vänta till den längd,
 att liggande i hafvet han kröler sig kring allt
 landet, och biter i sin fjert.

45) Sleppet Naglfar var, enligt Eddan,
 gjordt af döda mäns naglar; derpå stola

alla Grimthuffar, anförde af Jätten Hymer, komma till friden.

46) Vileist och Helblinde woro Lofes bröder; de woro af Jätte- och Grimthuffa-ätt- ten Mot Usarne komma, anförde af Lofe, Sifs (därskapens) barn, med Uswen, som gapar så widt, att hans öfra läst är mot himmelen och den nedra på jorden; han skulle gapa mer, säger Eddan, om rum wore. Gudarnes sista strid med Trollen är å den slätt, som Wigridur heter.

Hlina war en god Norna, som i friden förbadde Friggas wänner, hwarföre friden fått den staldiska benämningen Hlinas sorg.

47) Frejt fallas, af sin seger öfwer Jätten Bele, för Belis Wane. Han faller i friden mot Surtur; ty han har icke sitt goda swärd, hwilket han gaf sin tjenare Skirner, då han sände honom att uppsöka den söna Gerde. Han hade sett denna qwinna, den fridaste af alla qwinnor, en dag, då han stod i Hlidskialf, och sågade kring werlden; hennes händer woro så söna, att då hon uppsågade dem, gafwo lust och watten deraf återglans; och Gudarne, säger Eddan, hade för hans förmåtenhet att sätta sig i Odins högsäte, straffat honom med en brännande kärlek.

48) Widar den tyffe, war näst Thor stark. Han hade en sto af den underbara es
gens

genfkap, att han med den for genom luft och
öfver watten; han war ofta i stora faror Af-
farnes tillflygt, och beständ att på Ulfwen tas-
ga hämd för Odins ödd.

49) Hwedrungs son, är en benämning
af Fenris-Ulfwen, förmodligen af någon rykt-
bar Jätte af Lokes eller Angerbodas ätt.

50) Thor, som mot Midgårdsormen se-
grande föll och slöt striden, war Odins och
Jordens son. Glodyn synes således böra
räknas bland Jordens skaldiske benämningar.

51) Gjorgyn gifwes i Nefenii Edda med
strand; är här en skaldiske benämning af Jorden.

52) Jdia är ett af de Jäländske orden,
som till härledning och betydelse swärligen
lära kunna bestämmas.

Paraleler till detta de gamles begrepp
om den nya wäntade jorden, kunde anföras
ur de fleste äldre folkslagens Mythologier.
Den profaiska Eddan handlar i den 49 Döme-
sagan utförligt om denna förnyelse; äfwen
en ny Sol skall komma:

En Dotter föder
Ulfwa-glansen, (Solen);
Förrån Ulfwen
Henne slukar;
När Makterna dö,
Hon wandrar modrens
Branta wägar.

53) Jda-wallen war de gamle Ötthers
 Glosé. Man har welat härleda ordet af Jd,
 nytta, werksambhet, och må hända, ej utan
 anledning; ty de gamle synes ej i hwila,
 upphörandet af werksambhet, hafwa tänkt sig
 lyckfaliighet. Märkwärdig är Östranssons öf-
 werfättning häraf, med Fullkomlighetens
 språkant.

Simbul synes beteckna det yttersta af
 tid, det ewiga, och Tyr kraft; således Sim-
 bul Tyr's runor, den ewiga kraftens hem-
 liabiter. Simbul Tyr uppfann runorna,
 hwilka Odin sedan lärde bland Asarne; hwad-
 an han äfwen blifwit nämnd Simbul-Tyr;
 så säges i Odins Runatal;

Munor skall Du finna,
 De förklarande orden;
 Höga ord!
 Kraftfulla ord!
 Dem lärde Simbul thulur,
 Dem gjorde de ewige,
 Dem rissade kraftens Gud (Hroptur)
 Odin för Asarne,
 Men för Alfrar Dwalin,
 Dain för Dwergar,
 Alswid för Fättar,
 Sjelf jag rissade några.

54) och 55) Fjolner (den mycket wetan-
 de)

de) och Groptr (den starke) äro skaldiske benämningar på Odin.

56) Windheim, andarnes land. Detta ställe gifwer anledning att tro, det våra förfäder, i likhet med hvad i Celtiske Bardernas sånger så ofta förefommer, trott de af lidnas wålnader fringswäfsa med vinden eller bo bland molnen.

Håner, hwilken hittills varit som gislan hos Wanerne, skall återkomma till Asarne, och i den nya werlden wälja sig boning. Wisdar och Wale, säger Eddan, lefwa ännu oskadade af Surturs bränd. Herder anmärker wid sin öfversättning af detta ställe: In der neuen Welt ist Odin nicht da, aber die schönen Odins Söhne; was sich hier ermordert und gerächt hat, wohnt dort friedlich beyfamen.

57) Isländska texten i vårt Original är här tydliggen felaktig; man kan sluta af alliterationen, att sjerde raden i strofen saknas, och finner att orden a gimli äro för mycket i den tredje; hwarföre denna obetydliga ändring här stett, och antagandet af det ur Afspenhamnske handskrifter, af Hr Rast föreslagna fyllningsordet ham, syntes wara nödwändig.

Genom tryckfel har den tredje raden i Swenska öfversättningen blifwit uteglömd, och här förta hälften af denna strof så låsas:

Borg

Borg ser hon stånda,
 Mer sager än solen,
 Lätt med guld,
 Å Gimle det höga.

Gimle är den härligaste borg, i den öfversta himmelen, som nämnes Widblainn (den blåa rymden). förmodligen detsamma som ofwans stående Windheim. Eddan omtalar tre himlar, som af ingen förwandling kunna nås.

58) Reseni text har på detta ställe Sun, som då hänföres till Draken; men vår handskrift har Sun, hvilken läsning med fördel här synes böra antagas; det är så naturligt att Gierstan Wala, som i berättan så högtidligt framträder att för Asarne qwäda Alfaders under, och deras och werldens tillkommande öden, äfwen blir nämnd i slutet af sin andesång. Hennes uppenbarelse här blir då den samma högtidliga som i Wegtams qwida, då Odin med sin Trollång wid hennes grafhögd, twang den bleka fram i dagen; hon reser sig tungt och långsamt ur grafwen, sjunger för Odin den förstråfande Sängen, och sjunker åter i djupet.

A — z —

afzelius.

Maj-

Maj-Sång.

Se, öfver dal och klyfta
 Den unga Majsol ler.
 Sin isbjelm bergen lyfta
 Från ärrig yonna ner.
 Men ännu isöfver jorden
 Och böljan fångslad står.
 Ad! Våren här i Norden
 Har Driföfver i sitt här.

Pikmycket! Snart han träder
 Ur waggan fullvärt öfver,
 Med fina Westanwäder,
 Med fina blommors knopp.
 Snart står han högt på fjellen
 Med Nordens wofna Sol,
 Der Morgonen och Qwällen
 Satt möte sen i fjol.

Men ad! hwad rop jag hörer.
 Se, krigets båge späns,
 Och åter Dunderarn förer
 Sin wagn omkring vår gräns.
 Med Våren flyga Norden
 Som lösta Falkar ut,
 Och Eddern famnar Norden
 I enwige till slut.

Med Norrskjernen i pannan
 Den löbla Svea får,
 Och frågar om hvarannan
 Sitt mod och fina sår.
 För stolt att frukta Faran,
 För vis att reta den,
 Hon vinkar trygg å Faran:
 Välkommen, gamla Väin!

Och redan fyllas Fälten
 Af hennes Kämpars tropp,
 Och redan risva Belten
 Med dån sin brygga opp.
 Ur båen Fädren hafva
 Då mana med sin röst,
 Och Swirhiods fjellar kasta
 Sin stöld framför des bröst.

Från Vidstjalf Dden vakar,
 Sin thron han upprättad,
 Fast Loke jorden skakar,
 Fast och hans Baldur föll.
 Bredvid hans sida flammor
 Den starke Asa-Thor,
 Och lyfter vred sin hammar,
 I hvilken ödden bor.

Vid Urdas hvita watten
 Sår wår den böga Skuld.
 En runa, mörk som natten,
 Hon skår i sköldens guld.
 Gudinna! Fjollens bden
 Du skrifer. På wår lott
 Skrif farerna, skrif bdden,
 Men skrif ej trådom blott!

O! Fjerr ån bojans nesa
 Skall trycka denna jord,
 Fjerr Tyranniet skall resa
 Sin thron i wåldig Nord; —
 Fjerr drabbe Thor med flamma
 Sitt folk, som skall förgås,
 Och fjellen skrite samman;
 Ett kummet öfwer oss!

Påt Slafwen seafint flandra
 Den wilda tidens gång.
 På bergen will jag wandra
 Och sjunga Segrens sång,
 Då åter utur striden
 Hon wänder till wårt land
 Med Friheten och Friden,
 Som byten wid sin hand.

Drick mårg i benen, Broder!
Drick mod uti din själ!
En skål för Hjeltars moder!
En skål för Sweas wål!
Om Nöta will dig stica
Eill Fädren, lycklig du!
I Balhall får du dricka
Den samma skål ännu!

T — R.

Elden.

Mörkt låg djupet uti ödd förstening,
 Durgrundligt, som Alfaders mening,
 Formlös, utan aude, utan kropp.
 Ingen själ tog upp uti sin Spegel
 Tingens bilder. Skapelsens in-segel
 War ej brutet opp.

Ewigheten, lik en Örm i ringar,
 Låg och rufvade med swarta wingar
 Uppå werldar, icke ännu till.
 Dymdens Tält låg ouppspändt. För Lidens
 War ej ännu någon stund förleden,
 Och dess Ur stod still.

Se, det bliztrar! Se hur natten randas!
 Lifwet waknar, känner sig, och andas,
 I den graf, der fordom ödden frös.
 Tingen stilja sig med skild förmåga.
 Himlen lyfte sig till hwalf. I låga
 Slet sig Solen lös.

Hster rycker sig med wäld från Wester.
 Gent mot Norr sin boning Öbder fäster.
 Himlens rosor spricka ut sin knopp.
 Dagen wexlar öfwer land och watten,
 Månan, rodnande och blyg, i natten
 Slår sitt bga opp.

Plantan skjuter ur den värmda mullen,
 Skogens kronor susa öfver kullen,
 Blomman stadnar wid dess fötter qwar.
 Djuren leka. Ensam, utan like
 Framstår Veenstan, och till dubbelt rike
 Jord och himmel tar.

Puls i ådrorna utaf Naturen,
 Växt i plantorna, och lif i djuren,
 Gudalåga, hwem har råndt dig an?
 Jo, Allfader, ännu känd af ingen,
 Wille en gång spegla sig i tingen,
 Och hans Speget brann.

Ingen harpa stämmes till din ära,
 Elden ler åt Zendas höga lära,
 Bestas altar flammor icke mer.
 Men ett wäldigt Tempel än dig lysor,
 Och ditt öfvergifna altar lysor
 Från Solen ner.

Öfwerallt är Du, lif Himlasanden.
 Man söda lefwer du i gränden,
 Wertdar åter du, och bumarar än.
 Gåfångt Forsfarn will ditt wäsen fråga.
 Han förtalar ej din Gudalåga,
 Men han värms af den.

Säg oss, säg oss, är du ej den samma,
 Känd som snillers eller solens flamma,
 Ut i Skaldens dikt, i Wärens prakt?
 När Vulkanen eller Hjelten ryster,
 Är det icke samma eld som bryter
 Ut med samma makt?

Blickar Månan på den öde borgen
 Ner i natten, o så blickar Sorgen
 Ner på grafven af en ungdomswån.
 Wädas qvällen utaf Frejas sjerna,
 O så blickar mången Nordens Lärna
 I sin brudstol än.

Himlalåga, när den trötte anden
 En gång flyger till de blåa landen,
 Der han kanske bott för längesen;
 Herbergera du den wilkna gästen,
 Och gör honom, som du gör Abbessten,
 Mera stdn och ren!

T — R.

Skidbladner *).

Det är så kraftigt, men så kallt i Norden;
 Långre ner till den bebodda jorden
 Långtar du från snö och is;
 Dit, där Drufwan och Drangen blommär,
 Dit, der grönklädd Maj och mognad Sommar
 Hwila öfwer Paradis.

O! hur skönt förflyga lifwets stunder,
 Suckar du, ibland dess lunder,
 Wid dess Näktergalars sång!
 Druke jag utaf dess Silfwerströmmar!
 Bleswe min Jubillnings drömmar
 Verkliga ändå en gång!

Hwarför icke? Hwad är verkligheten?
 Hwad jag känner, hwad jag weten,
 Det är verkligt, det lefwen jag.
 Låt blott kossan lösta Er ur gruset!
 Widsträckt är bon, såsom himlaluset
 Och som hafwets wåg så fri.

Se, Skidbladner winkar dig wid stranden,
 Öfwer hafwen, öfwer landen
 Diktens gyllne flöpp går fram,
 Ewig medwind i dess segel susar,
 Skönare dig jorden tjusar,
 Högre himlen, från dess flam.

Oden

*) Odens flöpp.

Oden timrade det sjelf med werlden.
 Egennyttan, afunden och flården
 Lås ej mot inom des rena bord.
 Skalden med den gyllne lyran
 Står wid Styret. Gudapran
 Sagar Isl'n kring haf och jord.

Wål, så stig med lust på spegeldådet.
 Som en morgondimma faller rådet
 Ifrån Andewerlden. Hon är din.
 Huru wänligt flog och klippa nickar!
 Huru widt du från din mastförg blickar
 I de blåa landen in!

Segla offbrådadt. Se, djupt i Wesser
 Står bland gyllne nioln en Stad. Hwad Gester
 Firas der, hwad sång, hwad dans!
 Hur des Kolonnader fina!
 Huru Tornen bada fina
 Tinningar i purpurglans!

Lustigt är det, som på Idawallen.
 Der är ännu icke Baldur fallen,
 Brages harpa klingar der ännu.
 Forutids minnen, Framtids öden,
 Lifwets gåta, gåtan utaf ödden,
 Allt sbeklaradt skådar du!

Derfve, längta icke mer från Norden.
Stånheten är wansflig uppå jorden,
Endast Dikten hbr hon ewigt till.
Hwar som heldst du må af Gdet ställas,
Gians Hesperien, stans Hellas
Gde din syn, så snart du will.

T — R.

Herthas *) Barn.

Jordom gebllockade Hertha
 Lustade Himmelens Gud.
 Se, i sin famn, wid sitt hjerta
 Håller han ännu sin brud.

Arfwingar hade hon twänne
 (Kärleken Arfwingar ger):
 Sonen bräddes på henne,
 Dottern på Fädernet mer.

Lålamod kallades Goffen.
 Modren med sorg honom när.
 Och, som de naturliga blossen,
 Bleknadt hans anlete är.

Stafwen med törniga taggar
 Stödder — och sårar hans arm.
 Sriden den ewiga, waggar
 Han i sin suckande barm.

Stilla han wandrar och dyster,
 Dgat till jorden slår ner.
 Hoppet, hans stbnare syfter,
 Pekar åt himlen, och ler.

*) Hertha, Jorden.

Leswande är hon som tankan,
 Glad som den blommande Wår,
 Och med en bindel af Rankan
 Fästes des flygande hår,

Brodern med Plågorna fåttar
 Erdttd, men manlig och fast,
 Syster, den vingade, slåttar,
 Och de fly alla med hast.

Ljus-Alfwer! Swärjen of bågge,
 Swärjen of huldhet och tro!
 Följen of till des wi lägge
 Ner våra hufvud till ro.

Råmmande Son utaf Hertha
 Håll mig i stormarna opp!
 Trösta mitt lidande hjerta,
 Himmelens dotter, du Hopp!

T — R.

Flyttfoglarna.

Så brett finer Solen på Nilvägen ner,
 Och Palmerna ge ingen flugga mer,
 Då griper oss längtan till fädernejorden,
 Och tåget församlas. Mot Norden! mot Norden!

Och djupt under stötten vi se som en graf
 Den grönskande jorden, det blånande haf,
 Der oron och stormen hvar dag sig förnyar,
 Men vi fara fria med himmelens skvar.

Och högt mellan fjellen der ligger en ång;
 Der nedstår vår skara, der redes vår sång.
 Der lägga vi ägg under kyliga Polen,
 Der kläcka vi ut dem wid Midnattsolen.

Oj Jägaren binner vår fredliga dal.
 Der hålla gullwingade Elfwor sin bal.
 Grönmanilade Skogsfrun spatserar i qvällen
 Och Dvergarne hamra sitt gull in i Fjellen.

Men åter på bergen står Bindswales son *)
 Och skakar de snöiga wingar med dån,
 Och hararne hwitna, och Rindbruswan glöder,
 Och tåget församlas. Mot Söder! mot Söder

Till

*) Wintern.

Till grönstånande Ångar, till ljummande Våg,
 Till fluggande Palmer står åter vår häg.
 Der hvila vi ut från den lustiga färdnen,
 Der längta vi åter till Nordliga werlden.

T — R.

Necken. Romans *).

Djupt i hafwet på Demantohällen
 Necken hwilar i grönan sal.
 Nattens Lärnor spänna mörka pälsen.
 Söwer skog, söwer berg och dal.
 Svällen härlig står i svartan högtidskrud,
 När och fjerran ej en susning, intet ljud
 Söder det lugn söwer neiden rår,
 När hafwets Rang ur gyllne borgen går.

Siger's döttrar **) honom sakteliga
 Gunga fram på den klara sjö.

Har-

*) Efter en i Westeraðeländ och Småland allmänt känd melodi, under namn af Neckens Poësa.

Den, som ej vill anse denna Romans såsom Allegori, förklarar den som Myth, i hvilket fall den dock ej med frånghet får behandlas. Eddiska Mythologien himmer ej alltid till att förklara den i tradition och af sednare Skalde med mycket främmande ämnen uppblandade. Necken seswer ännu genom tradition bland vår Allmoges, såsom hafwets och Muskens Skaddsmänske. Att låta Freja, liksom Venus, födas ur hafwet, och den förea, äfwen som den sednare, föreställas af Afkonstjerrnan, bör wäl icke wara en för Nordiska Skalde otillåten frihet.

**) Siger föreställer det stormiga hafwet; hans maka Kan det lugnande; således deras Döttrar hafwets wallningar efter en storm.

Harpans ljud de gå så sorgeliga,
 Söka fjerran en våg att dö.
 Fast hans öga står åt dunkla Himmelen,
 Ingen stjerna bådär Nattens Drottning än;
 Freja smyckar sitt gyllne hår,
 Och Necken så sin sorg på Harpan står:

"O hvar dwäljs du, klaraste bland Stjernor
 "I den blånande Skymnings stund?
 "Du, som fordom, en af Jordens Tårnor,
 "Bar min brud uti hafwets grund!
 "Och när hjertat brann wid mina ömma slag,
 "Smdg så skön och blyg de tjusande behag
 "Mot min barm i den swala flod,
 "Och gyllne harpan stum på wägen stod."

"Men dig Oden bdd högt öfwer jorden
 "Ewigt stråla från Simles fann.
 "Med sin harpa Sångarn enslig worden,
 "Dwar blott äger Din bild, ditt namn.
 "Men en dag när Midgårdsormen reser dig,
 "Gudar

"Gudar wäpnas, allt förlossas *), — då hos Dig
 "Skall jag åter på wägor blå
 "För nya werldar gyllne harpar slå."

Så den sorgsne, men wid Himlaranden
 Freja huldt genom Matten ler.
 Ewigt på den guldbeströdda stranden
 Sina tårar **) hon glänsa fer.
 Och sin Wän på hafwet helsar hon så mild;
 Wägen speglar darrande den huldas bild;
 Necken höres på löljan blå
 Så gladelig sin gyllne harpa slå.

Mattens Tårnor, Klara Stjernor alla
 Gå till dans i den stilla qväll,

När

*) I de med Christendom uppblandade Møther, som ännu lefwa i vår Allmoges Sagor, föreskällas de hedniska Gudomligheterne såsom flättrade i floder och högar. Sagorne säga, att man af Necken, Strömkarlen, och de så kallade Högspetare får lära Musik, blott man lofwar dem uppsändelse; nefas dem detta hopp, får man höra dem, i floden, eller i högen, slå sina Violer sönder och gråta bitterligen.

**) Enligt Eddan, gret Freja öfwer sin make Oders främware, och hennes tårar woro guld.

När de skära Silfvertoner skalla
 Siver stranden från håll till håll.
 Men när blodig dagens Drott i öfvern står,
 Bleknaude och rädd den blida Skjerman går,
 Sorgligt affsed hon blickar ner,
 Och gyllne harpan klingar icke mer.

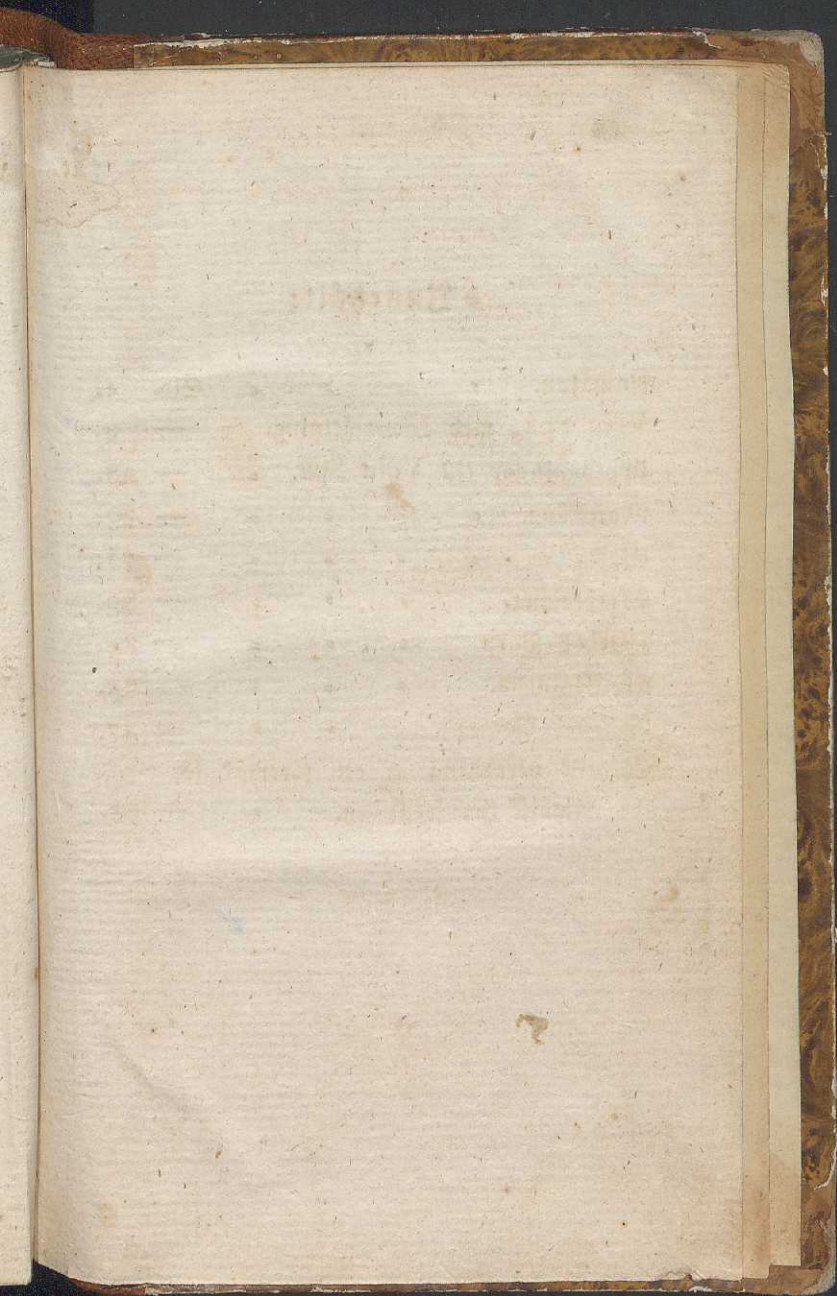
ava. A f z — durs.

Chemisk utredning af ett föremål för Nordiskt Fornforskning.

Såsom tillägg wid den i Gudnas Andra Häfte, sidan 20 och följ. införda beskrifning om några Fornlemningar i Nordwestra delen af Småland, får man härmedelst nämna, att bland de i den först öppnade Lättebågen sammanhopade Kol och Ben, fanns, strödt i smärre stycken eller stikvor, ett okänt ämne, som hade mörk färg, och en fasthet i det närmaste lika med brännkol. För att upptäcka detta ämnes beståndsdelar, besto man att undersökta det en Chemisk undersökning. Genom denna undersökning, som Professor Berzelius, kort före sin senast anträdde utländska resa, verkställte, har blifwit afgjort, att det i fråga warande ämnet war ett slags Harts. Det hörde dock icke till Enkla Hartsar, utan utgjorde en hartsartad, mera sammansatt, Rökelseblandning. Denna undersökning har således lemnat ett nytt, ojäfaktigt bewis på hvad Herr Professor Sibborg i sin Inledning till kännedom af Häderneslandets Antiquiteter, sid. 213, anfört om våra Förfäders sed, att någon gång wid sina likbegångelser använda Rökelse, för att sprida wällukt kring Dödet, förrän den brändes ben nedsattes i bågen.

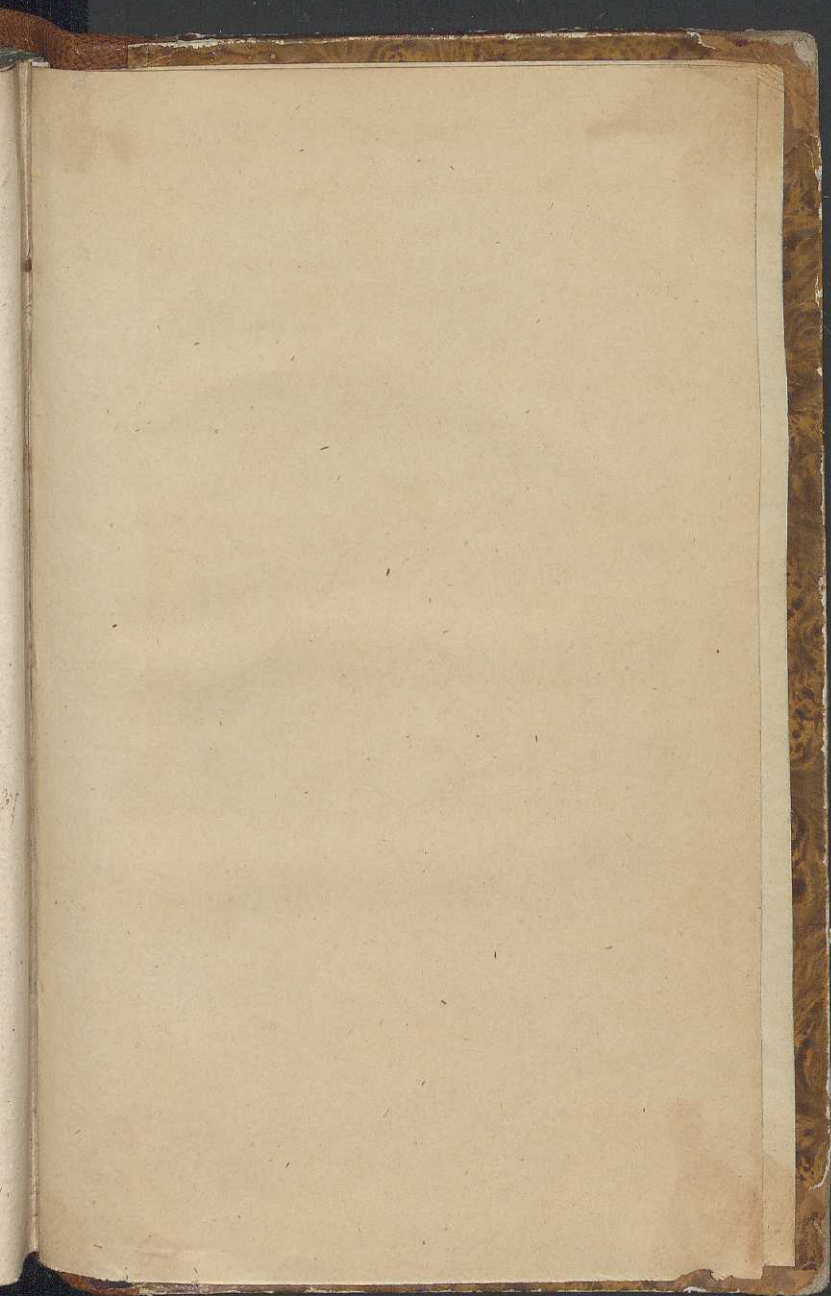
THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON

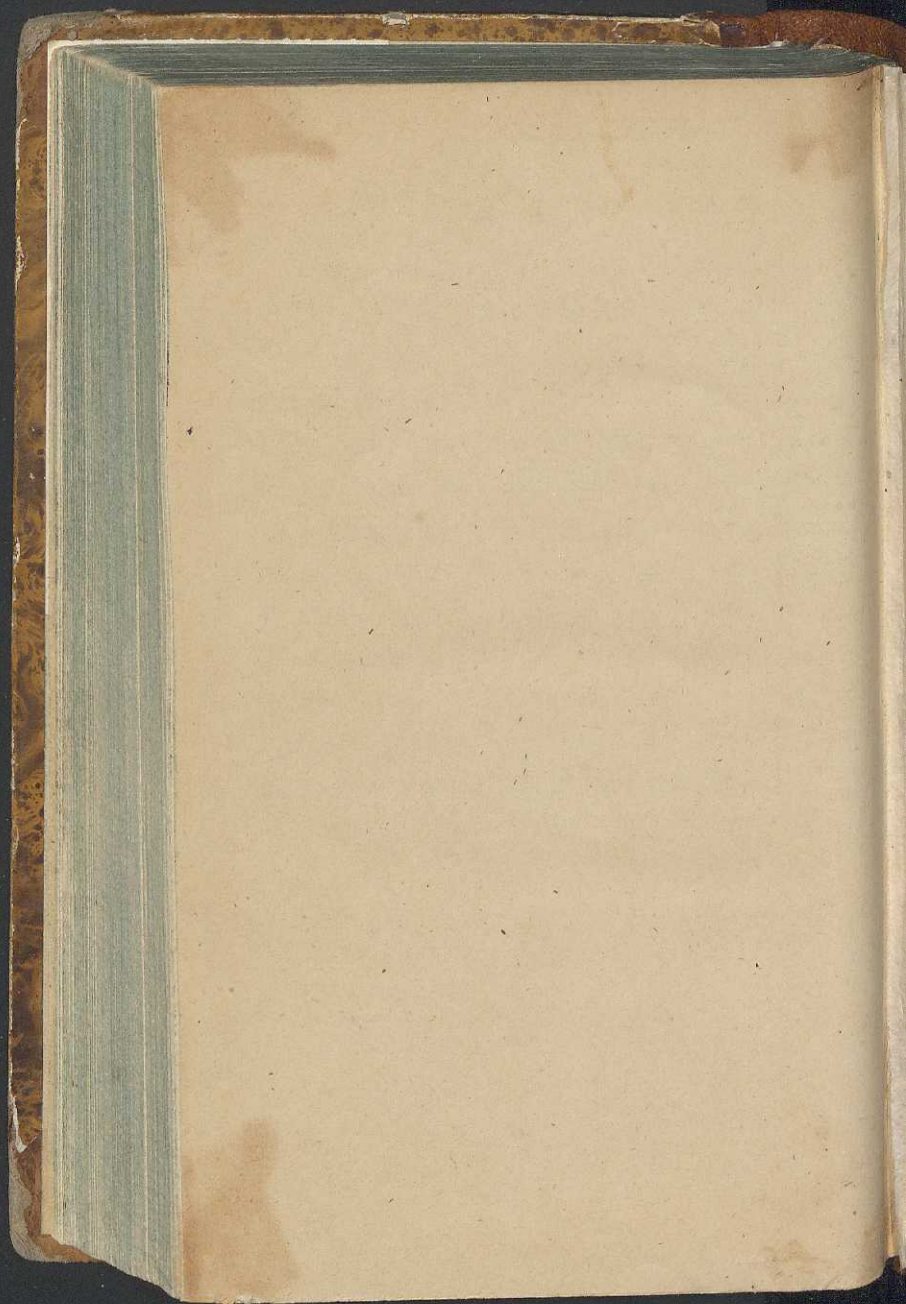
The first settlement in the town of Boston was made by a party of Englishmen, who came over from the island of Plymouth, in the year 1630. They were led by John Winthrop, who gave them the name of the City of Boston. The first church was built in 1630, and the first school in 1631. The town was incorporated in 1630, and the first town meeting was held in 1631. The first printing press was set up in 1639, and the first newspaper was published in 1711. The first fire engine was built in 1712, and the first fire department was organized in 1736. The first hospital was founded in 1713, and the first almshouse in 1714. The first public library was established in 1764, and the first public school in 1789. The first public park was created in 1813, and the first public square in 1814. The first public market was built in 1815, and the first public office in 1816. The first public library was established in 1817, and the first public school in 1818. The first public park was created in 1819, and the first public square in 1820. The first public market was built in 1821, and the first public office in 1822. The first public library was established in 1823, and the first public school in 1824. The first public park was created in 1825, and the first public square in 1826. The first public market was built in 1827, and the first public office in 1828. The first public library was established in 1829, and the first public school in 1830. The first public park was created in 1831, and the first public square in 1832. The first public market was built in 1833, and the first public office in 1834. The first public library was established in 1835, and the first public school in 1836. The first public park was created in 1837, and the first public square in 1838. The first public market was built in 1839, and the first public office in 1840. The first public library was established in 1841, and the first public school in 1842. The first public park was created in 1843, and the first public square in 1844. The first public market was built in 1845, and the first public office in 1846. The first public library was established in 1847, and the first public school in 1848. The first public park was created in 1849, and the first public square in 1850. The first public market was built in 1851, and the first public office in 1852. The first public library was established in 1853, and the first public school in 1854. The first public park was created in 1855, and the first public square in 1856. The first public market was built in 1857, and the first public office in 1858. The first public library was established in 1859, and the first public school in 1860. The first public park was created in 1861, and the first public square in 1862. The first public market was built in 1863, and the first public office in 1864. The first public library was established in 1865, and the first public school in 1866. The first public park was created in 1867, and the first public square in 1868. The first public market was built in 1869, and the first public office in 1870. The first public library was established in 1871, and the first public school in 1872. The first public park was created in 1873, and the first public square in 1874. The first public market was built in 1875, and the first public office in 1876. The first public library was established in 1877, and the first public school in 1878. The first public park was created in 1879, and the first public square in 1880. The first public market was built in 1881, and the first public office in 1882. The first public library was established in 1883, and the first public school in 1884. The first public park was created in 1885, and the first public square in 1886. The first public market was built in 1887, and the first public office in 1888. The first public library was established in 1889, and the first public school in 1890. The first public park was created in 1891, and the first public square in 1892. The first public market was built in 1893, and the first public office in 1894. The first public library was established in 1895, and the first public school in 1896. The first public park was created in 1897, and the first public square in 1898. The first public market was built in 1899, and the first public office in 1900.

Innehåll:

Måttan. " " " "	Sid. 4.
Völu Spá, med Sversättning.	— 8.
Upplysningar till Völu Spá. "	— 18.
Maj-Sång. " " " "	— 73.
Elden. " " " "	— 77.
Eldbladner. " " "	— 80.
Herthas Barn. " " "	— 83.
Flyttfoglarna. " " "	— 85.
Necken. Romanz. " "	— 87.
Chemisk utredning af ett föremål för Nordisk Jernforskning. "	— 91.

6000068594

Göteborgs universitetsbibliotek

